

1

U-45

01 JUL 2009

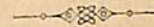
U-45

Ա. ՎԻԿՏՐՈՐ ՍԷՆԵՕ

Handwritten signature

ՄՏԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔԸ

ՅԱԶՈՂՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂԻՆ

ԹԱՐԳՄԱՆՆՑ ԳԱՂԻՆԵՐԷՆԷ

Կ. Ա. ՐԱ. ՊԵՏ Ա. ՏԷՏԷՍԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻԶՔ

Կ. ՏԷՏԷՍԱՆ Ա. ՎԱՐԴՈՒԿԵԱՆ

ԳԻՆ 10 ԴԱՀԿ.

Հեղինակին իրաւունքը վերապահուած

1912

Կ. ՊՕԼԻՍ

ՏՊԱԳ. Ե. ԳԷՇԻՇԵԱՆ

ՅԱՌԱԶԱԲԱՆ

Այս գրքին պարունակած տեղեկութիւնները ստացած ըլլալով՝ չեմ յաւակնիր երբէք ըսելու թէ ուրիշ շահ մը անձեռու ունեցածէն գեր ի վեր կարողութեան մը կամ հմտութիւններու տէր եմ, պարզապէս կը հաստատեմ որ շահ տարիներ տեսած մտազան եւ խղճամիտ ուսումնասիրութենէ մը ետքը յաջողած եմ բնութեան մէջ դպչելու թելի մը՝ որ ինծի պատասխանած է եւ յայտնած է այն օրէնքը՝ որ կը կառավարէ ամէն իմացականութիւնը, կեանքը եւ այն փոփոխութիւնը զոր կը կոչեն «մահ»: Այս մեծ կարողութիւնը՝ ամենախիստ փորձի մը ենթարկելէ ետքը, որոշումս տուած եմ զայն հանչցնելու աշխարհի: Ասիկա կ'ընեմ սա ներքին համոզումով թէ, այն առաւել կամ նուազ պիտի յեղափոխէ կեանքը ամէն անոնց՝ որ պիտի կարդան այս գիրքը:

Այս հասարիս մէջ դիտմամբ խուսափած եմ գիտական բաներէ, որովհետեւ այն գրուած է ռամիկ հասարակութեան համար: Խուսափած եմ նաեւ այն ամէն բանէ՝ որ կրնար խորհրդաւորութիւն հոսիլ կամ ցնցիչ հանգամանքով ներկայանալ, վասնզի ոչ մէկ կերպով չեմ փափաքիր մարդկութեան յարակից նախապաշարումներուն հետ խաղալ: Մէկզի ձգած եմ ենթադրութիւններն եւ կարելիութիւնները, բացարձակապէս գոհանալով այն ծանօթութիւններով որոնք խոսքը փորձուած

3986-74

են եւ ապացուցուած կասարելապէս գոհացնելու աստիճան դասող եւ խորհող միտքերը, որովհետեւ ամէն բանէ առաջ կ'ուզեմ մարդուն խելիքն եւ դասողութեան կոչում ընել:

Կը հաւատամ Աստուած կոչուած իմացականութեան մեծ աղբիւրի մը, կը հաւատամ թէ՛ միտքը եւ հոգին մի են Անոր մէջ եւ մեր մէջ, թէ իմացականութիւնը հանապազ գոյութիւն ունեցած է եւ պիտի ունենայ միշտ: Կը հաւատամ թէ՛ ամենքս ալ իրաւունք ունինք հաւասարապէս բաժին ունենալու այդ անհուն պարգեւէն, եւ թէ մեզմէ իւրաքանչիւրը կը ստանայ եւ կրնայ ստանալ բոլոր այն հմտութիւնները զորս կը փնտռէ լաւ համբու մէջ, եւ որոնց սամար կ'աշխատի. թէ մենք ստուկ ենք կամ Տէր մեր Տգիտութեան կամ մեր ընտրութեան հետեւանօվ. թէ մարդը ըստեղծուած է ազատ ու անկախ եւ որ ստուկութեան մասնուած է իմաստութեան աղբիւրը եւ կեանքը կառավարող օրէնքները անգիտանալուն երեսէն: Կը հաւատամ թէ մենք կրնանք շինել կամ փակել մեր ասպարէզները թէ այս երկրի վրայ եւ թէ ապագայ կեանքին մէջ, եւ թէ այս ընտրութեան մէջ բացարձակապէս ինքնիշխան ենք:

Սոյն երկս կը ձօնեմ անոնց՝ որոնք նշմարտութիւնը կը փնտռեն՝ իրենց մէջ աւելի մեծ կարողութիւն մը զարգացնելու համար:

Ա. ՎԻՅՔՅՈՐ ՍԷՆԵՅՈ

- ԳԼՈՒԽ Ա. — Մտայնութիւնը ի՞նչ է:
- « Բ. — Կամքի գորութեան կարեւորութիւնը:
- « Գ. — Մարդու բարձրագոյն կարողութիւնը:
- « Դ. — Ներդաշնակութիւնը — բանալին:
- « Ե. — Ի՞նչպէս մշակել կամքի գորութիւնը:
- « Զ. — Առանձնութիւնը եւ մտքի կեդրոնացումը:
- « Է. — Ի՞նչպէս նկարագրել եւ ճակատագրել կը կազմուին եւ կը հակակռուին Մտայնութեան միջոցաւ:
- « Ը. — Հոգւոյ անմանութիւնը: Ի՞նչ են երազները:
- « Թ. — Ի՞նչ է հանճարը:
- « Ժ. — Ի՞նչպէս ընտելի ճիշդ կոչումը:
- « ԺԱ. — Ի՞նչպէս զօրացնել յիշողութիւնը:
- « ԺԲ. — Ի՞նչպէս ձեռնդ կրնան հակակռուի են, բարկել իրենց զաւակները: Ի՞նչպէս շահիլ բարեկամներ, եւ Սէր գրաւել:
- « ԺԳ. — Հիւանդութիւնը, անոր պատճառը եւ դարմանը:
- « ԺԴ. — « « « « «
- « (շար):
- « ԺԵ. — « « « « «
- « (շար):
- « ԺԶ. — Ի՞նչ է Բնածութիւնը:
- « ԺԷ. — Ի՞նչ է անձնական մագնիսականութիւնը:
- « ԺԸ. — Ի՞նչպէս բուժել յոռի ունակութիւնները: Մագնիսական բուժումը կամ Մտայնութիւնը:
- « ԺԹ. — Հոգեպատճառութեան, Պայծառաստեութեան, Հեռագրացութեան (Télépathie) եւ Յայտնաստեութեան հաստատումը:
- « Ի. — Քրիստոնեական գիտութեան հիմք:

Գ Լ Ո Ւ Խ Ա.

ՄՏԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ (Mentalisme) ԻՆՉ Է

Մտայնութիւնը ինչ է : Այս հարցումին պատասխանելու համար է որ գրած եմ այս գիրքը : Մտայնութիւնը այնպիսի նուրբ եւ սակայն այնպիսի գորութեանական կարողութիւն կամ ոյժ մըն է որ, անոր տարածութիւնը եւ խորութիւնը չափելու եւ անոր բոլոր գործածութիւնները եւ նպատակները սահմանելու համար մարդու մը կեանքին սեւողութենէն աւելի տարիներու պէտք պիտի ըլլար . այնքան անտանձան են անոր կարելիութիւնները : Այն՝ աղբիւրն է ամէն խնայականութեան , ինչպէս նաեւ ֆիզիքական , ընկերային , մտաւոր , հոգեկան , գիտական , արուեստական եւ մեքենական ամէն եղելութեանց եւ անոնց յառաջացման : Ան՝ հիմն է ամէն ծանօթութեան , պատճառը՝ ամէն երջանկութեան ինչպէս ամէն դժբաղտութեան , առողջութեան կամ հիւանդութեան , յաջողութեան կամ անյաջողութեան , եւ ան՝ անտարակոյս սերտիւ պիտի ընկերանայ մեր կեանքերուն այս աշխարհը ձգելէ ետք :

Մտայնութեան օրէնքը գոյութիւն ունեցած ըլլալով մարդու ստեղծումէն ի վեր , անոր կարողութիւնը եւ սկզբունքները այնքան հին են որքան մարդկութիւնը : Աշխարհիս յառաջգիմութեան զանազան դարաշրջաններուն մէջ , մարդիկ մինչեւ մէկ աստիճան իրականացուցած են օրէնքին գոյութիւնը , բայց մարդս ցարդ չ'է կարողացած անոր խորը թափանցիլ . այսուհանդերձ , յաջողած է գտնել , մերթ ընդ մերթ , անոր զաղանիքներէն մէկ քանիները , եւ կարծելով թէ տիրացած է

ամբողջ ճշմարտութեան , կազմած եւ կազմակերպած է Մեամերականութիւն , Բնածութիւն , Անձնական Մագնիսականութիւն , Մագնիսական բուժում , Մտային Գիտութիւն , Քրիստոնէական Գիտութիւն , Հոգեպատութիւն , Յստակատեսութիւն , Յստակալտութիւն , Հեռագրացութիւն (Télépathie) , Ողեհարցութիւն են . անունով ճանչցուած գիտութիւններէն կամ կրօնական ազանդներէն մին :

Մէկ օրէնք միայն կայ բոլոր այս գիտութեանց իբր հիմ ծառայող , եւ ան՝ Մտայնութեան օրէնքն է : Սակայն այս գիտութեան այլ եւ այլ ճիւղերուն ուսումնասիրութիւնը սանդուխտեալ սեղ ծառայած է անոր յառաջգիմութեանց : Ով որ կ'ուզէ լեզու մը սորվիլ , նախ անոր Այբ ու Բէնը պարտի սորվիլ , ապա՝ խօսքի մը բառերը , աւելի բարդ նշանակութիւն ունեցող խօսքերը հասկնալէ առաջ : Մարդս չը կրնար մէկ անդամէն ըմբռնել բոլոր ճշմարտութիւնները եւ բոլոր իրողութիւնները , հետեւաբար , մարդկութիւնը բանադատուած է զանդադօրէն , քայլ առ քայլ յառաջանալ իր գաստիարակութեան մէջ : Ամէն բան գոյութիւն ունի , բայց մարդը զայն կը ճանչնայ այնքան որքան որ իր գաստիարակութիւնը կը թոյլատրէ զայն հասկնալ : Բան մը որ մէկուն համար իրողութիւն է , միւրին , համար չէ , ահա թէ ինչու երկու անձեր չ'են կրնար երբէք համամիտ ըլլալ ու եւ է որոշ նիւթի մը վրայ :

Վերոյիշեալ գիտութեանց ուսումնասիրութեամբ , մարդս անցած է զպրոցէ մը՝ որ զինք պատրաստած է ընդունելու եւ հասկնալու Մտայնութեան օրէնքին ստեղծունակած աւելի մեծ ճշմարտութիւնները :

Մարդիկ ընդունած են այս կարողութեան կամ գոյութեան գոյութիւնը եւ անոր տարբեր տարբեր անուններ տուած : Կենսաբանութիւնը զայն կը կոչէ «Կեանք» , բնագիտութիւնը զայն կը կոչէ «Մտածում»

կամ Եթերային զօրութիւն, եւ Փիլիսոփայութիւնը՝ ներկայացուցիչ ունենալով Հէրպէրթ Սիփէսըրը՝ զայն կ'անուանէ «Անհուն զօրութիւն մը որմէ կը բղխի ամէն ինչ»։ Աստուածաշունչը մեզի կ'ըսէ թէ «մարդը Աստուծոյ պատկերին նման շինուեցաւ», թէ այս միշտ սիրուած է Աստուծոյ, թէ՛ այն կը մասնակցի Աստուածային բոլոր զօրութիւններու, թէ՛ ան «ժառանգորդ է Աստուծոյ» եւ «ժառանգակից Քրիստոսի հետ» Աստուածային բոլոր զօրութեան, թէ՛ այժմ մարդը կը ժառանգէ Աստուծոյ կարողութիւնը եւ թէ՛ անոր մասնակից է։

Քսաներորդ դարէն առաջ մարդ բնաւ չ'է հասկցած այս յայտարարութեան ահեղ նշանակութիւնը։ Մարդուն Ֆիզիքական ոյժերուն միջեւ գտնուող կապերուն ուսումնասիրութեան մէջ առաջնախումբ է որ միտքերը լուսաւորուած են, եւ ընդունուած է այս մեծ ճշմարտութիւնը թէ՛ մարդու կարողութիւնները, ստուգիւ, կրնան ըլլալ մոզական, անվերջ եւ ամենակարող։ Խորհողներու մտքին մէջ այլեւս ամենագոյն տարակոյս մը իսկ չը կայ թէ մարդու մտքին իր սեփական մարմնոյն վրայ այժմ ունեցած զօրութիւնը, միջբոսլի մը կամ հիւանդութեան մը ունեցածէն աւելի վեր է։ Հետեւաբար, եթէ մարդս կրնայ հիւանդութիւնը իր իշխանութեան տակ առնել— ինչ որ իրողութիւն մ'է—, ո՞վ կրնայ տարակուսուիլ թէ կարող չէ նոյնը ընել նաեւ բնական զօրութեանց։ Ս. Յովհանու Աւետարանին մէջ յիշուած է Քրիստոսի սա խօսքը, «Այն որ կը հաւատայ ինձի եւ այն բաներու զորս ես կը գործեմ, ինքն ալ պիտի գործէ զանոնք, եւ նոյնիսկ աւելի մեծ բաներ ալ պիտի գործէ»։

Մտայնութիւնը մտային կազմին երեք ամենագորաւոր յատկութիւններուն ներգաշնակ գործունէութիւնն է։ Առաջինն է մտածումը, երկրորդը՝ եթերային զօրու-

թիւնը, եւ երրորդը՝ կամքը։ Մտածումը, մտքին գործածութեան համար ուղեղին իրեն հետ ներգաշնակցութեան մէջ գտնուող անցորդ մտային թրթռումներէն հաւաքած իմացականութիւնն է։ Եթերային զօրութիւնը, մտածումի գործողութեամբ ուղեղին մէջ ծնած ոյժն է, այս ոյժն է որ մտածումները ճամբորդել կ'ուտայ ուղեղին բջիջներէն մինչեւ իրենց սահմանուած տեղը։ Կամքը՝ գործիչը եւ ուղղիչն է, որ մտածումները կը փոխանցէ եւ կ'առաջնորդէ դէպի իրենց յատկացուած վայրերը։ Այսպէս մտածումը փոխադրուելով եթերային ոյժին միջոցաւ, եւ կամքին առաջնորդութեամբ ու հսկողութեամբ, կը լինի այնպիսի ոյժ մը՝ որուն փոխանցման ո՛չ նիւթը եւ ո՛չ ալ հետաւորութիւնը չեն կրնար պատուար ըլլալ։

Մտածումը կ'արտադրէ կորովը, կորովն ալ կը ըստեղծէ ոյժը, որ՝ իր կարգին կարտադրէ գործունէութիւնն ու շարժումը։ Մտածումը շարժմամբ կը տեղափոխէ մարմինը շրջապատող օդին հիւլէները, պատճառելով այսպէս թրթռումներ կամ մտածումի ալիքներ մթնոլորտին մէջ։ Եւ տկար մտածում մը տկար տեղափոխութիւն մը առաջ կը բերէ, ինչպէս որ մեզմ հովիկ մը թոյլ կերպով կը շարժէ ծառերուն տերեւները, մինչդեռ զօրաւոր եւ հրաճայական մտածումներ հիւլէները կը տեղափոխեն շատ աւելի ընդարձակ տարածութեան մը վրայ։

Մարքոնի, անթել հեռագրին հնարիչը, կ'ըսէ թէ, բառ մը՝ կամ իր համագորը՝ օդին մէջ կը ստեղծէ թրթռում մը, այնպէս ինչպէս որ ջրկայքի մը մէջ նետուած կոպիճ մը ջրին վրայ պոստումներ կը ստեղծէ, եւ թէ այս թրթռումը կը ճամբորդէ դէպի իր նպատակակէտը ելեքտրական արագութեամբ, որքան ալ հեռու ըլլայ ան, եւ իր ներկայութիւնը կը զգայնէ առաքչին՝ հետ համաձայն լարուած ամէն հեռագրական գործիքի։

Այսպէս ալ, մտածում մը մէկու մ'ուղեղէն կը ճամբորդէ, հակառակ ամէն ընդդիմութեան, մինչև որ համապրաւուի զրկող մտքին հետ ներդաշնակութեան մէջ գանձուող մէկ կամ աւելի ուղեղներէ:

Արճամարճանքի կամ գովասանքի մտածում մը, կամքին միջոցաւ ուղեղէն զրկուելով, կը լինի կենդանի ոյժ մը եւ չը կորսուիր երբէք ձայներու եւ թրթռումներու բազմութեան մէջ, այլ կ'երթայ գանկու այն անհատը որուն դէմ կամի նպատակ որ ուզուած էր: Այդպիսի մտածումներ անձին կը զարնուին անանկ ոյժով մը որ անոնց բարիք կամ չարիք կ'ընէ: Մտայնութեան օրէնքը չը հասկցողները չեն կրնար գիտնալ թէ երբ այդ մտածումները իրենց թոխքը ասեր են, եւ նոյն պատճառին համար ալ, զանոնք ընդունող անձը չ'կրնանար գիտնալ թէ ուրկից կ'ուզան այս մտածումները, եւ սակայն՝ անոնցմէ կը հազորդուի կամ կ'ընկճուի:

Գրեթէ ամէն ոք պիտի ընդունի թէ շատ անգամներ ունեցած է յանկարծական ընկճում մը, եւ վախ ծնած է իր մէջ թէ զժրագտութիւն մը պատահած կամ պատահելու վրայ է, ուրիշ անգամ մ'ալ, ընդհակառակը, յայտի եւ երջանկութեան մ'ազդեցութեան տակ կը ըզգայ ինքզինք, նոյնիսկ երեւութապէս անախորժ եղելութեանց առջև, եւ ասիկա առանց տեսանելի պատճառի մը գոյութեան: Քիչեր կան որ համոզուած չ'ըլլան թէ իրենց կենաց որոշ մէկ աստիճան մէջ ուրիշի մը մտածումներուն ազդեցութեան տակ էին, գիտնալով հանդերձ թէ այդ անձը իրենցմէ շատ հեռու կը գրանուէր: Թերեւս, այն պահուն որ աշխատութեան կամ ուսումնասիրութեան մը մէջ մտասոյզ էիք, ընդոտտ ջատկած էք տեղերնէդ կարծելով թէ՛ կենդանի էակի մը ներկայութեան էր գտնուիք, եւ սպաւորութիւնը այնքան ուժգին որ ակամայ ձեռքերնիդ երկնցուցած

էք գպչելու համար անոր կենդանի մայն, մինչ աչքերնիդ միջոցին վրայ անկուած էին, եւ գոր սակայն աւելի հոգեկան աչքերով կը տեսնէիք քան թէ մարմնական աչքերով: Կամ թերեւս, ձեզմէ շատ հեռուն կարծած բարեկամի մը քով գտնուելու զգացումը ունեցած էք, քանի մը վայրիկան վերջը այդ բարեկամը ձեք առջևը ներկայացած է, եւ գուք՝ բոլորովին զարմացած՝ զայն ընդունած էք «նայէ ճիշդ ես ալ քեզի կը մտածէի», բառերով:

Ստոնք, կամ ասոնց նման ուրիշ փորձառութիւններ, կ'ապացուցանեն թէ անձ մը մինչև որ աստիճան Մըտայնութեան զգացուն է, եւ թէ մինչև որ աստիճան ուրիշներ կրնան ազդել անոր խորհուրդներուն եւ գործերուն վրայ բարւոյն կամ չարին մէջ:

Սա ինչոյէ լաւագոյն բացատրութեան մը, այսպէս ստացուած ծանօթութիւնները Հեռագրացութեան եւ Յայտնատեսութեան հաշուոյն անցուած են, ինչ որ կը նշանակէ թէ՛ այս ծանօթութիւնները ստացուած են ճինգ զգայարանքներէն տարրեր կարողութեան մը միջոցաւ: Հաստատուած ճշմարտութիւն մ'է թէ գոյութիւն չ'ունեցող բան մը չենք կրնար զգալ կամ գիտնալ, հետեւաբար, այսպիսի փորձառութիւններ կ'ապացուցանեն ո՛չ միայն կարողութեան գոյութիւնը, այլ կ'ապացուցանեն նաեւ թէ՛ այս կարողութիւնը ստանալու յատկութիւնը եւս ունինք. եւ որովհետեւ մարդս ունի այս յատկութիւնը, իր պարտականութիւնն է զարգայնել զայն, եւ գործածել իրեն եւ մարդկութեան յառաջայման համար:

Անլիճելի իրողութիւն մ'է որ մտածումը ամէն գործունէութեան խորը գտնուող հիմը կամ ստեղծագործ

ոյժն է, ըլլայ պարզապէս ձեռքը վեր վերցնելու համար, ըլլայ քաղաք մը շինելու համար, Քանդակագործը իր մտածումներովն է որ ձեւ կ'ուտայ իր մօտէլին, զայն մարմարիտնին մէջ կարելի է առաջ: Նոյնպէս արուեստագէտը իր ուղեղին մէջ ստեղծած է այն պատկերը՝ զոր ետքը կը փորձէ կտաւին վրայ վերարտադրել գոյներով: Արձանը եւ նկարները ուրիշ բան չեն, բայց եթէ արուեստագէտին մտածումներուն նիւթական վերարտադրութիւնները, եւ եթէ իրեն հարցնէք, ան պիտի լրտէր ձեզի, թէ ասոնք իր մաքին մէջ ստեղծուած պատկերին ճղճիմ նմանութիւնները միայն կը ներկայայտեն:

Մտածում մը իմացականութեան շողիւն մ'է՝ որ ուղեղը կը լուսաւորէ: Իմացականութիւնը միշտ գոյութիւն ունեցած է, եւ պիտի ունենայ, այնպէս որ նոր բան մը չ'պիտի կրնայ ստեղծուիլ: Ինչոր մենք նոր կը կոչենք, լոյսին ուրիշ մէկ կայծն է՝ զոր մենք վերստին ճանչնալ սորված ենք: Այն մտածումները որ չ'պիտի կրնային չտարուիլ կամ բաղդատուիլ անհաաին նախկին փորձառութիւններովը, Երեւակայութիւն կոչուած են: Այդպիսի կարողութիւն յատկութիւն կամ գործարան չի կայ: Այդ մտածումները անձին կը փոխանցուին Մտայնութեան միջոցաւ, անոնք ո՛չ ինքնազիւտ են ո՛չ ալ երեւակայական, այլ իրական: Անոնք մեծ իմացականութեան մէկ մասն են, եւ մենք այդ մեծ իմացականութենէն կ'իւրացնենք եւ կը գործածենք այդպիսի մասեր այնքան՝ որքան որ կարող ենք հասկնալ: Այն խորհուրդները որ մենք կը մտածենք, ուրիշներու կողմէ արդէն մտածուած են, եւ պիտի մտածուին տակաւին ուրիշներէ ալ երբոր մենք անցած պիտի ըլլանք այս աշխարհէն եւ մեր սլգտիկ արեւը մարը մտած պիտի ըլլայ:

Մտայնութեան օրէնքն է որ մեզի կը թողատրէ ուրիշներէ զրկուած մտածումները կարգալ եւ հասկնալ: Ինչ որ մեր վրայ կը մտածեն մեզի կ'ազդէ ու կը դաշի եւ կարեւոր դեր մը կը խաղայ մեր կենաց մէջ: Ինչ որ մենք կ'ըսենք (խօսքը մտածումին արտայայտութիւնն է միայն) կամ կը մտածենք ուրիշներու վրայ, անոնց մէջ յուզում մը կամ կիրք մը կը գրգռէ: Այս ազդեցութեանց արդիւնադործութեան չափը կը սահմանուի դանոնք ուղղող կամքին զօրութիւնով եւ ընդունող անձին զգայութեամբ: Կամքէն չ'առաջնորդուած մտածումները պիտի կրնան ճամբորդել ամէն ուղղութեամբ եւ զգածել զանոնք որոնց չ'էին ուղղուած: Զոր օրինակ, Մրտածումին իբր գործիք ծառայող նուրբ ոյժը (եթերային) ուղեղին ըջիջներուն մէջ պարփակուած է ալիքի կամ հոսանքի ձեւով, ելեքտրականութեան նման, երբ այս հոսանքները կը ծնին, ի հարկէ պէտք է որ բռնելիք միջոց մը գտնեն, եւ ասոր համար անոնք կ'անցնեն միջնորտին մէջ, Իրաց այս վիճակին մէջ, ոյժը նման է ելեքտրականութեան կամ շոգիի՝ որ արտադրուելէ ետքը պէտք է փախչի ամէն ուղղութեամբ, վասնզի զայն հակակշռելու համար ոչ մէկ միջոց ձեռք առնուած է: Դիւրաւ կը տեսնուի որ այս շարունակաբար անօգուտ կերպով վատնուող թանկագին ոյժը պէտք է առաջնորդուի կամքէն:

Խնայողութեամբ հակակշռուելով, շոգին եւ ելեքտրականութիւնը մարդուս փափաքները իրագործելու համար թանկագին ազդակներ են, սակայն անոնք հեռու են Մտայնութեան չափ թանկագին ըլլալէ, որովհետեւ, առանց մտածումի եւ Մտայնութեան գործածութեան, ամենեւին կարելի չ'պիտի լլար տէր դառնալ այս ոյժերուն: Շոգին եւ ելեքտրականութիւնը, ազատ վիճակի մէջ, վատնուող տարրեր են, նոյնպէս առանց հակակշռի եզող մտածումները: Անկարելի է գնահատել անոնց պատճառած վնասներուն դուժարը, եւ փճացուցած կեանքերուն թիւը:

«Զօրութիւնք ո՛չ ծանրութիւնն է, ո՛չ
եկե՛հրականութիւնք, ո՛չ մագնիսականութիւնք
ոչ ալ իմիսական յարաձգութիւնք: Բայց Կամֆր
զօրութեան իսպարական գաղափարն է:

ՏՕԲԹԷՕՐ ՊՐԱՍԻՆ

Գ Լ Ո Ի Խ Բ.

ԿԱՄՔԻ ԿԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կամքը կը կատարէ արտադրուելիք մտային զօրու-
թեան գումարը, ինչպէս նաեւ անոր ուղղութիւնը քե-
կորուելիք հեռաւորութիւնը: Նաեւ մը ղեկին նման,
ան կ'անաջնորդէ եւ կ'ուղղէ մեր մտածումներուն ըն-
թացքը: Կամքը մտային տիրապետող յատկութիւն մ'ըլ-
լալուն, ան կարող է որոշում մը տալու, եւ աշխար-
հի կամ անհատի մը փոխանցելու ուղեղին միջոցաւ
հաւաքուած գաղափարները եւ կարծիքները, կամ ու-
րիշ անձանց մտածումները որ նմանապէս իրեն եկած են,
Ան կը սահմանէ մեր այլոց վրայ ունեցած ազդեցու-
թեան չափը, ու կը չէզոքացնէ նաեւ ուրիշ անհատ-
ներէ կամ պարագաներէ մեր ուղեղին փոխանցուած
մտածումներուն եւ գաղափարներուն ազդեցութիւնը:
Ան կրնայ մտքի կեդրոնացումով մտածումները ուղեղին
քաշել, բայց չ'կրնար անոնց գալը արգիլել երբ մտքի
յատկութիւնները ներգաշնակութեան մէջ են այդ մը-
տածումներուն հետ, որովհետեւ ներգաշնակութիւնն է
որ կը քաշէ իրարու նմանողները: Ան կրնայ այսու-
հանդերձ անձի մը մտքի թօնը փոխել ու այսպէսով
զայն անհամաձայնութեան մէջ զնել կարգ մը անձերու
կամ շարք մը մտածումներու հետ: Այս կերպով չարը
կրնայ ի բարին դառնալ կամ բարին ալ ի չարն:

Շատեր ունին զօրաւոր կամքեր, բայց մարդոց մե-

ծագոյն մասը ոչ: Զօրաւոր կամքով օժտուած անձը
կրնայ իր մտածումները զրկել շատ աւելի մեծ հեռա-
ւորութեան մը քան թէ տկար կամք ունեցողը. այս
խրոզութիւնը կը բացատրէ թէ՛ ինչու երբեմն անձեր
կը յաջողին եւ հոշակաւոր կը լինին, մինչ ուրիշներ
իրենց շուրջն անգամ չ'են ճանչցուիր: Հոշակաւոր
անձը այն է որ իր կամքին զօրութեամբ շարժման մէջ
դրած է մտածումի ալիքներ որոնք աշխարհիս շրջանը
ըրած են: Յաջողութիւնը եւ համբաւը կը վաստակին
չարք մը մտածումներ փոխանցելով հասարակութեան,
որ իր կարգին դանոնք կը փոխանցէ ուրիշ հազարա-
ւորներու: Եթէ դերասան մը կամ երաժշտագէտ մ'է
այն, ամբոխը կը փութայ զայն մտիկ ընելու, եւ եթէ
գրագէտ մ'է, հազարաւորներ կը գնեն եւ կը կարդան
իր գիրքը: Բոլոր այս անհատներուն մտածումները կեդ-
րոնանալով մինակ մարդու մը վրայ, անոր յաջողու-
թիւն կ'ուսան: Անոր արտադրած մտածումները նախա-
պէս թեթեւ սիւզի մը նման էին, բայց ուրիշներու
ուղեղներէն անցնելով անոնց ոյժը բազմապատկուած է
մինչեւ ամբողջի մը զօրութեան հասնելու ստիճան:
Այսպիսի յաջողութիւն մը անձնական մագնիսականու-
թեամբ ձեռք չի բերուիր ինչպէս ոմանք կը սնդին.
վասն զի հասարակութիւնը իր մագնիսականութեան
շրջանակին մէջ չ'է, ան հասարակութեան մտքին կը
տիրանայ Մտայնութեան միջոցաւ: Հասարակութիւնը
անոր մտածումները զգացած է եւ անդիտակցաբար
հնազանդած անոր բաղձանքին:

Յաճախ կը սրտոստի որ մարդ մը շարունակական
յաջողութեան մը վրայ ունեցած վատահոլութեամբը եր-
ջանիկ, կը լինի անտարբեր կամ հաստէր, կը գաղբի
իր մտածման զօրաւոր թրթուումները հասարակութեան
ուղղելէ, եւ անմիջապէս իր յաջողութիւնը կը նուազի,

և ուրիշ մը որ աւելի ուժեղ թրթռումներ կ'արտաբերէ, որոշ ժամանակ մը կը տիրէ հասարակաց մտքին վրայ, այսպէս մինկ'ելնէ մինչ միւսը կ'իջնէ, և հասարակութիւնը կը շարունակէ ըլլալ իրենց վրայ ազդելու համար Մտայնութիւնը գործածողին առջեւ խոնարհող ծառան, ամէն օր կը կարդանք և կը տեսնենք այսպիսի փորձառութիւններ:

Անթել հեռագիրը ծանօթ իրողութիւն մ'է, հազարաւոր քիլօմէթրօ հեռաւորութիւններու միջեւ հեռագրաւուրներ փոխանցուած և ընդունուած են իբր հաղորդիչ ունենալով միմիայն մթնոլորտին եթերը: Մտածումները ուղեղէն կը զրկուին ճիշդ այնպէս՝ ինչպէս անթել հեռագրաւուր մը կը զրկուի առաքիչի մը: Մըթնոլորտին մէջ արտադրուած ալիքները նոյնաձեւ են և գործելու եղանակն ալ ճիշդ համապատասխան անթել հեռագրի սկզբունքներուն: Ուղեղին մէջ պատահած ամէն գործունէութիւն, քիմիական փոփոխութիւն մը առաջ կը բերէ ուղեղին մէջ և որուն արդիւնքը կ'ըլլայ ելեքտրական արտադրութիւն մը, որ կը ծնի ոյժ և շարժում: Ասկէ կը հետեւի, ի հարկէ, թէ ուղեղին մէջ ոչ մէկ գործունէութիւն աեղի չի կրնար ունենալ առանց ալիք մը կամ ծածանում մը առաջ բերելու մթնոլորտին մէջ, որովհետեւ ջրին մէջ սուզուած ո եւ է հաստատուն մասնիկի մը շարժումը (ինչպէս մենք մթնոլորտին մէջ), պարտի ստեղծել ալիք մը: Իւրաքանչիւր շարժող, մտածող ուղեղ կեդրոն է ծածանումներու՝ որոնք ամէն ուղղութեամբ կը փոխանցուին միջոցին մէջէն: Այս ծածանումները կամ ալիքները բնութիւնով և ուժգնութիւնով իրարմէ կը տարբերին զայն զրկող անձին բնութեան և կամքին զօրութեան համեմատ: Սիրոյ կամ ատելութեան, կեանքի կամ մահուան, սպաննութեան կամ փրկութեան, հաւանութեան

կամ մերժումի մտածումները, իւրաքանչիւրը իրենց ուժգնութեան համապատասխան ատտիճանը (ton) ունի, ինչպէս որ ամէն յուզում կամ կիրքն ալ ձայնի իրեն համապատասխան ատտիճանը ունի:

Մտածումը բնութեան հաղորդակցութեան մէթօնն է: Ոստքը մշակուած տաղանդ մ'է, եթէ խօսքը միակ կարելի միջոցը եղած ըլլար մարդկանց հաղորդակցութեան իրարու հետ, ծնած պիտի ըլլայինք այս յատկութիւնով որ բոլորովին զարգացած և պատրաստ պիտի ըլլար գործածուելու ինչպէս որ են միւս զգայարանքը: Երախայ մը չկրնար խօսիլ, սակայն կրնայ կարգալ մտածումի լեզուն: Ամէն մայր վստահ է թէ իր երախան ճշգիւ գիտէ ինչ որ ինք կը մտածէ և կ'ընէ, ան ձեզ պիտի վստահեցնէ թէ երբ մտածէ սենեակէն դուրս ելնել, տղան պիտի բողոքէ և պիտի մերժէ քանալ: մինչդեռ ուրիշ անգամ շուտ մը պիտի քնանար: Մայրերը միայն լիովին կիրականացնեն թէ մինչև որ կէտը մտածումի լեզուն կը հասկցուի մանուկներէ: Հետըզհետէ որ երախայութեան շրջանէն դէպի մանկութիւն կը յառաջանանք, մեզի կը սորվեցնեն խօսքի գործածութիւնը իբրև արտադրութեան միջոց մը, և այս կերպով բնական կարողութիւնը կը սանձահարուի և անոր զագացումն ալ կը գաղբեցուցուի: Ուրեքը և համբերը իրարու հետ կը խօսակցին իրենց յատուկ զբոլութեամբ մը, առանց խօսքի, և շատ ծանօթ իրողութիւն մ'է թէ անոնք շատ ուելի կը հասկնան մտածումը կարգալով, և շատ քիչ շարժումները կարգալով: Լիստատ ապացոյցներ կան որ կենդանիները մտածումի հաղորդումներ ընդունելու յատկութիւնը ունին, բայց որովհետեւ այս կրկասիրութեանս մէջ միմիայն մարդուն կարողութեան վրայ կ'ուղենք խօսիլ պիտի դոհանամ հետեւաբար յիշելով քանի մը եղելութիւններ

3986 - 214

զորս եւ իսկ դիտած եմ: Առանց մտածելու կարողութեան իմացականութիւնը չ'պիտի կրնար գոյութիւն ունենալ, որովհետեւ մտածումը գործունէութեան մէջ եղող իմացականութիւն է: Ամէն մարդ պիտի ընդունի թէ կենդանիները իմացականութեան յայտնի աստիճան մ'ունին. ուրեմն կենդանիները պէտք է որ մտածելու կարող ըլլան. այս յատկութիւնը կամ կարողութիւնը աւելի մեծ աստիճանով մը զարգացած է ընտանի կենդանիներու մէջ եւ մանաւանդ շան ու ձիուն մէջ: Այս կենդանիներուն եւ մարդուն մէջ գոյութիւն ունի համակրութիւն մը, որ ուրիշ բան չ'է բայց եթէ մտային փոխադարձ իրարահասկացողութեան արդիւնքը: Ամէն ոք որ ձի կամ շուն մը ունեցած է պէտք չ'պիտի ունենայ որ իրեն սպացուցանեն թէ կեդանիները կարող են հասկնալու իրենց տէրերուն մտածումները եւ փափաքները: Ո՞ւր կարելի է գտնել աւելի մեծ հաւատարմութիւն մը քան շունինը իր տիրոջ հանդէպ: Ամենադոյզն դիտողութիւնը պիտի սպացուցանէ թէ շունը վայրկենապէս կը ճանչնայ վախցողը եւ չ'վախցողը, եւ թէ ձի մը գիտէ թէ հեծնողը զինքը վարելու ինքնավատահութիւնը ունի թէ ոչ: Կենդանիներուն ախներեւ աստիճանով մը իմացականութիւն ունենալին յատկօրէն կ'սպացուցուի ասով որ անոնք կը լքեն քանի մը օր առաջ այն անտառը որ պիտի այրի. մուկերը կը լքեն ընկղմնելու դատապարտուած նաւը, եւ թռչունները կը շունն հիւսիսէն հարաւ եւ հարաւէն հիւսիս եղանակներու փոփոխումով: Այս նիւթին վրայ խուզարկութիւններ ընել ուղղովները իրենց ժամանակը եւ ջանքերը լաւ վարձատրուած պիտի գտնեն:

Կը կրկնեմ որ խօսքը մտածումին մէկ արտայայտութիւնն է. ասիկա մտածումը մէկ անձէն միւսին փոխանցելու եղանակ մ'է, բայց անոր գործածութիւնը

սահմանափակ է, վասնզի հնչիւնը մարդկային ձայնով կարճ հեռաւորութեան մը միայն կրնայ երթալ: Հեռագրին համար թելերը հարկաւոր չ'են, նոյնպէս ալ մտածումը պէտք չունի խօսքի: Կրնանք հեռագրական լուր մը զրկել առանց թելի, կրնանք նոյնպէս մտածումի պատգամ մը զրկել առանց խօսքի: Մտածումի պատգամ մը կրնայ զրկուիլ միայն մէկ մարդու կամ հազարաւոր անձերու կողմէ եւս ընդունուելու եղանակով. անոր սպացոյցը կը գտնուի անձնասպանութեան եւ մարդասպանութեան այլ եւայլ համաճարակներուն, ու անցողակի եւ յիմար նորաձեւութեանց մէջ որոնք երկրին կը տիրեն ժամանակ ժամանակ: Ուրիշ աւելի համողիչ ապացոյց մ'ալ է Վաշինկթընի արածնագրերու գրասենեակին մէջ արձանագրուած շարք մը (իբր եւ թէ) զուգադիպութիւնները: Կատարելապէս հաստատուած իրողութիւն մ'է թէ կարեւոր գիւտի մը համար արտօնագիր մը խնդրուած ատեն, հաղուադէպ է որ նման հնարում մը չի ներկայացուի ուրիշ անձերու կողմէ գրեթէ միաժամանակ, սպացուցանելով այսպէս որ այդ անձերէն իւրաքանչիւրը աշխատած էր մէկ մարդու մը գաղափարներուն, կամ ամենուն բաղկացեալ գաղափարներուն համեմատ՝ թէպէտ անոնցմէ եւ ոչ մին գիտէր թէ միւսները այդ միեւնոյն գաղափարները ունէին:

Հարկ է բառեր գործածել մեր աղօթքները Աստուծոյ մատուցանելու համար ոչ: Ընդունուած է որ աղօթք մը շատ աւելի անկեղծ է երբ ան կը մատուցուի մըտածմամբ, առանց անօգուտ ցուցադրութեան: Շատ մը պատճառներով յամր աղօթք մը ամենէն ազդուն է: Հանդարտութեան մէջ զօրութիւնը եւ մտքի կորովը ամբողջովին կը կեդրոնանան բաղձանքին վրայ եւ կամքը ամէն զիւրութիւն կ'ունենայ իր խնդրանքը զրկելու: Երբ մէկը բարձրաձայն կ'աղօթէ, իր իսկ ձայ-

նին հնչիւնը, և այս գործով իր վրայ հրաւիրած ու-
շադրութիւնը ի հարկէ իր մտածումները կը շեղեցնեն
բաղձանքէն, և այսպէսով, աղօթքին զօրութիւնն ու
ազդեցութիւնը կը նուազեցնեն:

Քրիստոս մարդուս փափաքներուն տեղեկանալու ոչ
մէկ պէտք ունէր, որովհետեւ Ան մտքին մէջ կը կար-
գար որպէս բաց գրքի մը մէջ, և իր պատմութիւնը
արդէն պատմուած էր. շրթունքները ուրեմն բանի մը
չ'էին ծառայեր. վարպետը գիտէր, կը զգար մարդկու-
թեան ուրախութիւնները և ցաւերը, ու կը մասնակե-
ցէր անոնց: Այս նուրբ զօրութիւնը հիմնովին հասկըց-
ուած էր անկէ, ինչպէս որ իր կեանքին պատմութիւնը
նոր կտակարանին մէջ գայլ կ'ապացուցանէ:

«Մեծ մարդ եմ անո՛նք որ կը տեսնեն քէ
մտային ոյժը աւելի զօրաւոր է քան նիւթական
ոյժը եւ քէ մտածոււմ կը կառավարէ աշխարհը:»
ԷՄԷՐՍՈՆ

Գ Լ Ո Ի Խ Գ.

ՄԱՐԴՈՒՍ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Ամենքս ալ գիտենք թէ ամէն կեանքի նշանին տակը
և երկնային մարմիններու շարժման մէջ կայ զօրու-
թիւն մը՝ անտեսանելի և չը բացատրուած: Ելեքարա-
կանութեան մէջ, որ այժմ մեզի ջերմութիւն և լոյս
կը հայթայթէ, որ մեքենաներու մեծ անիւները շարժ-
ման մէջ կը գնէ, և որ լուրերը կը տանի երկիրէ եր-
կիր, մարդիկ կը տեսնեն մեքենական ոյժին ամենա-
բարձր ձևը: Այս ոյժը մեքենայէ մը չէ որ կարտադ-
րուի: Մարդս, պարզապէս, սորված է իշխել զօրու-
թեան մը որ գոյութիւն ունի ամէն տեղ, ողին մէջ և
երկրէ վրայ:

Մարդս աւելի մեծ է և ա՛յլի նօր քան իր տիրացած
ու չ'տիրացած բոլոր ոյժերը, եթէ ոչ չպիտի կրնար
տիրանալ անոնց և գանտնք իրեն գերի ընել: Մարդուս
բոլոր զօրութեանց վրայ ունեցած գերիվերութիւնը իր
մտքին արդիւնքն է: Մտայնութիւնը կամ մտածումի
այժը, ինչպէս որ այն կ'արտայայտուի մարդկային
ուղեղին մէջ, ծանօթ ամենաբարձր տիպարն է այն
կարողութեան որուն գաղանիքները կոչուած են բնու-
թիւն, կեանք, միտք, հոգի և նոյնիսկ Աստուած:
Այս մեծ ոյժը նիւթին հակառակն է, և չը համակեր-
պիր նիւթին օրէնքներէն ոչ մէկուն, և չունի անոր
յատկութիւններէն ոչ մին: Այն Մտայնութիւնը չի կըր-
նար պարիակուիլ ոչ մէկ միջոցի մէջ, որովհետեւ ան
կը տիրէ ամբողջ միջոցին: Անոր արտադրութիւնները

անջնջելի են նոյն իսկ մահնեւ կտքը այն անձին՝ որուն ուզեցը եղած է անոնց միտակէտը :

Գիտենք թէ նիւթին մէջ արտադրուած ամէն փոփոխութիւն արդիւնքն է նիւթին վրայ ազդող ոյժի մը . գիտենք նաեւ թէ զօրութիւնը կը հակահշուէ նիւթը : Որովհետեւ մտածումը ծանօթ ամենամեծ ոյժն է , այն պէտք է հետեւարար ծառայէ իրը հիմ մարդկային ամէն գործունէութեան : Մարդկային մարմնոյն մէջ կը գտնենք զօրութեան նիւթին վրայ ազդելուն ամենակատարեալ տիպարը : Մարդկային մարմնը՝ շարժման մէջ գտնուող նիւթին բոլոր յատկութիւնները ունի , անոր աւելցնելով խնացականութեան ամենարարձք ձեւը : Մարդու մարմնը կը կառավարուի երեք ազդեցութիւններէ , որոնք են անձնական մտածումները , այլոց մտածումները , եւ պայրագաները : Կամքի զօրութիւնն է որ պիտի որոշէ միշտ թէ մինչեւ որ ատարձայն Մտայնութիւնը կամ պայրագաները պէտք է կառավարեն անհատը :

Մտայնութիւնը մարդկային ամէն գործին ներքեւը գտնուող ատաջին շարժիչ ոյժն է : Ան ոչ միայն ճարտարագետը եւ ձեռնարկուն է , այլ միեւնոյն ժամանակ շինուածանիւթերը փոխադրող , ածումը յառաջ բերող , եւ մարմնոյն համար հարկաւոր նորոգութիւնները կատարող գործուորն ալ է : Այս բանը մեր սեփական մարմնոյն վրայ միայն չ'է որ կը կիրարկուի , այլ որ որ եւ իցէ մարմնի մը կամ բոլոր այն մարմններուն՝ որոնց վրայ մեր մտայնն զօրութիւնը կը կեդրոնացնենք :

Մտայնութեան հիւանդութիւններու վրայ նւնեցած զօրութիւնը՝ լաւ սովաշուցուած է հետեւեալ պատմական գէպքին մէջ : Պրէտայի պաշարման ատեն , 1625ին , պահակազօրքը փճացումի յետին առտիճանին հասած էր ,

Սքորպուլը (Scorbut) համաճարակ դարձած էր , եւ անձնատրութիւնը՝ որ անխուսափելի կ'երեւար՝ սեղի պիտի ունենար , եթէ Իշխանը զազափար մը յղացած եւ Մտայնութեան գործածութեամբ կացութիւնը փրկած չ'ըլլար : Իշխանը տպաներ զրկեց զինուորներու ծանուցանելու համար թէ ինքը ազդեցութիւնը անտարակուսելի դարման մը գտած էր այդ ստեղծելի հիւանդութեան համար , եւ թէ ինքը անձամբ պիտի տար այդ դեղը իւրաքանչիւրին : Սրբաբեւ ամենուն քանի մը կաթիլ տուաւ այդ թանկագին հեղուկէն , վտանեցնելով միեւնոյն ատեն թէ այս հեղուկը անպայման պիտի բուժէր : Իւրաքանչիւրին մտքին վրայ արտադրուած սպաւորութիւնը այնքան զօրաւոր եղաւ որ՝ արդիւնքը վայրկեանակէն եղաւ : Ամենքը ժուժուեցան եւ պահակազօրքը՝ որուն շարքերը ամբողջացան քանի մ'օրուան մէջ՝ ի վիճակի եղաւ պատերազմելու եւ յաղթանակը տանելու : Այս հրաշալի արդիւնքը տուող դարմանը դեղանիւթ մը չ'էր , այլ զօրաւոր կամքէ մը առաջնորդուած մտածումի ոյժը . վասնզի բաշխուած հեղուկը ուրիշ բան չ'էր , բայց եթէ պարզ ջուր :

Այս միջադէսը կ'ազդեցանէ թէ ինչպէս «Մտայնութիւնը կրնայ ֆիզիքական կենսականութեան կայուն լինը փոխել առողջութեան եւ կորովի հոսանքի մը :

Մտքի աշխարհին մէջ հեռաւորութիւնը եւ խառութիւնը գործունէութենէ զուրկ են , հետեւարար , ֆիզիքական նիւթին մէկ մասը կրնայ այնքան դիւրաւ ազդուիլ եւ զսպուիլ որքան ուրիշ մէկ մասը որովհետեւ , բոլոր մարդիկ շինուած են միեւնոյն նիւթէ եւ կը կառավարուին միեւնոյն օրէնքով , Իւրաքանչիւր մարդուն կազմին եւ ֆիզիքական գիծերուն մէջ եղած տարբերութիւնը , իր եւ իրնն հետ յարաբերութեան մէջ գտնուող անձերու մտածումներուն արտադրած ազդեցութեան արդիւնքն է :

«Մարդը այնպէս է, որպէս է իր մտածումը», «Արտաքին մարդը ներքին մարդուն արտայայտութիւնն է միայն»: Անա թէ ինչու մենք կրնանք մարդու մը նկարագրելը կարգալ իր ֆիզիքական ձևին համեմատ: Կարելի է՞ որ՝ մէկը սպրի մաքուր կեանք մը, ունենայ միայն մաքուր ու վեհ մտածումներ, եւ այսպէսով վայելէ ճշմարիտ երջանկութիւնը՝ առանց մասնակու իր մտածումներուն արդիւնքը գէմքին վրայ եւ շարժու- ձևերուն մէջ: Նոյնպէս, մարդ մը՝ որ վարած է անմաքուր կեանք մը, լիցուն ցած եւ նիւթական մտածումներով, չի կրնար անոնց նշանները ծածկել: Ամէն մէկ մտածում եւ անոր արտայայտութիւնը: Գործունէութեան մէջ կը գնէ գէմքին որոշ մասերը. եւ այս մարգանքը կը զարգացնէ այդ մասնաւոր տեղը: Անհասարկատալարող օրէնքը կը կատալարէ նաեւ ամբողջ մարդկութիւնը, եւ անհատի մը վրայ ազդելու համար գործածուած ոչմը՝ կը գործածուի նաեւ ամբողջ մարդկութեան վրայ:

Իւրաքանչիւր մտածում կը դրդէ ուղեղին որոշ բըջիջները, եւ կը մարդէ հիւսուած մը կամ ֆիզիքական թնթեր մը: Այս մարդանքը պարտի արտադրել պզտիկ փոփոխութիւն մը հիւսուածին շինութեան մէջ: Այս այսպէս բլլալով, եւ ստիկա ամենուն ծանօթ իրողութիւն մ'է, կը բաւէ որ մարդ մը ուն'նայ բաւական թիւով մտածումներ նորնիւթի մը վրայ, արտադրելու համար կատարեալ փոփոխութիւն մը իւր ֆիզիքական եւ մտաւորական կազմին մէջ: Գիտունները հաշուած են որ ուղեղին բջիջները ամէն 60 օրը անգամ մը բոլորովին կը փճանան եւ վերստին կը շինուին: Անա թէ ուր է մտայնութեան միջոցաւ կատարուած հրաշալի բուժումներուն զազանքը: Ան կը տարճանէ հիւանդ կամ անպէս նիւթերը, եւ տեղը կը շինէ առողջ հիւսուածներ:

Մտածումով կը կազմենք եւ կը կառավարենք ոչ միայն մեր սեփական մարմինը՝ հազա նաեւ՝ մինչեւ մէկ աստիճան՝ կը կազմենք եւ կը կառավարենք ուրիշներու մարմինները: Մտայնութեան օրէնքը հասկցող մայրը, կրնայ իր մտածումներու ճշգրիտ գործածութեամբ, իր ազայոց ապահովել գեղեցկութիւնը, տաղանդը եւ առողջութիւնը: Իրօք, ա՛յն կրնայ իր ազդեցութեամբ զանոնք առաջնորդել իր բարձրագոյն փառասիրութեանց իրագործման: Պատմութիւնը միթէ մեզի չը սորվեցնէր այն կինը՝ որ շարաթներ անցուց գիտելով մայր եկեղեցիի մը ներքը զարգարող նկարիչները, մեծ արուեստագէտ Միշէլ Անճէլօին մայրը եղաւ: Եւ Նարոյէտնին մայրը, անոր ծնունդէն առաջ չ'է՞ մը որ պատեցաւ պատե-րազմի դաշտերը, ուսումնասիրեց մարդակազմութիւնը, քննելով զօրագունդերը, եւ զինուորի կեանքը բաժնելով իր ամուսնոյն հետ: Ամէն մայր եւ յաճախ հայրը, որուն զաւակը կը մասնէ ֆիզիքական կամ մտաւորական մասնաւոր զարգացում մը բլլայ բարւոյն թէ չարին մէջ, կրնայ ճանչնալ անոր պատճառ եղող ազդեցութիւնը: Նման պարագաներու բազմաթիւ եւ վաւերական օրինակները համոզիչ կերպով կ'ապացուցանեն թէ մտածումը կը կազմէ աղուն ֆիզիքական եւ մտաւորական կեանքը իր մօրը արգանդին մէջ: Միեւնոյն արդիւնքը կրնայ առաջ գալ մեզի հետ մտերիմ յարաբերութիւններով սպորտներու մէջ, ինչպէս որ զայս կ'ապացուցանէ քանի մը տարուան երջանիկ կենցաղավարութեանէ ետքը ամուսնոյն եւ կնոջ միջեւ գոյացած նըմանութիւնը: Դիտուած է որ, իրենց ճաշակներն ու տաղանդները այն աստիճան կը փոխուին որ, միեւնոյն ճաշակները կը սկսին ունենալ: Երբ որ կարելի է ուղեղին սահմաններէն դուրս գործածել այս կարողութիւնը, ո՛վ կրնայ որոշել այն սահմանները՝ որ այն կրնայ զըրկուել նպաստաւոր պայմաններու տակ:

Մեր միջավայրը և մեր կենաց պայմանները, ֆիզի-
քական և անտեսական տեսակէտով, մեր յաճախած և
առաւել կամ նուազ ընկերակցած անձերու մտածմանց
արդիւնքը և արտայայտութիւններն են: Որքան ասին
որ չպիտի ջանաք փոխելու համար ներկայ պայմանները,
պիտի մնաք ուրիշին ծառան կամ սորուկը: Աննպաստ
չըջանակէ մը և պարագաներէն ազատուելու համար
մարդ մը պարտի գործածել իր մտքի ոյժը, գէմ՝ գնելու
համար մտածմանց ազդեցութեան անոնց՝ որոնք կ'իշխեն
իր վրայ և իր աստարէզը կը կազմեն, և յետոյ, պար-
տի իր թաքուն ոյժը գործածել ստեղծելու համար այն
նոր պայմանները՝ որոնց մէջ կը փափաքի սպրիլ:

«Մտածումները իրն են»: Եթէ մեր մտածումները
բարի են, անոնք առաւել կամ նուազ պիտի օգնեն մարդ-
կութեան, իսկ եթէ չեն, քաղաքակրթութիւնը պիտի
ուշադնեն: Քիչեր լիովին կը գգան իրենց վրայ առած
պատասխանատուութիւնը, յղանալով ուրիշներու մեա-
սակար մտածումներ: Այն որ օժտուած է հզօր կամքով
մը, և որ գիտակից է մտայնութեան օրէնքին և անոր
զօրութեան, մեծ պարտաւորութիւններ ունի իր նման-
ներուն հանդէպ: Եթէ իր բարոյական գաղափարները
սխալ են, պիտի ապականէ կեանքերը աւելի սկար և-
զող հազարաւոր անձերու, որոնք զժրագոյութիւնը պի-
տի ունենան իր մտածմանց թրթումներուն հետ շփման
գալու: Շատ քիչ անհատներ ունին ինքնատիպ մտա-
ծումներ, անոնք կը գործածեն և կը մտածեն ընդհան-
րապէս ուրիշներու մտածմանց ալիքներէն ընդունուած
մտածումները և այս կերպով պարզապէս ուրիշ անձի
մը մտածումին աշխարհիս շրջանը ընկնուեն կ'օգնեն:

Լիովին ապացուցուած է թէ, երբ որոշ թուով ան-
հատներ, ամենքն ալ օժտուած կամքի զօրութիւնով մը,
և ևճանչցող Մանթալիգմի օրէնքը, միայնին իրենց
ջանքերը և կեղբոնայնեն իրենց մտածումները մինակ

նիւթի մը վրայ, պատմութեան մէջ յիշուած որ և իցէ
հրաշքին հաւատար արդիւնքներ կ'արտադրեն:

Աղօթքի տիեզերական սովորութիւնը հաւաքական
մտածումի արժէքին ընտիր մէկ գնահատութիւնն է:
Մի՞թէ ամբողջ Միաբանութիւններ աղօթքի մէջ չ'են
միանար բաղձացուած արդիւնք մը յառաջ բերելու հա-
մար: Մտածումի այս միութիւնը աղօթքին մէջ մի՞թէ
չ'է՞ արտադրած հրաշալի արդիւնքներ: Այս ջանքերու
չնորհիւ շատ մը կեանքեր կրկարած են: Աղօթքի մէջ
արտաբերուած մտածումի ալիքները բաղակցելով, մա-
համերձին հասած և անոր տուած են նոր յոյս մը և
նոր քաջութիւն մը. անոր սրտին մէջ գործունէութիւնը
խթամ և այս միջոցաւ շարժման մէջ դրած կեանքի
մեքենականութիւնը, որ գրեթէ դադրած էր այդ յա-
ւելուածական ոյժին պակսելէն: Այս ոյժը իրմէ չ'է հայ-
թայթուած, այլ ուրիշներու մտածումներէն: Աստուա-
ծաշունչը չ'ըսէր մի՞թէ: «Եթէ ամէնքդ միանուագ
աղօթէք, ձեր աղօթքը պիտի ընդունուի»: Եթէ աշ-
խարհը լաւ մտածումներ ունենար, լաւ պիտի սպրէր,
և ևճարը պիտի դադրէր գոյութիւն ունենալէ:

Գ Լ Ո Ւ Խ Գ .

ՆԵՐԳԱՇՆԱԿՈՒԹԻՒՆ—ԲԱՆԱԼԻՆ

Թէև ամէն անձ կրնայ ընդունիլ կամ զրկել մտաւոր պատգամ մը զրեթէ ուրիշ ամէն անձի, սակայն բնութիւնը իմաստուն սեղմում մը զրած է, որպէսզի զրկուած ամէն լուր պատգամ չը զրաւուի ամբողջ մարդկութեան կողմէ, առանց առաքչին հաւանութեան: Պատգամ մը կարելի է այսպէս մը զրկել՝ որ ան միայն որոշեալ անձի մը հասնի. կարելի է նաև զրկել բազմաթիւ անձերէ ընդունուելու եղանակաւ:

Պիտի բացատրեմ այս բանը կարելի ընող օրէնքը: Իւրաքանչիւր անհատի մտային կազմը բնականօրէն կը համաձայնի որ և իցէ «թօն»ի մը, կամ ձայնացոյցի մը: Այսու հանդերձ, այս «թօն»ը կրնայ բարձրացուիլ կամ իջեցուիլ ձեր ընտրութեան համաձայն, նոյնը կը պատահի նաև երբ այն մտայնութեան ուժիցին ազդեցութեան մը ենթարկուի: Թէպէտ տարբեր անձերու մտային կազմերը բնդհանրապէս տարբեր «թօն»եր ունին, սակայն աշխարհի վրայ ճիշտ միեւնոյն «թօն»ը ունեցող շատ մը անձեր կան, և ասոնք բոլորը միաձայնութեամբ կը թրթոան: Ուրեմն, երբ անհատ մը պատգամ մը զրկէ, այս պատգամը կ'ընդունուի բոլոր միեւնոյն «թօն»ը ունեցողներէ, առանց զգածելու միւսները: Ըստծո աւելի յստակ կերպով ապացուցանելու համար պիտի մէջ բերեմ օրինակ մը՝ որ այս նիւթին լաւ կը պատշաճի, որովհետև, այն մտային իրականութեան մը մեքենական ապացուցումն է:

Բոլոր նուագարանի լարերդները կը գործածեն ձայնացոյց, որ թրթոալով ձայնի աստիճան (ton) մը կուտայ. նուագարան մը լարելու (accorder) ատեն թելը կը սրկեն մինչև որ ձայնացոյցին հետ միաձայն թըրթրայ:

Միւս թելերը այն ատեն կը լարուին ներդաշնակութեամբ թրթոալու համար: Ուստի եթէ ու է թուով անձեր, ամէն մէկը բունն ձեռքերնին միեւնոյն «թօն»ը ունեցող ձայնացոյցներ, ու եթէ այս ձայնացոյցներէն մէկը թրթոացուի, բոլոր միւսներն ալ պիտի թրթոան իրենք իրենցմէ: Այս պարագային՝ որ այս ձայնացոյցներէն մէկ քանինները տարբեր «թօն»երու վրայ լարուած ըլլան ձայն չեն տար և միւսներուն թրթոացումներէն ամենեւին չեն աշղուիր: Այս փորձը համոզիչ կերպով կ'ապացուցանէ «թօն»ին թրթոումին օրէնքը: Ուրիշ շահեկան և համոզիչ փորձ մը եւս, որ կը կրօնանայ երգելու մէջ ձայնանիշ մը, օրինակի համար դաշնակի մը միջին «տո»ն, անմիջապէս «տո»ի թելը ձայն պիտի տայ, մինչդեռ միւս թելերը չպիտի ազդուին: Դաշնակի վրայ ձայնանիշի մը դաշնակով օգին մէջ ստեղծուած թրթոումներուն ոյժը ապացուցանելու միջոց մ'է ձեռքի մէջ բունել գլխարկ մը՝ որուն գլխադիր կողմը դէպի դաշնակը դարձած ըլլայ. 4էն 6 ոտք հեռուորութեամբ մը կայնեցէք և թող մէկը դաշնակը բարձր ձայնանիշերէն մէկուն, և յետոյ ցած ձայնանիշի մը: Գլխարկին դարձուող թրթոումներու ոյժին մէջ եղած տարբերութիւնը շատ շեշտուած պիտի ըլլայ: Այս փորձը կրնայ կատարուիլ նաև նուագախումբի կամ ֆանֆարի մը մօտը երբ երբ որ նուագախումբերը կ'ածեն: Թել մը համաձայնեցնելու գործը ուրիշ բան չ'է. բայց եթէ յատուկ (spécifique) ձգտումի մը արտագրութիւնը, երբ այն զգածուի հարմով կամ ուրիշ միջոցով մը, պիտի հանէ որոշ

Թուով թրթուռներ մէկ երկվայրկեանի մէջ : Դաշնակի միջին «աօ»ին թրթուռները մէկ երկվայրկեանի մէջ 256 հատ են, մարդկային ականջով լսելի ամենացած «թօն»ը 24 թրթուռ ունի երկվայրկեանի մէջ եւ ամենարարձրը 32768 : Եթէ ո եւ է անձի մը մտային կազմը լարուած ըլլար, օրինակի համար, «աօ»ի վրայ, իր մը-տածման թրթուռները պիտի ազդէին միեւնոյն «թօն»ի վրայ լարուած եւ անոր հետ շփման մէջ մտած ամէն անձի : Ազդուածներու թիւը բնականաբար պիտի սահմանուէր թրթուռներուն կտրած հեռաւորութեամբ եւ հեռաւորութիւնն ալ կախում պիտի ունենար թրթուռները արտադրող կամքին զօրութենէն :

Միեւնոյն օրէնքին միջոցաւ է որ անխել հեռագրալուր մը կը զրկուի, եւ կընդունուի իր սահմանուած վայրէն : Իւրաքանչիւր հեռագրական գործիք ինքնայատուկ «թօն»ի մը վրայ լարուած է բայց այս «թօն»ը կընայ փոխուիլ երբ պէտքը զգացուի : Երբ հեռագրալուր մը պիտի զրկուի, մէկ կայարանէն միւր, առաքող անձը կը տեղեկանայ զրկուելիք կայանին գործիքին «թօն»ին, եւ յետոյ փոխանցիչ գործիքը կը լարէ նոյն «թօն»ի վրայ. եւ հեռագրալուրը կը զրկուի, որ թէպէտ աշխարհիս ամէն մասերը կ'երթայ, սակայն մէկ ընկալուչէ մը կ'ընդունուի : Եթէ ըստ ընկալուչները նոյն «թօն»ի վրայ լարուած ըլլային, անոնցմէ իւրաքանչիւրը վայրկեանաբար պիտի արձանագրէր նոյն լուրը որովհետեւ, լոյսը, ելեկտրականութիւնը եւ մտածման ալիքները եթերին վրայ կը ձամբորդեն երկվայրկեանը 300000 քիլոմէթրօ արագութեամբ :

Անձի մը մտային կազմը կը լարուի իր մտածումներուն տեսակին եւ իր կամքին ձգտումին կամ զօրութեան համաձայն : Ան միշտ համաձայնութեան մէջ է երբեմն անձերու հետ, եւ ներգաշնակութեան մէջ շատ

մ'ուրիշներու հետ. բայց այս անձերը միշտ չեն անոնցմէ, որոնց հետ պարտ էր ներգաշնակ ըլլալ իր ազդեկութեան համար : Այս մտաւոր ազգականութիւնը յառաջ կուգայ շատ յաճախ պատահաբար քան թէ իր կամքին հրամանով, եւ ասոր շարունակութիւնը, ընդհանրապէս Մտայնութեան օրէնքը չհասկցած ըլլալուն արդիւնքն է. այս ազգականութեան միջոցաւ մարդու մը ստացած ծանօթութիւնները, կամ մտածումները իրեն աւելի չարիք պիտի կրնան ընել քան թէ բարիք, վասն զի ոչ թէ ինք՝ աչլ այս ազգականութիւնն է որ իր ձակատապիրը պիտի կազմէր :

Յաջողութեան գաղտնիքը կը կայանայ ուրիշներէն ստանալ գիտնալու մէջ ամենէն շահաւոր, եւ օգտակար ծանօթութիւնները, միեւնոյն ատեն առանց ազդուելու մտածումներէն եւ դիտումներէն անոնց՝ որոնց ազդեցութիւնը վնասակար պիտի ըլլար : Ինչաւ զժուար չէ ներգաշնակութեան մէջ մտնել ուրիշ անձի մը կամ շատ մը անձերու հետ. «թօն»ը բարձրայնելու կամ իջեցնելու համար, զայն ճիշդ ուրիշինին պէս թրթոցներու աստիճան, պէտք պիտի ըլլայ աւելի ատեն, եւ աւելի երկար ուսումնասիրութիւն մը իր անձին : Պարտ է նախ հասկնալ թէ ամէն նիւթ (sujet), կամ մտածումի ամէն տեսակը, թրթոցումի ինքնայատուկ «թօն»ը ունի, օրինակի համար, սէրը «թօն» մը ունի, եւ ատելութիւնն ալ հակառակ «թօն»ը : Եթէ մէկը ատելութեան թրթուռներ արտադրէ, ատենք պիտի հասնին եւ ազդեն անոնց՝ որոնք նման կըքի մը կարող են այս մտածումները ըտլոր անհասանելի ատելութեան զգացումներ պիտի քաշեն, յւ անոնց մտածումները բազմապատկուելով զրկողին պիտի վերադառնան եւ անոր պիտի վնասեն : Իսկ եթէ զրկուածները սիրոյ թրթուռներ են, սէրը պիտի վերադառնայ նոյն կերպով զրկողին պիտի օգնէ : Երբ մէկը

օգնութեան պէտք ունենայ, ըլլայ իր գործերուն մէջ, ըլլայ կարեւոր ծրագրի մը գործադրութեան համար, ինչպէս զոր օրինակ հարուստի մը կատարելագործումին համար եւայն, պէտք է ինքնախօփուիլ եւ մտածել նըպատակակէտին, զայն տարրալուծել ու կամքին գորութիւնով դուրս հանել այս մտածումները անկէ կամ անոնցմէ որ իրեն վնասած ծանօթութիւնները ունին: Եթէ այն անձերը այս պահուն տարբեր տղբիւրէ մը բղիտող աւելի ուժեղ Մտայնութեան մը իշխանութեան տակ չը գանուին, անդիտակցաբար պիտի թող տան որ իրենց ունեցած բոլոր ծանօթութիւնները ուրիշները գործածեն: Համակիր եւ ներդաշնակ ենք ամէն անոնց հետ՝ որոնք միեւնոյն նիւթով կը շահագրդրուին. մեզ շահագրգռող նիւթերու վրայ ոչ մէկ ծանօթութիւն չունեցող անձերուն չ'ենք կրնար ազդել, կրնանք՝ երբ որ զանոնք շահագրգռող նիւթերու վրայ գառնանք:

Ուրիշներու հետ ներդաշնակութեան մէջ ըլլալը շատ կարեւոր է, բայց մեր բոլոր ջանքերուն արժանի տալանդ մ'է մեր մտային կազմը մեծ մտքի մը «թօն»ին եւ թրթումներուն համաձայն կարենալ լարելը: Միեւնոյն «թօն»ը ունեցողներու հետ յարատեւ հաղորդակցութեան մէջ ենք եւ ձայնացոյցի մը պէս միաձայնութեամբ թրթուալով ամենքս իրարու կը պատասխանենք: Ասոր ամենակատարեալ օրինակը կը գտնենք ճշմարիտ բարեկամութեան եւ անշահախնդիր սիրոյ մէջ: Երջանկութիւնը եւ ներդաշնակութիւնը միշտ գոյութիւն պիտի ունենան հոն՝ ուր երկու մշտքեր միեւնոյն համաձայնութիւն (accord)ը ունին: Մտքի կեդրոնացմամբ եւ մտածումով է որ մեր կեանքերը կը փոխուին, եւ զգալու եւ մեզ հասկնալու կարող եղողներու «թօն»ը կ'առնեն:

Այս երկասիրութիւնս գրելու ատեն, շարունակական մտքի կեդրոնացումի վիճակի մը մէջ եմ, եւ կը գրեմ մտածումները պարզապէս ինչպէս որ անոնք ինծի կ'ուզան: Ո՞րմէ կամ քանի՞ անձերէ կ'ուզան այս մտածումները ինծի, չե՛մ կրնար ըսել ձեզի: Միտքս կեդրոնացնելու ատեն է որ Մտայնութեան օրէնքը ինծի յայտնուեցաւ, ան ինծի եկաւ փայլակի մը արագութեամբ, եւ զիտութեան անունը երեւցաւ իմ ուղեղիս մէջ, կարծես կրակէ գիրերով գրուեցաւ այն հոն: Ինքզինքս գրելու բոնադատուած տեսնելս ապացոյց մ'է թէ իմ ըստացած ծանօթութեանս խորը մեծ մտքի ոյժ մը կայ: Այս օրէնքը ինծի հասկցուցին, որպէսզի այն տրուի աշխարհին իմ միջոցաւ: Ոմանք կ'ենթադրեն թէ ներշնչումի մը ներքեւ կը գրեմ, իբրաւ է, իմինիս «թօն»ը ունեցող շատ մը միտքերու բազակցեալ մտածումներուն ներշնչումն է: Իմացականութիւնը ոչ ոքի կը պատկանի, ա՛յն մեր ամենուն ալ է գործաձուելու համար, բայց չ'ենք կրնար գայն ոչ մենաշնորհ ընել, ոչ ալ պահել: Ամէն ոք կրնայ գործածել իմացականութիւնը իր փափաքած եւ աշխատած չափով, բայց պարտի գայն տալ ուրիշներու որպէսզի անոնք ալ օգտուին անկէ:

«Գուն մարդը ստեղծած էս Բեզմէ
բիչ մը վար, եւ զայն պսակած փառեով
ու պատուով: Գուն զայն ստեղծած էս
իշխանութիւնն զայն համար անոր Բու
ձեռացդ գործերուն վրայ: Ասէն բաները
իւ ոսկերուն առջեւ դրած էս»:

ԱՅՂԱՊՈՍԵՐԳՈՒ

Գ Լ Ո Ւ Խ Ե .

ԻՆՉՊԷՍ ՄՇԱԿԵԼ ԿԱՄՔԻ ԶՕՐՈՒՅԻՒՆԸ

Կամքի զօրութիւնը մեծ գեր մը կը խաղայ փախա-
քի մը կատարման մէջ: Զօրաւոր կամքով մը կարելի է
մտածման պատգամներ արտադրել եւ զանոնք զրկել
իրենց յատկացուած վայրը որքան ալ հեռուն ըլլայ, ե-
թէ սակայն կամքը տկար է եւ հեռաւորութիւնը եր-
կար, պատգամը չպիտի կրնայ հասնիլ յատկացուած
անձին, եւ հետեւաբար պիտի կորսուի: Տկար կամք
ունեցող մէկը առանց ուրիշի մը մտաւոր օգնութեան,
իրեն մօտը կամ քիչ հեռուն եղողներու միայն կրնայ
հասնիլ: Տկար կամք մը կրնայ զօրացուիլ մտային մար-
զանքով, ճիշդ այն կերպով որ ուրիշ ամէն կարողու-
թիւն կրնալ զարգանալ:

Քիչեր բաւականաչափ կը հասկնան իրենց կամքի
զօրութեան որակը, գիտնալու համար թէ այն մեծ է
կամ տկար: Յամառութիւնը եւ յաճախ բարկութիւնը
կամքի զօրութիւն կը կարծեն: Այսպիսի ցոյցեր եւ
յատկանշական գիծեր անհակակշիռ կամքի մը արդիւնքն
են. անոնք սանդղական վիճակներ են միայն՝ որ կամքը
ստաջութնէ աւելի տկար կը թողուն եւ միեւնոյն ատեն
կը յուսահատեցնեն անհատը իւր սեփական տկարու-
թեան եւ ինքզինք զսպելու կարողութեան պակասին
պատճառաւ: Ըշմարիտ կամքը ոյժ եւ յարատեւութիւն
կ'ունենայ շարունակ հետապնդելու իւր նպատակը, մէկ

գործի համար միայն ըլլայ այն, թէ կեանքի բոլոր
գործերուն եւ շահերուն համար: Զօրաւոր կամք մը
երբէք չը վարանիր կամ չը տատանիր անգամ մը որ
որոշումը տրուած է: Այն կը յարատեւէ անձանձիր
մինչեւ որ նպատակը կատարուի:

Զօրաւոր կամք մը կարողութիւն կ'ուտայ մեծ կո-
րով մը ներմուծելու ս եւ է մտածման մը մէջ եւ զայն հոն
պահելու մինչեւ իւր ծրագրին իրագործումը: Այս մտա-
ծումը կրնայ յատկացուած ըլլալ անձնական գործի մը,
կամ ուրիշ անձի մը, եւ կամ նոյնիսկ խումբ մը անձե-
րու գործին: Զօրաւոր կամք մը նոյնքան դիւրութեամբ
կրնայ իշխել խումբ մը անձերու՝ որքան մէկ անհատի
մը: Մէկ անձի վրայ ազդող մտային թրթռումները, ժա-
մանակի զօրութեամբ, ամենուն ալ կրնան ազդել, ո-
րովհետեւ, կարելի է իւրաքանչիւրին մտքի «Թօն»ը
ստուգել եւ եթէ կամքը յարատեւէ կարելի է զայն
յարմարել:

Մասնաւոր ջանքի մը մէջ անհուն կորով մը ցուցը-
նելով կամքը զօրաւոր կրնայ երեւիլ, բայց ասիկա չա-
փանիշ մը չէ: Կամքին զօրութիւնը կ'ապացուցուի որոշ
ուղեգիծ մը անընդհատ կերպով գործադրելու կարողու-
թեամբ: Եթէ ընդհակառակը, երկու բաներէն ո՞րը ընե-
լու մասին վարանելու սովորութիւնը ունի մէկը, կամքը
տկար է եւ չ'պիտի ընէ ոչ մին եւ ոչ միւրը: Որոշում
մը սալ եւ ետքը տարհամոզուիլ օտար թեւազրութիւն-
ներէ մղեալ, Մտայնութենէ ազդուիլ է, եւ հետեւա-
բար, մինչեւ մէկ աստիճան գերի, որովհետեւ, անհա-
տականութիւնը եւ իւր գործերը ինք որոշելու իրա-
ւունքը զոհուած կ'ըլլայ: Ա'սիկա փոխանակ իրեն՝ այլոց
մտածումները գործադրել է. այսպէսով ինքնապատա-
հութիւնը պիտի կորսուի ու կամքը յարատեւ կերպով
պիտի տկարանայ:

Մարդիկը ուսումնասիրող եւ կեանքի գործերուն հետեւող բոլոր անձերու համար ակներեւ է թէ, այն որ կը տատանի մէկ կարծիքէն միւսը, եւ մէկ յատակագիծէն միւսը, երբէք կեանքի մէջ օգտակար կամ իւրական գործ մը չը կրնար կատարել, տեւական յաջողութեան մը չը կրնար հասնիլ: Երբեմն անձեր՝ քիչ անգամ, եթէ ոչ երբէք, կը կարողանան բացարձակ որոշում մը տալ. այդպիսիները հոսանքէն կը տարուին, ինչպէս սունկէ խից մը ջուրերու վրայ, եւ իրենց, հասնող ամէն մտածումի ալիքին խաղալիքն են. այս անձերն են որ կը տրոնջան աշխարհի հետ հանապազ կրուուի բնուած ըլլալէ: Անոնց կամքերը այնքան տկար են որ երբ ատենը կ'ուզայ մեծ կարեւորութիւն ունեցող, թերեւս իր ապագային մէջ փոփոխութիւններ մտցնելու բնոյթ ունեցող որոշում մը տալու, անոնք անգոր են եւ անկարող առ այդ: Ատիժը կը ներկայանայ, եւ կ'անհետանայ չը վերագառնալու համար այլեւս: Երբ իրենց կորուստները կը տեսնեն յանցանքը ճակատագրին վրայ կը նետեն. ո՞վ է որ իրենց ճակատագիրը որոշեց: Ուրիշներու մտածումները պարզապէս, որովհետեւ չ'էին ուզեր իրենք իսկ վճռել զայն:

Կամքի գորութեան մշակումը անտարակոյս առաջին պարտականութիւնն է, զոր ամէն ոք պարտի ինքզինքին եւ իւր ընտանիքին: Առանց զօրաւոր կամքի մը կարելի չը պիտի ըլլար ունենալ ո՛չ հաստատակամութիւն, ո՛չ անկախութիւն, ոչ ալ նկարագրի անհատականութիւն: Առանց անոր կարելի չ'է, ճշմարտութեան տալ իր բոլոր գորութիւնը, բարոյականին՝ հարկ եղած ուղղութիւնը, ոչ ալ ինքզինք ազատել ուրիշ անձերու ստրուկը ըլլալէ: Կամքը կրնայ զարգանալ եւ ուժովնալ միմիայն բացարձակ յարումով մը իմաստուն եւ խելացի որոշումներու: Պէտք է նախ իմաստութեամբ նկատել,

յետոյ հաստակամութեամբ որոշել եւ վերջապէս գործադրել իր դիտումը անընկճելի յարատեւութեամբ մը, ծագիլը կարելի եղող պղտիկ դժուարութիւններէ առանց վհատելու: Ամէն անոնք որ պիտի յարին այս կանոններու կրնան ամենաբարձր գիրքի հասնիլ իրենց լաւագոյն կերպով պատշաճած ասպարէզին մէջ:

Կեդրոնացուցէք միշտ ուշադրութիւննիդ նկատի առնուելիք խնդրին վրայ, խնամով եւ լաւագոյն կերպով որոշեցէք ներկայ պարագաներուն մէջ, բայց ձեր որոշումը թող վերջնական ըլլայ միշտ: Խնդիր մը երբէք կէս որոշուած մի թողուք, որովհետեւ ասիկա բնաւ որոշում մը չը տալէ աւելի աղէտալի է կամքին համար: Որոշելէ ետք, յարատեւեցէք որքան ատեն որ տեղի ունիք հաւատալու թէ իրաւացի էք, բայց մի յամառիք եւ անտրամաբանական մի՛ ըլլաք: Յաճախ աւելի ուժով կամքի մը պէտք կայ սխալ մը ճանչնալու համար, քան թէ անոր մէջ յամառելու համար: Երբ սխալած ըլլալնիդ կը տեսնէք, գործածեցէք ձեր կամքը եւ ուղղեցէք սխալմունքը: Միշտ դուք տուէք ձեր որոշումը, վասնզի որոշելու եւ գործելու մէջ ձեզի օգնելու համար ուրիշներու զիմելով ձեր կամքը պիտի տկարացնէիք: Որոշիչ մտքի վիճակ մը պահելու համար եղած իւրաքանչիւր ճիգ ուղղակի կամքին վրայ կ'ազդէ ու կ'ուժովցնէ զայն: Կատարեալ հաստատակամութիւն մը, խելացի կերպով եւ ուժգնօրէն որոշելու համար կեանքի բոլոր խնդիրները, այնպէս ինչպէս որ անոնք կը ներկայանան, առանց սպասելու որ ուրիշ ո եւ է բան մը պատահի կամ ուրիշի մը մտածումները գան ազդելու որոշման վրայ, ամենատկար կամքին իսկ գորութիւնը պիտի աւելցնէ:

Հետեւեալ կանոններու հետեւելու կարողութիւնը ձեր կամքին գորութիւնը պիտի որոշէ երբ դիւրաւ պիտի կրընաք ձեր կեանքը առաջնորդել այս կանոններուն համե-

մատ , պիտի ունենաք կատարելապէս զսարուած կամք մը :
Կարգացէք հետեւեալ կանոնները որք մէկ անգամ եւ
եւ որոշում տուէք անոնցմէ առաջնորդուելու ամէն
ատեն :

Իմ գործերուս տէր պիտի ըլլամ :

Երբէք շիտի կամ գրգռեալ չը պիտի լինիմ :

Երբէք բարկութենէ չը պիտի յաղթուիմ եւ զայ-
բոյժ չը պիտի ունենամ :

Երբէք հապճեալով որոշում չը պիտի տամ :

Երբէք ցաւ չպիտի ունենամ որոշում մը տալէ ետք :

Որոշումներս վերջնական պիտի ըլլան եւ երբէք
բան մը կիսկատար չը պիտի ընեմ :

Երբէք գատաղութեանս հակառակ չը պիտի շարժիմ :

Երբէք ուրիշին ի մեաս որոշում չը պիտի տամ :

Միշտ պարկեշտ պիտի ըլլամ ինքզինքիս հետ եւ
մերձաւորներուս հետ ունեցած յարաբերութեանս մէջ :

Այս որոշումները լաւ մը մտքիս մէջ պիտի զետե-
ղեմ եւ ամէն օր անոնց համաձայն պիտի շարժիմ :

Կրցածնուդ չափ սեղմ կերպով յարեցէք այս
որոշումներու , եւ ձեր սեփական ու լաւագոյն գատո-
ղութեան փտտանցէք : Ուրիշ անձեր կրնան իրաւացի
ըլլալ եւ դուք անիրաւ , բայց անոնց գաղափարներուն
հետեւելով ձեր կամքը չը պիտի դորայնէք : Եթէ դուք
սխալ մը գործէք , փորձառութիւնը ձեզի պիտի օգնէ
աւելի խմատուն ըլլալու ապագային : Միւսնոյն ժա-
մանակ , շատ մը բաներ ընել մի փորձէք , որովհետեւ
ասոր մէջ կը գտնուի անյաշտողութեան մեծ աղբիւր մը :
Մէկ անգամէն մէկ բան կատարեցէք եւ ամէն օր նոր
պարտականութիւն մը աւելցուցէք : Քալիլ չը սորլած
ազայ մը վաղել տալու գիտում չէ՛ք ունենար : Շատեր
իրենց յատակագիծերը չափազանց ընդարձակ գաշտի մը

վրայ կը ցրուեն , եւ թէպէտ մեծ բաներ պիտի կրնային
կատարել զանոնք սխալեմականորէն եւ կարգով ընելով ,
սակայն շատ յաճախ՝ կը ձախողին որովհետեւ երբէք
ուղիղ որոշման մը չեն կրնար համարիլ , ու չեն գիտեր
ուրիշ սխալ :

Երբ կամքը բաւական ոյժ վաստակած է որոշումները
ինքնիրեն կարենալ տալու համար , այն ատեն կրնաք
ինքնամաքութիւն ձեզի քաշելու համար ուրիշ մտքերու
մտածումները եւ կարծիքները . այս գաղափարները կըր-
նաք բազմաթիւ ձերիններուն հետ , եւ անոնց լաւագոյն-
ները ընտրել ձեր նպատակին համար : Ստիկա ընելը քիչ
մը վստահաւոր է , տարրեր ինդիթ՝ եթէ ձեր կամքին
բացարձակապէս տէր էք , որովհետեւ եթէ ինքնավրա-
տահով իւնը կը պակսի ձեզի , պիտի կրնայիք միտիլ
կարծելու որ ուրիշներուն կարծիքները ձերիններէն լա-
ւագոյն են : Այս պարագաներու մէջ , զանոնք շնորհունել
եւ գործածել , աղէտալի պիտի ըլլար ոչ միայն ինդրոյ
առարկայ յատակագիծերուն համար , այլ նաեւ ձեր կամ-
քին եւ ձեր նկարագրին անհատականութեան ապագայ
զարգացման համար :

Ամէն անձ պարտ էր , Մտայնութեան միջոցաւ բո-
լոր կարելի սեղեկութիւնները ստանալ , օգտուելու հա-
մար անոնցմէ իւր գիտումներուն յատաճացման համար ,
բայց , պէտք է թոյլատրէ որ ուրիշ մը իրեն բռնի ըն-
դունիլ տայ իր մտածումները եւ ծրագիրները : Պէտք
է կարող ըլլայ իւր ընտրութիւնը ընելու եւ ինքն իսկ
որոշելու , եթէ ո՛չ պիտի կրնար ինքզինք ստիպուած
զգալ ուրիշին գաղափարները գործադրելու , նոյնիսկ ի
մեաս իրեն : Շատեր երբեմն բաներ կ'ընեն եւ ետք չը
կրնալով անոնց ոչ մէկ պատճառ գտնել , իրենք իրենց
կը հարցնեն թէ ինչու ըրած են զանոնք . պատճառն
այն է որ անոնք այդ պահուն ուրիշ անձի մը մտածում-
ներուն ազդեցութեան ներքեւ էին :

Այս գիտութիւնը աշխարհի ուսուցանելով իմ'նպատակս է այրերն ու կիները անհատականացնել, Աստուածացնել զանոնք մտային զօրութեան, բարոյականի, հոգեկան եւ ֆիզիքական տեսակէտով: Մարդուն հոգին Աստուծոյ պատկերին վրայ շինուեցաւ եւ մարդուն պարտականութիւնն է այս պատկերը պահպանել կարելի եղածին չափ կատարեալ: Ամէն անոնք որ կ'ուզեն փորձել լաւ պիտի ընէին այս գիտութենէն առաջնորդուելով, որովհետեւ, այս գիտութիւնը իրենց պիտի օգնէ:

Երբ կը կարգաք ու կ'ուսումնասիրէք այս հրահանգները ձեր կեանքը Մտայնութեան միջոցաւ իմ'նիս հետ շփման մէջ կը մտնէ. եթէ կայ այս գիտութենէն մաս մը որ չ'էք հասկնար, կրնաք դայն ինձմէ սորվիլ մտքի կեդրոնացումով, որովհետեւ իմ' գործածած մըտածումներս ինձի հետ ներդաշնակութեան մէջ գտնուողներու տրամադրութեան տակ են միշտ: Որքան աւելի հաւատարմօրէն որ հետեւիք այս հրահանգներու, այնքան աւելի սեղմ' հաղորդակցութեան մը մէջ պիտի գտնուիք ինձի հետ: Քիչ մը վարժութենէ յետոյ ձեզի այնչափ դիւրին պիտի ըլլայ հաղորդակցիլ ինձի հետ մեր Մտայնութեան միջոցաւ՝ որչափ որ դիւրին պիտի ըլլար զիս հեռաձայնով կանչել, եթէ միեւնոյն քաղաքի մէջ ապրէինք: Մտաբերեցէք թէ հեռաւորութիւնը պատուար մը չ'է. իմ' մտածմանս թրթուումները աշխարհիս շրջանը կ'ընեն. դուք չէ՛ք կրնար անոնցմէ անդին երթալ: Եթէ ինձի զրկէք մտածումի լաւ թրթուումներ, իմ' լաւագոյն մտածումներս ձեր մօտը պիտի գան:

«Առանձնութեան ու լռութեան մէջ,
Սուրբ հոգին կը յուսալանայ արագապալ,
Եւ կը սորվի Աստուծոյ ծախուկ պատգամները:»
ԹՕՄԱՍ-Ա.-ԲԷՄՓԻՍ

Գ Լ Ո Ւ Խ Զ.

ԱՌԱՆՁՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՄՏՔԻ ԿԵԴՐՈՆԱՑՈՒՄ

Առանձնութեան արժէքը անգնահատելի է: Բոլոր մեծ գործերը առանձնացումի մէջ ծնունդ առած են, եւ հոն է որ մեծ նկարագիրները կազմուած են: Ահա թէ ինչու գիւղին մնուութիւններէն է որ դուրս կ'ուզան մեր մեծ մարդերէն շատերը:

Վասնզի իրենց վարած խաղաղ եւ միայնակ կեանքը անոնց տուած է առաւելութիւն մը իրենց մտածումները ընդլայնելու եւ նկարագիրները կազմելու: Այս մարդիկ ուրիշներէն ընդօրինակող պարզ թութակներ չ'են. անոնք անհատական կեանքեր վարած են: Անոնք կը տիրապետեն Մտայնութեան միջոցաւ փոխանակ Անոր իշխանութեան տակ գտնուելու:

Բոլոր բարի մղումները կը զարգանան չափաւոր առանձնացումով մը եւ մտքի կեդրոնացումով: Դերասան մը իւր խաղը կը սորվի իր սենեակին հանդարտութեանը մէջ, ոչ թէ իր Գլխալին ժխորին մէջ: Առանձնութեան մէջ է որ Պութ եւ Փօրէսթ արտայայտութիւն գտած են իրենց մեծ յուզման համար:

Նեւթոն իւր ինդիւրները (թուաբանական) սորված է աւանդին վրայ, ժողովուրդէ հեռու, եւ հոն է որ ըստացած է այնքան մեծ ներշնչումներ եւ հմտութիւններ: Պագոն գոչած է «Իմ մտքս յաճախ միտակ եղած է» եւ իր այն առանձնացումի երկար ժամերուն շնորհիւն է որ անոր երախտապարտ կը մնանք իր փիլիսոփայական հրաշալի երկին համար, որ հիմն է արդի ամէն ճիշդ գիտութեան:

Սրբոյն Մարկոսի Աւետարանին մէջ Ա. 35 կը կարդանք «Եւ Աստուծոն լոյսէն շատ առաջ կ'ընկելով դրնաց առանձին տեղ մը եւ ազօթեց» :

Շատ յաճախ , էտիսըն , մեծ հնարիչը , օրերով կը քաշուի իր գրասենեակին կամ աշխատանոցին մէջ առանց նոյնիսկ ուտելու եւ քնանալու համար ժամանակ տալու , նուիրուելու համար ամբողջովին իր հնարումներուն համար նոր խորհրդածութիւններու : Յարատելութիւնը եւ Մտայնութիւնը հրաշալի մարդ մը դարձուցած են զայն հանրութեան աչքին . բայց իր նմաններէն շատերը պիտի կրնային նոյնքան համարում տանալ եթէ նոյնը ընէին : Բոլոր, մարդիկ նոյն առանձնաշնորհումները կը ժառանգեն եւ իրաւունք ունին խնայակամութիւն կոչուած մեծ ոյժին գործածութեան :

Բանաստեղծ Պիւրնս՝ այն ատեն որ ազքաս էր ու առանց բարեկամի որ զինք իր մենութեան մէջ անհանգիստ ընէր , հրաշալի բանաստեղծութիւններ գրեց , բայց այն օրէն որ հոշակաւոր եղաւ ու սկսաւ իր ժամանակը անցնել թափառելով վայելչագեղ կլիներու ննջատենեակներուն մէջ , իր ոճը բոլորովին տարբեր դարձուածք մը առաւ , եւ ընդ հուպ աննշան սնտախութիւններ միայն արագրեց :

Մէկէ աւելի հանճարներ կործանած են իրենց առաջին յաշողութեամբ : Այդ հանճարի տէր անձը , իր մեծ ներշնչումներուն առանձնութեան մէջ մտածման կեդրումն գալը չըփոխելով կը նետուի ընկերականութեան յորձանքին մէջ՝ ուրշողորդութեանց ասարկայ կը դառնայ եւ իր գաղափարները կը ցրուեն . այն վայրկեանէն սկսեալ իր աշխատութիւնները ամենահասարակ նկարագիր մը կը զգենուն : Ընկերութեան մէջ որոշ ժամանակամիջոց մը անցնելը օգտակար է , բայց չափազանցութիւնը—առանձնացումի մէջ եւս—այնչափ փնտաակար է որչափ որ են բոլոր ուրիշ չափազանցութիւնները : Մարդս լաւ է

որ իր ընկերակիցներուն մօտ յաճախելով անոնց կարծիքները , քաջալերութիւնները եւ թելադրութիւնները ընդունի , բայց պէտք է որ՝ ամէն օր՝ առնուազն ժամ մը անյունէ մտածելով եւ ինքզինքը ուսումնասիրելով : Մտքի կեդրոնացումը ուրիշ ամէն մէթօտէ աւելի շուտ պիտի կատարելագործէ յիշողութիւնը :

Այն ծնողքները՝ որ բարերազգութիւնը ունեցած են մտախոհ զաւակ մ'ունենալու , տղայ մը՝ որ մեկուսի նստած կը զբաղի ուշադրութեամբ զիտելով խաղալիք մը կամ պուպրիկ մը , եւ իր մտածումներէն տարուած երեւոյթը ունի . պարտին զգուշանալ անոր խրատելէ երթալ վազել ու խաղալ ուրիշներու հետ : Անոր ապագայ երջանկութեան համար , պարտին ուրախանալ տեսնելով որ անոր միտքը կը զարգայնէ մտածումը , եւ կը կազմէ անոր նկարագիրը , մինչ ուրիշ տղաքներ իրենց ինքնութիւննին կը կորսնցնեն շարունակ խառնուելով անխորհուրդներու հետ : Անտարակուսելի է թէ ամէն կողմէ ու ամէն ժամանակ զբոյժան միտքերէ շրջապատուած ուղեղ մը զարգացումի եւ ոչ մէկ առիթ կ'ունենայ :

Ծնողք պարտին մտածել սորվեցնել տղայոյ : Բարի մտածումներուն արժէքը , ե յոսի մտածմանց կործանարար ազդեցութիւնը պարտին անոնց բացազրել : Տղայոց դաստիարակութեան այս մասը պէտք չէ զանց առնուի :

Երբ մարդ մը կը մոռնայ բառ մը , անուն մը կամ ո եւ իցէ ինչ մը , կը կենայ , իւր միտքը կը կեդրոնացնէ եւ իր մտածումը կը սեւեռէ այս բանին վրայ զոր կորուսած է , մինչեւ որ այն իր յիշողութեան գայ վերստին . եթէ այս պահուս մէկը փորձէր խօսակցիլ իր հետը , ան պիտի ըսէր «մի ընդմիջեր զիս , բանի մը մտածելու կը ջանամ» : Եթէ միտքը այսպիսի աննշան բանի մը համար վայրկեանական մաքի կեդրոնացում մը կը պահանջէ , քանի՞նչ աւելի երբ խնդիրը լուրջ եւ կարեւոր աշխատութեան մը վրայ է : Առանձնութեան

մէջ ինքնամիտփութով մարդը կրնայ գործածել Մտայնութիւնը իր հակակշռին ներքեւ եւ ի գլուխ հանել գործ մը որուն անկարող կը կարծէր ինքզինք :

Անոնք որ այս կամ ուրիշ ուսումնասիրութեամբ մը կը փափաքին լաւագոյն արդիւնքներ ձեռք բերել , պէտք է աչքէ հեռացնեն մտքի կեդրոնացման ու տռանձնացումի կարեւորութիւնը . պարտին հեռանալ աղմուկէ , բազմազբաղ ու փութկոտ շրջանակի մը գրգռումէն , եւ փնտռել իրենց սենեակին հանդարտութիւնը , ուր կըրնան հանգչիլ մարմնով եւ առանձինն ըլլալ իրենց կատարել փափաքած գործին վրայ մտածումներնին կեդրոնացնելու համար :

Տեղեկութիւններ զրկելու կամ ընդունելու պատրաստուելու ատեն պէտք է հանգիստ մը նստիլ հանգստաւէտ աթոռի մը վրայ , եւ զրուխը ուղիղ բռնել , այնպէս մը որ ուղեղին մէջ արեան շրջանը չ'ընդհատուի , քանի մը վայրկեան աչքերը զոցելու է հանգչելցնելու համար զանոնք . յետոյ պէտք է տեսողութիւնը կեդրոնացնել 1¹/₂ մէթր հեռաւորութեամբ սրուած պրզտիկ առարկայի մը վրայ եւ սկսիլ մտածելու այն նիւթին որուն վրայ լուսարանուիլ կ'ուղէք , եւ կամ այն անձին որուն վրայ կ'ուղէք ազդել : Այս նպատաւոր պայմաններուն մէջ կարելի է զրկել մտքի թրթուումներ՝ որոնք այս մտածումներուն հետ ներդաշնակութեան մէջ գտնուող մեծ մարդոց ուղեղներուն հասնելով , անոնց խորհրդածութիւնը պիտի գրգռեն այս նիւթին վրայ , մինչեւ որ անոնք Մտայնութեան միջոցաւ անգիտակցաբար տան ուզուած տեղեկութիւնները :

15—30 վայրկեանի չափ մտածումները արտադրելէ վերջ , պէտք է թուլցնել կամքը , եւ ուղեղը կրաւորական վիճակի մէջ դնել , այնպէս մը որ ան կարենայ ընդունիլ հեռզհեռէ ներկայացող նոր մտածումները :

Այս կերպով , մեծ մարդոց մտքերէն կարելի պիտի ըլլայ ընդունիլ տեղեկութիւններ՝ որոնք պիտի օգնեն յաջողութիւնը ապահովելու : Այս առիթներու մէջ լաւ է միշտ ձեռքի տակ ունենալ տետրակ մը եւ մատիտ մը եկող նոր գաղափարները հետզհետէ նօթագրելու համար : Այսպէս է որ կարելի է երբեմն ընդունիլ միակ գաղափար մը որ ամբողջ ասպարէզ մը կը փոխէ . եւ այսպէս է որ ամեն մեծ հնարումի գաղափարները եւ ծրագիրները կը ծնին :

Բոլոր ասիկա կարդացողները թող յիշեն , թէ պարտին ամէն օր ժամ մը անցնել ինքնամիտփութի մէջ : Տրամադրելի ուրիշ ժամանակ մը չ'ունեցողը թող իրիկունը պառկելու երթալէ առաջ լնէ զայն :

Երբ այսպէսով կամքը բաւականաչափ բարեկարգած է ուղեղը , հեռացնելու համար անկէ բոլոր անպատեհ մտադրումները , երբ կարելի է աչքերը եւ մտածումները հաստատապէս սեւեռել ընտրուած նպատակին վրայ , մտքի կեդրոնացումը հիմնովին սորված կ'ըլլայ : Այն ատեն կարելի է օգտագործել Մտայնութիւնը յաջողելու ստուգութեամբ :

Ահա մտածումի փոխանցման պարզ փորձ մը զոր հետեւեալ կերպով կարելի է կատարել :

Մէկու մը ձեռքը տուէք բաքէթ մը խաղի թուղթ , եւ կայնեցուցէք զայն դէմքը սենեակին մէկ անկիւնը դարձած , եւ պատգամը ընդունելիք անձն ալ նստեցուցէք հանգստաւէտ աթոռի մը վրայ , երեսը դէպի ուրիշ անկիւն մը դարձած : Պատգամը ընդունելիք անձին աչքերը կրնաք կապել , այնպէս մը որ իւր ուշադրութիւնը չը ցրուի զինք շրջապատող առարկաներէն , պէտք է որ ձեռքը ունենայ մատիտ մը եւ թուղթ մը իրեն զայիք տեղեկութիւնները արձանագրելու համար : Առաջին անձը այն ատեն բաքէթէն թուղթ մը պիտի քաշէ եւ մտածումները պիտի կեդրոնացնէ նկարին , գոյնին անուան

վրայ : Մէկ թուղթ մը միայն պէտք է բռնէ ձեռքին մէջ : Երկրորդ անձը պիտի նօթագրէ իրեն եկած տեղեկութիւնները : Քանի մը փորձերէ ետք , կարելի պիտի ըլլայ շատ ճիշդ պատգամներ փոխանցել : Երբ որ երկու անձերու մտային կազմերը ներդաշնակ են , կրնայ փորձելու ինչ նաեւ դրամներով , ուրոյն բառերով , կարճ պարբերութիւններով եւ աւելի ետքն ալ ուղուած երկարութեամբ պատգամներով :

Այ , շաքար , քացախ եւայն աննելով բերնին մէջ կարելի է անոր համը փոխանցել ընդունողի զերը կատարող անձին : Հետուն գտնուող անձ մ'նալ երբ ձեր կողմէ որոշուած ժամուան մը մէջ կրաւորական վիճակ մը առնէ կրնայ ձեր զրկած մտածումները ընդունիլ : Եթէ պատահամբ առաջին անձը մոռնար իր յանձնառու մը , երկրորդ անձը կրնայ մտքի կեդրոնացմամբ զայն յիշեցնել առաջնոյն :

Գիտեմ բազմաթիւ պարագաներ , ուր , երկար հեռաւորութեանց մըջեւ փորձեր կատարելը որոշուած եւ զրկող կամ ընդունող կողմերէն մին ժամը մոռցած ըլլալով , միւս կողմէն մաքի կեդրոնացումը մտային ցընցում մը պատճառած է մոռցողին , յիշեցնելով անոր իր յանձնառութիւնները : Հեռաւորութիւնը պատուար մ'է ներդաշնակ եւ միեւնոյն «թօն»ի վրայ լարուած երկու միաբերու միջեւ մտածումի փոխանցման համար :

« Մտածումը կը կանխէ զործը : Պատուրեան բոլոր դէպքերը նախադոյ էին մեքին մէջ որպէս օրէնք : Մտքը մը դէպքերու հանրախտաւան է : Պատուրիւնը այս մեքին աշխատութեանց տեսակն է : »

ԷՄԵՐՍՈՆ

Գ Լ Ո Ւ Խ Է

ՅԷ ԻՆՉՊԷՍ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ ԵՒ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐԸ

ԿԸ ԿԱԶՄՈՒԻՆ ԵՒ ԿԸ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԻՆ

ՄՏԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑԱԻ

Բարեչըջումի ուսուցմունքը ընդունինք կամ ոչ , վրողութիւնը այն է որ , ստուգիւ , մարդը կենդանական աշխարհին ամենավեհ արտադրութիւնն է : Մարդը ֆիզիքապէս , երկրի վրայ գտնուող կեանքի լաւագոյն տիպարն է : Մարդու մէջ բնութեան գործարանական աշխատութիւնները զարգացման ամենակատարեալ ստտիճանին հասած են : Բայց իր մտային յատկութիւններըն են՝ և ոչ թէ ֆիզիքական յատկութիւնները , որ անոր կուտան այս գերակայութիւնը : Առանց հոգւոյն Աստուածային կարողութեան տուած ուղղութեան մարդը բնաւ անասունէն լաւագոյն չը պիտի լինէր , դիտեցէք զոր օրինակ ապուշի մը խղճալի կացութիւնը : Ինչպէս որ մարդը դիւրաւ կը զանազանութիւն անասունէն , այնպէս ալ անհատ մը միւս անհատէն նոյնքան դիւրաւ կը զանազանութիւն : Ժառանգականութիւնը մեծ նմանութիւն մը սրահած է մարդկային ընտանիքին մէջ , բայց միջավայրին ազդեցութիւնը և Մտայնութիւնը աւելի գործօն դեր մը ունեցած են զայն փո-

խելու մէջ . ասոր համար է որ անկարելի է ըսել թէ երկու անձեր իրարու նման են , այն իմաստով որ անոնք իրարու կը նմանին ճշգիւ ֆիզիքապէս , կամ թէ մտաւորապէս : Երկուորեակները նոյն իսկ նշմարելի տարբերութիւն մը ունին իրարմէ :

Եթէ բոլոր մարդիկ նոյն կերպով մտածէին , իրարու պիտի նմանէին , եւ պիտի աշխատէին մին միւսին պէս . բոլոր տարբերութիւնները պիտի փճանային ու իրարու պիտի նմանէին ճիշդ այնպէս ինչպէս երկու ջրի կաթիլներ : Ինչ որ կարծիք կը կոչենք գոյութիւն չը պիտի ունենար այլեւս եւ ոչ ալ բաղդատութիւնը :

Մտայնութիւնը կը կազապարէ մարդու Ֆիզիքական ու մտային յատկութիւններէն իւրաքանչիւրը , եւ այսպէսով կը կառավարէ անոր ամբողջ էութիւնը :

Մարդս եւ ոչ մէկ ատեն չը կրնար ինքզինք կատարելապէս ազատել այս տիրապետող ոյժին ազդեցութիւնէն որ զինք կը շրջապատէ : Ա՛յն ներքին ոյժն է որ կ'ազդէ եւ կը հակազդէ անոր վրայ առանց իրեն խորհուրդ հարցնելու . ա՛յն անտեսանելի ոյժն է որ կը կազմէ ու կը կառավարէ անոր կեանքը եւ կը կերտէ անոր ճակատագիրը :

«Որպէս է միտքը , այնպէս է ձեւը» , եւ «Մարդուն մտածումները ինչպէս որ են , այդպէս է մարդն ալ» . Մարդը , այսպէս , կերպով մը իր մտածումներուն գերին կ'ըլլայ , եւ անոնց միջոցաւ կը հիւսէ իր ճակատագիրը : Մարդուն նկարագիրը եւ ճակատագիրը կը կազապարուին իր մտածումներուն եւ զինք շրջապատողներուն մտածմանց ազդեցութեամբ : Այսպէս ճակատագրական տարրը կը հեռանայ եւ մարդը կ'երևի ազատ գործիչ մը , կարող իր փափաքած նկարագիրը եւ ճակատագիրը զարգացնելու : Ա՛ն կրնայ ընտրել իրեն օգտակար մտաւոր ազդեցութիւններ եւ նպաստաւոր միջավայր կամ թո՛ւ

զուլ որ անմաքուր միջավայրէ մը եկող գէշ մտածումները տիրապետեն իր վրայ եւ շինեն գէշ նկարագիր մը՝ որ հակազդելով եւ իշխելով իւր էութեան վրայ , իր ճակատագիրը պիտի կազմէ :

Մանուկին յուցուցած նկարագրի գիծերը եւ տաղանդները իր ծնողաց մտածմանց արդիւնքներն են . սղուն բնավորութիւնը կազմուած է կամ այս մտածումներէ , եւ կամ սղուն ծննդեան նախորդ Յ ամիսներուն մէջ իր ծնողաց վրայ ազդող մարդոց մտածումներէն : Իրենց տղայոց ճակատագրին կազմութեան մէջ ամէն հօր ու մօր պատասխանատուութիւնը յստակօրէն կը ճշգուի Մտայնութեամբ :

Եթէ տղան նպաստաւորուած է ֆիզիքական , մտաւոր եւ բարոյական լաւ հիմնադրութեամբ մը , կազմելու համար իր ապագայ նկարագիրը եւ ճակատագիրը , իր ծնողաց պարծանք , ու մարդկութեան համար ալ բարիք մը պիտի ըլլայ : Մտայնութիւնը հասկցողները գիւրաւ կրնան տեսնել թէ ինչպէս ծնողաց մեղքերը կ'ըլնան զաւակներուն վրայ , նոյնիսկ մընչեւ երբորդ եւ չորբորդ սերունդը :

Հետեւեալ օրինակով կ'ապացուցուի թէ ինչպէս Մտայնութիւնը կամ մտածումը մեր ճակատագիրը կը կազմէ նկարագրին միջոցաւ :

Ընտանիքի մը մէջ երկու մանչեր ծնած էին . երկրորդը առաջինէն երկու տարի ետք : Առաջին զաւակին ծննդեան յայտնութիւնը հօր ու մօր միտքերը յոյսով ու երջանկութեամբ լեցուցած էր . անոնք ուրախութիւնէ վր թռէին , եւ մինչեւ ծննդեան օրը գտնուած ժամանակամիջոցին , այս դէպքին վրայ մտածելէ չէին դադրեր : Ամենէն վեհ ու ազնուագոյն մտածումներէն ներ-

թեան ատեն , քիչ ուշադրութիւն եւ քիչ խնամք միայն չնշուած , ծրագիրներ կը շինէին տղուն ապագայ ասպարէզին համար . մտածումի եւ սիրոյ այս միութեան մէջ , իրենց բնութեանց բարձրագոյն եւ ազնուագոյն յատկութիւնները արթնցած եւ փոխանցուած էին ծնելիք տղուն : Տղան ծնելէ ետք , արտասովոր կերպով պատուական նկարագիր մը ունեցաւ : Մեծնալով , բարութեան , ազնութեան , փառասիրութեան եւ անկեղծութեան զգացումներ զարգացուց : Իր ցուցուցած տաղանդները , իր ծնողաց մտածումներէն եւ փափաքներէն ժառանգածներն էին : Ետքն ալ , իր ասպարէզին մէջ , լաւ դաստիարակուած եւ մտաւորական անձերու ընկերութիւնը մշակեց : Իւր շրջապատը հետեւաբար ներդաշնակ էր իր նկարագրին եւ ճաշակներուն հետ . եւ իր յարաբերութեան մէջ գտնուած անձերուն օգնութեանց չնորձիւ , յաջողութիւնը շատ հեշտ եղաւ իրեն :

Առաջին եւ երկրորդ դաւակին ծննդեան միջեւ անցած ժամանակամիջոցին , պայմանները փոխուած էին եւ փոխադարձ սէրն ու համակրութիւնը գոյութիւն չ'ունէին այլեւս ծնողաց միջեւ : Ուստի , ուրիշ դաւակի ծննդեան հեռանկարը առջի հաճոյքի եւ յոյսի զգայումը չը արտադրեց , ընդհակառակը այս ծնունդը իբր բեռ մը եւ դժբաղդութիւն մը նկատուեցաւ : Մերձեցող ծննդեան մտածումը կը զայրացնէր ծնողքը , եւ անոնք իրենց բնութեան մէջ գտնուած ամէն անախորժ բաները դուրս կ'ուտային : Այս տղուն ապագային համար ծրագիրներ չ'ինելը—ինչպէս որ առաջնոյն համար բրած էին—զանց ըրին՝ այս անախորժ մտածումները դեռ չը ծնած տղուն փոխանցուեցան : Տղան , ծնելէ յետոյ , անախորժ եւ դիւրագրգիռ նկարագիր մը ցոյց տուաւ , ասիկա իրմէ ալ աւելի խորշեցուց իր ծնողքը . եւ շարունակեց ըլլալ անոնց սգիտութեան անձեղ զո՞ր : Իր մանկու-

զերար քաշելը , անոնցմէ իւրաքանչիւրին իրարու հետ ընդունուեցաւ , եւ մեծցաւ ստանց այդ սիրող ազդեցութեան որ այնքան առատօրէն շոայլուած էր անդրանկին . երբ մանկութենէ պատանութեան շրջանը անցաւ , ստիպուեցաւ ընտրել իւր ընկերը իրեն ներկայացողներուն մէջէն , եւ ինչպէս որ կը պատահի յաճախ այսպիսի պարագաներու մէջ , այս ընկերներուն նկարագիրները ազնուագոյն չ'էին : Այս աննպաստ պայմաններուն եւ շրջանակին մէջ , ան ամենէն ցած , ետսէք , եւ նիւթական յատկանիշերը միայն զարգացուց : Այն անձերը որոնց մօտ կը յաճախէր , իրեն կարեւոր դիրքի մը բարձրանալուն օգնելուն ի վիճակի չ'էին : Տղան այսպէս քշուեցաւ յորձանքէն , առանց երբէք յաջողելու , անդադար ճաշակելով նորանոր դառնութիւններ , իւր կեանքը շարունակական անյաջողութիւն մը եղաւ , բայի իր ծնողաց տուած պատիժէն եւ այլոց տուած դատէն :

Ծնողաց Մտայնութիւնը կազմեց նկարագրի սաղմը իրենց երկու տղայոց , եւ քաշեց իրենց մտածմանց հետ ներդաշնակ հոգիներ , տղաքը իրենց նկարագիրներուն համեմատ , ընտրեցին իրենց ընկերները եւ շրջանակը : Անոնց ասպարէզը կազմուեցաւ այս ընկերակցութեանց Մտայնութեան ազդեցութեան տակ . անդրանիկին յաճախած անձերուն ազդեցութիւնը փրկարար եղաւ իրեն , եւ օգնեց անոր յաջողութեան եւ երջանկութեան տիրանալուն : Իսկ երկրորդին յաճախած անձերուն ազդեցութիւնն ալ ոչ միայն անարժէք , այլ յոռի եղաւ , եւ իր զարգացումը յապաղեցուց , ու իր ջանքերուն անյաջողութեան մասնուելուն նպաստեց :

Շատ ծանօթ իրողութիւն մ'է որ «նմանները զիրար կը քաշեն» եւ «նման զնման սիրէ» , նմաններուն

ներդաշնակօրէն լարուած ըլլալուն արդիւնքն է :

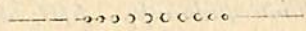
Խղճամտօրէն խորհելով , կարելի՞ է միթէ առաջուց որոշուած ճակատագրի մը վերագրել միոյն կեանքին յաջողութիւնը եւ միւսինն անյաջողութիւնը . ոչ . մէկուն արժանի եղած գովեստը եւ միւսին արժանացած պարսաւանքը ծնողաց կը վերաբերին : Եթէ երկրորդ զաւակը , նոյնիսկ ծնունդէն ետք , ընդունած ըլլար իրեն պէտք եղած ազդեցութիւնը , անոր մտածումները լաւագոյն ճամբու մը մէջ պիտի կրնային ուղղուել , նախապէս արմատացած նկարագրի գիծերը մեծ մասամբ պիտի կրնային յաղթահարուել , եւ անոր մտաւոր կազմը ներդաշնակաւորուէր աւելի աղնիւ նկարագրի տէր ընդունութեանց հետ : Այն ատեն , ա՛ն պիտի ընտրէր իր ընկերները աւելի մտաւորական եւ զարգացեալ դասակարգի մը մէջէն , ու իր ասպարէզը զինք տարբեր շրջանակներու պիտի տանէր , որով իւր ամբողջ ճակատագիրն ալ պիտի փոխուէր : Նոյնիսկ եթէ անոր սովորեցած ըլլային թէ իւր կամքը կրնար իւր ասպարէզը կազմել , քիչ մ'ալ քաջալերութեամբ , ա՛ն պիտի կրնար իւր ճակատագրին ընթացքը փոխել :

Ամէն բան պատճառ մը ունի : Ոչ ինչ գոյութիւն ունեցած է կամ կրնայ ունենալ , նախապէս մտածմամբ չը ստեղծուած : Հոն ուր մտածումը գոյութիւն չ'ունի , ո՛չ յատակագիծ եւ ոչ ծրագիր կա : Իբր օրինակ ծառայելու համար : Ոչ ոք կրնայ գործել տանց ունենալու մտաւորաբար մը զինք առաջնորդելու համար : Ամէն շինութիւն մարդուս մտաւոր հրամանին գործադրութիւնն է : Խորհուրդը կը կանխէ գործը , հետեւաբար մեր շրջանակը մեզ շրջապատողներու մտածմանց արդիւնքն է : Եթէ մարդ մը գեղեցկին սէրը ունի , եւ հաճօյք կը զգայ բնութեան վրայ զմայլելով , այս մտածումները պիտի մասնէ

իւր սան կահաւորման եղանակին , ծաղիկներուն մշակութեան տուած խնամքին , իր բնական շէնքին ձեւին , իր հագուստներուն եւ իր խօսուածքին մէջ : Եթէ աւելի կոշտ տարբեր գերակշիռ են իր մտքին մէջ , իւր շրջանակն ալ ատոր համապատասխան պիտի գտնէք : Ասիկա մարդկային գործունէութեան բոլոր երեւոյթներուն ալ կը պատշաճի : Մտածումը կը լուսաւորէ եւ կը ձեւափոխէ նիւթը : Ըստարարապետութիւնը ստուած երաժշտութիւն է , մարդուն իմացականութիւնն է այն , քար եւ փայտ կտրած : Տունը , սալօնը , մայր եկեղեցին , ամբողջն ալ կը համապատասխանեն զիրենք յզացող մտածումներուն : Մեր շրջանակն ալ կը լինի կենդանի պատկեր մը՝ որ մեզ յուզող մտածումներուն արտայայտութիւնն է : Մեր դրացւոյն մտածումներն ալ նոյն ձեւով երեւան կ'ելնեն : Այն ընկերութիւնը որուն մէջ կ'ապրինք , պիտի ազդէ մեր մտածումներուն վրայ առաւել կամ նուազ մեծ աստիճանով մը : Այն անձանց մը տածումներուն որոնց հետ յարաբերութեան մէջ կը զըտնուինք , մեծ ազդեցութիւն մ'ունին մեր նկարագրին եւ մեր տաղանդներուն կազապարուսին վրայ , անոնք իրենց կարգին մեր ճակատագիրը կը կազմեն : Այնքեւ է նոյնպէս որ , մեր ըրած բաները , ձեռք բերած յաջողութիւնը եւայլն կրնան փոխուել , եթէ մոտենք տարբեր մտածումներու եւ նոր շրջանակներու ազդեցութեան տակ , որովհետեւ , ի հարկէ պիտի մտածէինք եւ գործէինք տարբեր կերպով :

Երբ յաջողիլը կարելի չ'ըլլար , պտտճառը այն է որ , մեր յաճախած անձերուն մտաւոր ազդեցութիւնը ոչ մէկ օգտակարութիւն ունի , պէտք է ուրեմն փոխել միջավայր եւ ընկերներ , ու յաճախել անոնց մօտ՝ որոնք աւելի համակրութիւն եւ աջակցութիւն կ'ընծային , եւ այսպէսով յաջողութիւնը ձեռք բերել եւ

աէր դառնալ իր ճակատագրին : Եթէ պէտք եղած ազգեցութիւնը ձեռքի առկ չը գտնուիր, աւելի հեռուն պէտք է դիմել Մտայնութեան ուժով, եւ հեռուէն ձեռք անցունել մեզի հետ ներդաշնակ գտնուող անձանց ձեռնտուութիւնը : Ամէն մարդ ազատ գործիչ մ'է, որ իր կամքը գործածելով կրնայ կազմել իրեն յատուկ կեանքը, եւ սէր ըլլալ իւր բազմին, եթէ մերժէ այս առանձնաշնորհումէն օգտուիլ, այլոց բաղակցեալ մըտածմանց գերին պիտի ըլլայ, եւ այդ մտածումները պիտի կազմեն իւր ճակատագիրը, ըլլայ ի նպաստ, ըլլայ ի վնաս իրեն :

ւատացած է, եւ շատ մը ուրիշ երազներ ալ որոնց վրայ ոչ մէկ հաւատք ունեցած է : Գրեթէ ամէն ոք կրնայ մէջ բերել օրինակ մը պատահած զէպքերէ որ երազի մէջ նախապէս տեսնուած էին : Իւր զաւակներէն բաժնուած ամէն մայր գիտէ որ եթէ իւր զաւակները հիւանդ կամ անհանգիստ ըլլան, երազին մէջ կ'իմանայ զայն եթէ ա՛յն այս տեսակ պատգամներ կ'ընդունի, անոնք ճարկաւորապէս պարտին զալ իւր սղաքներէն, գոնէ շատ հաւանական է որ անոնցմէ կ'ուզան, շատ աւելի նուազ տրամաբանական պիտի ըլլար ենթադրել թէ անոնք ուրիշ աղբիւրէ մը կ'ուզան :

Շատ մը տարիներ խորապէս ուսումնասիրեցի այս նիւթը, բայց Մտայնութեան օրէնքը գտնելէ ետքն է որ գոհացուցիչ եզրակացութեան մը հասայ . հիմայ ամբողջ զազանիքը լուսարանուած է, եւ անոր տրամաբանական բացատրութիւնը զիւրին է : Երազները ընդհանրապէս կ'ուզան քունի ժամերուն մէջ, բայց ոչ միշտ : Ինչ որ քուն կը կոչենք, հինգ զգայարանքներուն անգիտակից վիճակն է : Մտածելու կարողութիւն ընդհանրապէս շատ գործօն է մինչեւ հինգ զգայարանքներու քնանալու ատենը, տարակուսելի է նոյն իսկ այս կարողութեան բոլորովին անգիտակից վիճակի մը հասնիլը : Այս վիճակի մէջ, բոլորովին քնացած անձը, եթէ ոչ աւելի, գէթ նոյնքան զգայուն է Մտայնութեան քան թէ արթուն վիճակի մէջ . քունի կամ հինգ զգայարանքներու անգիտակցութեան պահուն ուղեղը լաւագոյն ստիժը ունի ընդունելու համար մտածումի պատգամներ, վասնզի արտաքին պայմաններ չը կան ուշադրութիւնը ցրուելու համար :

Մեր «երազ» բառ տպաւորութիւնները ամենեւին տարբեր չե՛ն արթուն վիճակի մէջ ընդունուած պատգամներէն : Գիտենք որ մտքի կեդրոնացումը կ'օգնէ մտածումի պատգամներ զրկելու եւ ընդունելու, եւ

մտքի կեդրոնացումը սերտիւ կապուած է քունին հետ, որովհետեւ ան զգայարանքները կը հպատակեցնէ: Երազներուն մասամբ քնացած վիճակի մէջ մեզի տուած տեղեկութիւնը յաճախ շատ կատարեալ է, մինչդեռ ուրիշ ատեններ քիչ մտածումներ կ'ընդունինք նիւթի մը վրայ, յետոյ, ուրիշ աղբիւրէ մը աւելի ուժգին մտածումի թրթում մը գալով տարբեր նիւթի մը վրայ տեղեկութիւններ կ'ուտայ մեզի. պատկերներու այս խառնուրդը, ուր իրերը անկատար վիճակի մէջ կը թողուին, շփոթեցուցիչ է, եւ անկարող ենք գանկու աւնոնց մեր կեանքի գործերուն հետ ունեցած յարաբերութեան կէտը: Եթէ այս երազները իբր մտածումի պատգամներ առնենք, պիտի տեսնենք որ անոնք ամենեւին տարբեր չեն արթուն վիճակի մէջ մեր ուղեղէն անցնող մտածումներէն. երբ այս մտածումները մեզի ցորեկ ատեն կ'ուզան, մեծ ուշադրութիւն չենք ընծայեր, բայց որովհետեւ անոնք գիշերը կ'ուզան, որոշ դասակարգի մը մէջ դասաւորած ենք զանոնք:

Գիշերը ընդունուած մտածումներուն ստուար մասը, զարթնումէն ետք կէս ժամէն պակաս ժամանակամիջոցի մէջ, մեր միտքէն կը փախչին. ասոր պատճառն այն է որ անոնց տպաւորութիւնը շատ թեթեւ էր, եւ թէ անոնք քիչ կարեւոր էին, կամ թէ տկար կամքէ մը բխած: Խորունկ տպաւորութիւն գործող մտածումները, եւ որոնք զարթնումէն ետք որոշակի կը տպաւորուին յիշողութեան վրայ, պէտք էին նկատողութեան առնուիլ որպէս ցորեկ ատեն եկող պատգամները:

Մտածումի ալիքները գիշեր ատեն կը ճամբորդեն այնքան լաւ որքան ցորեկին, հետեւաբար տպաւորութիւն պիտի գործեն իրենց հետ ներդաշնակ եղող ուղեղին վրայ թէ գիշերը եւ թէ ցորեկը: Ոչ ինչ կայ տարբերակ երազներու մէջ, երբ անոնք նկատի առնուին

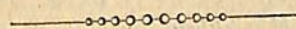
Մտայնութեան տեսակէտէն: Յորեկին պատգամները կառավարող օրէնքը կը կառավարէ նաեւ գիշերուան պատգամները, որովհետեւ անոնք բացարձակապէս նոյն բաներն են:

Անձնական փորձառութիւնս ինծի ապացուցած է որ, ամենակարեւոր տեղեկութիւնները գիշերը կ'ուզան ինծի, պատկելէ յետոյ:

Ամենէն մեծ մասը՝ եւ երբեմն, նոյնիսկ ամբողջ պատգամը ինծի կ'ուզայ ընդհանրապէս քնանալէ առաջ, բայց յաճախ պատգամը կը շարունակուի քնանալէս ետքը, եւ հետեւեալ առտուն գիտեմ ինչ որ պէտք է ինձ ծրագիրներս ամբողջացնելու համար: Ձը պիտի կրնայի երբէք ասիկա մտածումի պատգամ մը կոչել եւ մնացեալը երազ, որովհետեւ այս երկու բաները մէկ բան միայն կը կազմէին եւ տեղեկութիւնը շարունակական ըլլալով, պէտք է որ միեւնոյն պատճառին միջոցաւ արտադրուած ըլլայ այն:

Դիւրաւ կը տեսնուի թէ ինչպէս Մտայնութեան օրէնքը կը ցրուէ երազները շրջապատող գաղտնիքը եւ զիւրաւ կը բացատրէ անոնց նշանակութիւնը: Ամէն մարդ նօթագրելու էր քունի ատեն ընդունուած պատգամները, բայց պէտք է լաւ հասկնալ թէ մինչեւ որ աստիճան հարկ է թոյլատրել այս մտածմանց մեր գործերուն վրայ ազդելը:

Երազներուն հայթայթած բոլոր տեղեկութիւնները կարելի է ստանալ արթուն վիճակի մէջ մտքի կեդրոնացումի միջոցաւ:

«Միտքը կ'ազդէ մտքին. ուրեմն մեր ամբողջ բնեւիժը, մտածմամբ խօսիլը սուրբիլն է, եւ բոլոր այն իմացականութիւններ որ երբէք ապրած են մեզի հետ եւ, եւ մեկն անոնց հետ»:

Հ. Հ. ՊՐԱՍԻՆ

Գ Լ Ո Ւ Խ Թ.

Հ Ա Ն Ճ Ա Ր Ը Ի Ն Չ Է

Հանձարը, մահկանացու աչքերը շլացնող այս ոյժը, ինքզինք նուազ բազդաւոր նկատողները շատ խորհիլ տուող նիւթ մը եղած է միշտ: Երբ մարդ մը իւր արուեստին կամ գործին մէջ փայլուն յաջողութիւն մը ձեռք կը բերէ, աշխարհ զայն հանձար կը կոչէ: Քիչեր կը հասկնան բառին նշանակութիւնը, եւ աւելի պզտիկ է տաղանդին կամ այնքան փայլալիչ նշանաւորութեան արժանացող այս ոյժին ուրկից զալը հասկցողներուն թիւը: Գիտնականները կը յայտարարեն թէ հանձար մը ո եւ է աշխատութեան մը կամ արուեստի մը համար տարականոն կարողութիւն ունեցող անձ մ'է: Ան կրնայ շատ լաւ ըլլալ մեծ երաժիշտ մը, բանաստեղծ մը, արուեստագէտ մը, երգիչ մը, գրագէտ մը, ելեքարագէտ մը եւ այլն: Ստոյգ է թէ իր կազմին մէջ իմացականութեան տարականոն զարգացում մը կայ, ուրիշներու տեսնել չը կարողացած իրողութիւնները ըմբռնելու կարողութիւնը: Հանձար մը մասնագէտ մ'է, վասն զի այն կը նուիրուի միակ մտածումի մը: Այս մասնագիտութեան մէջ հսկայ մ'է այն, բայց ուրիշ ճիւղերու մէջ, իր ծանօթութիւնները յաճախ շատ սահմանափակ են, եւ երբեմն տղու մը չափ անփորձ է:

Մեր պատասխանելիք հարցումը սա է. ո՞ւրկէ կ'ընդունի անիկա այս մասնաւոր գիտութիւնը, և ի՞նչպէս:

Գիտունները այս հարցումին պատասխանը հազարաւոր տարիներ փնտռած են եւ Մտայնութեան գիւտէն առաջ չ'էին յաջողած այդ գաղանիքը փարատել ոչ մէկ գոհացուցիչ լուծումով:

Փորձառութիւնը մեղի ազացուցած է թէ ամէն արդիւնք պատճառ մ'ունի, գիտենք հետեւաբար թէ մտային այս մեծ յայտնութիւններն ալ պատճառ մը պէտք է ունենան: Մտայնութեան օրէնքը այս նիւթը պարզած է, եւ ճշմարտութիւնը լոյսի պէս պայծառ կը դառնայ, եւ կրնայ հասկցուիլ նոյն խսկ միջակ իմացականութիւն ունեցողներէ: Ամէն մեծ գիւտերու եւ նարումներու պէս, այս օրէնքն ալ խիստ պարզ է եւ դիւրաւ հասկնալի, անգամ մը որ ան բացատրուի: Կեանքի մէջ պարզ բաներն են որ աննշմար կարողութեանց կ'անցունենք որովհետեւ չե'նք ճանչնար եւ չե'նք հասկնար զանոնք կառավարող օրէնքը, ու երբ ներկայութեանը կը գտնուինք այդպիսի երեւոյթներու՝ որոնց պատճառը չե'նք հասկցած, հրաշալի կ'աղաղակենք:

Մտայնութեան օրէնքը ամէն իմացականութիւնը կառավարող օրէնքը ըլլալով, պարտի՛ ի հարկէ՛ կառավարել մտաւոր կարողութեան մեծ կամ պզտիկ բոլոր յայտնութիւնները: Ինչպէս որ այս գրքին մէջ նախապէս բացատրած ենք, իւրաքանչիւր մտային կազմ պէս բացատրած ենք, իւրաքանչիւր միտք անմիջապէս որոշ «թօն»ի մը կամ ձայնացոյցի մը համաձայն լարուած վիճակի մը մէջ կը գտնուի, եւ նոյն «թօն»ը ունեցող իւրաքանչիւր միտք անմիջապէս կը պատասխանէ միւսներուն մտածմանց, այնպէս ինչպէս ձայնացոյց միկը պատասխանէ ուրիշ ձայնացոյցի մը: Հանձարը այն է՝ որուն մտաւոր կազմը այս երկրի վրայ ապրող կամ ապրած եւ իրենց կեանքերը միեւնոյն աշխատութեան կամ միեւնոյն արուեստին նուիրած շատ մը մեծ մարդոց «թօն»ին համաձայն լարուած է. ան թող ուղէ միայն, եւ պիտի ստանայ այս մեծ մարդոց ունեցած ամբողջ իմացականութիւնը, վասնզի զօրա-

ւոր մտածումները բնաւ չե՛ն մեռնիր: Հանձարը անդի-
տակցարար Մտայնութիւնը կը գործածէ իւր մտքի կեդ-
րոնացումի պահերուն, (հանձարը միշտ խորունկ մտա-
ծող մ'է) ու այսպէս այդ մեծ միտքերէն իրեն կը քաշէ
ծանօթութիւններ գորս կը գործածէ իրր ծառայ, եւ
աշխարհը զինք կը փառաբանէ:

Անոր պարզած հմտութիւնները կամ կարողութիւնը
իր մէջ ծնունդ առած չե՛ն, որովհետեւ անոնք գոյու-
թիւն ունեցած են եւ պիտի ունենան ամէն ատեն:
Հանձարի տէր անձը պիտի մեռնի, բայց անոր գործա-
ծած իմացականութիւնը պիտի շարունակէ սպրիլ ուրիշ
մարդոց ուղեղներուն մէջ: Իւր «թօն»ը մուտք չնորհած
է անոր ուրիշներու հաւաքած ծանօթութիւններէն
ներս. մտածումները իր ուղեղին եկած են մտքի կեդ-
րոնացումի եւ խորհելու համար պէտք եղած ճիգով մը
միայն. այս բաղակցեալ իմացականութիւնը մէկ մարդու
միջոցաւ միայն արտայայտուելով, անոր յաջողութեան
եւ կարողութեան նորանշան երեւոյթ մը կ'ուտայ:

Իւր մասնապիտութենէն գուրս հանձարին ծանօ-
թութիւններուն այնքան սահմանափակ ըլլալուն պատ-
ճառն այն է որ, մէկ նիւթի վրայ միայն այնքան մը-
տածումներու տիրապետող ազգեցութիւնը անոր քիչ
ժամանակ կ'ուտայ կամ բնաւ չը տար ըստ իրեն նուազ
կարեւորութիւն ունեցող մտածումներ զարգացնելու
համար, եւ իր միտքը այս վերջիններուն հետ, ներ-
դաշնակ ըլլալէ դադրելով, այս տեսակ մտածումները
բնաւ չե՛ն դար ալիւս անոր, կամ խառնափնդոր կ'ե-
րուին: Ամէն իմացականութիւն եւ բոլոր ծանօթու-
թիւններ գործածուելու կը սպասեն. հանձարի մը եկող
գիտութիւնը պիտի գայ ամէն անոր որ նոյն օրէնքին
պիտի հետեւի. ամէն մարդ չը զարգացած հանձար մ'է
եւ իր առջեւը ունի անսահման ասպարէզ մը. ոչ մէկ

անձ, փորձելէ առաջ, չը գիտեր ինչ որ կրնայ ընել,
ինչ մեծ բաներ որ կրնայ կատարել: Ամէն մարդ ինքն
խօսի պէտք է որոշէ այն բարձր կամ ստորին աստիճանը
գոր պիտի շարունակէ բռնել: Հանձարը հանձար մը չը
պիտի ըլլար եթէ ուրիշ մարդոց տուածէն աւելի ըն-
դարձակ ծանօթութիւններ չը տար աշխարհի. լաւ է
յիշել որ «որքան տաք այնքան պիտի ստանաք», այս-
պէս ուրեմն մարդս աշխարհի տալու է ինչ որ ունի
լաւագոյն, եւ լաւագոյնը իրեն պիտի գայ:

Հանձար մը լինելու փառասիրութիւնը ունեցողը
պէտք է առաջնորդուէր հետեւեալ հրահանգներէն:

Նախ պէտք պիտի ըլլայ որոշել թէ կեանքի որ
չըջանակին մէջ կը փափաքի գիրք մը շինել իրեն,
պէտք է ընտրել իր լաւագոյն կերպով յարմարած աս-
պարէզը, այսինքն դայն որուն մէջ կրնայ իրեն սպա-
հովել ուրիշ մարդոց ամենամեծ մտաւոր օգնութիւնը:
Խնդրին լուծումը կնխարուածին չտի դժուար չ'է. եթէ
խնդրոյ առարկայ անհատը ուղէ երթալ իր սովորաբար
նստած սենեակը, եւ հոն փակուիլ չը խանդարուելու
համար, հանգիստ մը նստիլ եւ իր անցեալ կեանքի մը-
տածումներուն վրայ անդրադառնալ, մտարեբեւ այլուայլ
ատեններ ո եւ է աշխատութեան մը, գործի մը կամ պաշ-
տօնի մը մասին զգացած փափաքները, գաղափարները,
տպաւորութիւնները, ներշնչումները, բաղձանքները են.
ոչ մէկ դժուարութիւն պիտի կրէ որոշելու համար այն
բանը որի բնն վրայ աւելի տպաւորութիւն թողուցերէ: Այս
կէտը որոշելուն պէս սորված պիտի լինի թէ որ կոշու-
մին մէջ կրնայ ստանալ Մտայնութեան միջոցաւ ուրիշ
մարդոց իմացականութեան եւ օգնութեան ամենամեծ
գուժարը: Այն ատեն պիտի գիտնայ թէ որ ասպարէզին
մէջ պիտի ձեռք բերէ ամենամեծ յաջողութիւնը: Այս
մտածումները եւ թելադրութիւնները՝ որոնք իրեն կը

գային, այլոց ընծայած մտաւոր աջակցութիւնն էր. ամէն ոք այս ձեռնտուութիւնները ընդունած է, բայց օրէնքը չը հասկնալուն համար, անոնց ինչու համար գալը չ'է կըրցած գիտնալ:

Սիրելի ընթերցող, այժմ օրէնքը կը հասկնաք, եւ ձեր պարտականութիւնն է այս ներշնչումներէն օգուտ քաղել ասպագային համար:

Իրենց ճիշդ ասպարէզին չը հետեւողները, պարտին անմիջապէս սկսիլ իրենց ծրագիրները շինելու լաւ ուղիին մէջ մտնելու համար: Անոնց համար խիստ լաւ բան մ'է իրենց ստանձնած այս գործին վերաբերեալ բոլոր բերանացի եւ գրաւոր հրահանգները ճարել, բայց երբ դժուարաւ լուծելի կէտի մը կը հանդիպին, պարտին միտքերնին կեդրոնացնել այդ մասին իրենց սուած հրահանգներուն համաձայն եւ պէտք եղած տեղեկութիւնը պիտի ընդունին եւ պիտի կարողանան որոշում տալ իմաստուն կերպով: Քանի անոնք յարատեւեն իրենց նոր գործին մէջ, իրենց մտաւոր կազմերը աստիճանաբար պիտի ներդաշնակաւորուին նոյն ասպարէզին մէջ յաջողածներու հետ: Որքան ատեն որ մէկը յաջողելու համար ճիշդ չ'ընէր, չը յաջողներուն մտածումները միայն իրեն կը քաշէ: Ծանօթ իրողութիւն մ'է թէ անյաջողութիւն մը ուրիշ անյաջողութիւն կը բերէ: Շատ ապացոյցներ տեսած ենք որ, երբ մարդ մը բարեբաղդ է, ինչ բանի որ ձեռնարկէ կը յաջողի, մինչդեռ ձախողութիւններ ունեցած մէկը ինքզինք կործանած կը գտնէ ընդ հուպ. այս ամէնը իր սնուցած մտածումներուն արդիւնքն է: Եթէ ա'ն յաջողութեան մտածումներ զրկէ իրեն կը քաշէ այլոց յաջողութեան գաղափարները եւ մտածումները. եթէ սխալումի մը հետեւանքով վհատի եւ անյաջողութեան մտածումներ սկսի զրկել, անտարակոյս նոյն մտածումները պիտի ընդունի փոխա-

դարձաբար: Պէտք չէ' երբէք վհատիլ, որովհետեւ յուսահատութիւնը յառաջդիմութիւնը կը յապաղեցնէ եւ կրնայ ձախողել իր բոլոր ծրագիրները:

Եթէ ստանձնական մտքի կեդրոնացումի ժամերուն ձեզի գալիք խորհուրդներուն կարեւորութիւն տաք, պիտի տեսնէք որ նախապէս ստանալը անկարելի կարծուած ճանօթութիւններով կը հարստանաք ամէն օր:

Այս ոչ թին գործածութեան շնորհիւ որոշ աստիճանի յաջողութիւն մը ձեռք բերելէ ետք, մի ընդհատէք ձեր ջանքերը, այլ շարունակեցէք աշխատիլ գէպի աւելի մեծ զարգացում մը, եւ օր մը ձեզ հանձար պիտի անուանեն: Անոնք որ չե'ն գործածեր Մտայնութիւնը եւ տէր չե'ն անոր իրենց այժմու գիրքէն վեր չը պիտի բարձրանան երբէք: Թող արիութիւնը, յարատեւութիւնը եւ անվեհերութիւնը ձեր նշանաբանը ըլլան. յիշեցէք որ աշխարհը ճամբայ կը բանայ հաստատամիտ մարդու մը գնացքին առջեւ:

Գ Լ Ո Ւ Խ Ժ .

ԻՆՉՊԷՍ ԸՆՏՐԵԼ ՃԻՇԴ ԿՈՉՈՒՄԸ

Յաջողելու համար ինչի՞ լաւագոյն յարմարութիւն ունիմ: Ասիկայ հարցում մ'է որ անպատասխանի կը մընայ բազմաթիւ աշխատու և կիներու կենաց մէջ: Մարդկանց մեծագոյն մասը յօժարակամ պիտի մտնէին այն առեւտուրին, գործին կամ պաշտօնին մէջ որ իրենց կը յարմարի, եթէ գիտնային թէ ինչ բանի աւելի յարմարութիւն ունին և թէ ինչպէս պէտք է օգուտ քաղել իրենց ջանքերէն: Կեանքի շղթային մէջ իւրաքանչիւր անհատ մասնաւոր պարտականութիւն մը ունի կատարելիք, տեղ մը ունի լեցնելիք, որովհետեւ ոչ մէկ մարդ առանց նպատակի չ'է զրկուած այս աշխարհը:

Եթէ մարդը իրերու բարեշքման մէջ ոչ մէկ արժէք չ'ունենար, հոս չը պիտի ըլլար ան, որովհետեւ բնութիւնը չափազանց խնայասէր է անօգուտ կերպով իր ժամանակը կորսնցնելու համար: Ուստի, եթէ մարդըս պաշտօն մը ունի այս կեանքին մէջ, պէտք է որ բնութիւնը հոգացած ըլլայ զայն իրեն ճանչցնելու միջոցները: Եթէ մարդս շատ մը պարագաներու մէջ զայն չ'է գիտցած, պատճառը այն է որ՝ օրէնքը չ'է հասկցած: Գիտութիւնը այժմ արամադրութեան տակն է ամէն անոնց՝ որ կուզեն կարգալ և սորվիլ:

Այս աշխարհիս գործերը շատ աւելի լաւ պիտի ընթանային, եթէ իւրաքանչիւր ոք իր պարտականութիւնը կատարէր, բռնելով կեանքին մէջ իրեն յարմարող

տեղը միեւնոյն ժամանակ աւելի նանդարտութիւն և գոհունակութիւն պիտի գտնուէր: Իրերու այժմու վիճակին մէջ, գրէթէ բոլոր մարդիկ իրենց ոյժերուն մեծագոյն մասը և իրենց օրերուն կէսը կը վատնեն, կեանքի մէջ իրենց ճշմարիտ տեղերը գտնել փորձելով: Շատեր կը վհատին, կը լքեն պայքարը և վերջապէս անձնասպան կ'ըլլան: Ամէն տեղ կը տեսնէք շքեղ բնական ընդունակութիւններ՝ որք իրենց չը յարմարող զբաղումներու մէջ գտնուելով ձախողած են: Այն աշխատութիւնը որ կը խորշեցնէ հոգին, ջախջախիչ, ցամքիչ ազդեցութիւն մ'ունի: Ոչինչ աւելի ստոյգ կերպով կը սպաննէ ըզձանքները և փառասիրութիւնը որքան մեր յարմարութիւն չ'ունեցած բաները ընել փորձելը: Այն երիտասարդը՝ որ տաղանդի փառասիրութիւնը ունի, իբր փաստաբան՝ անոր ձախողիլը կը տեսնենք, մինչ իբր մեքենավար պիտի կրնար յաջողիլ: Այն աղջիկը զոր բնութիւնը օրինակելի տանտիկին մը ընել ուզած էր, կը փորձէ երբեմն իր սպրուաքը վասակիլ թատրոնի կամ գրական աշխարհին մէջ, և փոխադարձաբար: Ատենարան ծնած մարդը կօշկակարութիւն կ'ընէ, և այն ալ որ երգիչ ծնած է նորոյթներու վաճառատան մը մէջ գրագրութիւն կ'ընէ, և այլն:

Ծնողք սովորութեան, անտեղի փառասիրութեան կամ ծայրայեղ հպարտութեան հետեւանքով շատ յաճախ պատասխանատու են իրենց զաւակաց կեանքին անյաջողութեան համար: Անոնք իրենց սուղոց համար կ'ընտրեն առեւտուր մը կամ պաշտօն մը առանց անոնց բնական յարմարութիւնը նկատի առնելու: Երբ որ ծնողք կը փորձեն հակառակիլ բնութեան օրէնքներուն, կը գործեն սխալ մը՝ որ ոչ միայն սուղոց կարողութեանց զարգացումին արգելք կ'ըլլայ, հապա նաև, շատ մը պարագաներու մէջ, յաւէտ կը կործանէ անոնց ապա-

գան : Այսուհետեւ այս ամէնը անօգուտ է , որովհետեւ Մտայնութեան օրէնքը կը բացատրէ այն գաղանխքը , որուն միջոցաւ իւրաքանչիւր ոք կրնայ ընտրել իւր ճշմարիտ ասպարէզը և սկսիլ հետեւելու այն ճամբուն որուն ծայրը զինք կը սպասեն յաջողութիւնն ու համբաւը : Ամէն անհատ որ կը փափաքի գիտնալ թէ ի՞նչ բանի աւելի յարմարութիւն ունի պէտք է ինքզինք վերլուծէ և պատասխանէ հետեւեալ հարցումներու :

Երբէք նախընտրութիւն մը ունեցած է՞ք այն կոչումին մասին որուն պիտի հետեւէիք եթէ անոր ընտրութեան մէջ ազատ լինէիք , փափաք մը կամ միտում մը ըզգացած է՞ք երբէք մասնաւոր գործի մը համար :

Տենջանք մը կամ փափաք մը զգացած է՞ք երբէք գերազանցելու որ ևւ իյէ արուեստի մը կամ ատեւտուրի մէջ : Զգացած է՞ք երբէք թէ ուր է տեսակէ գործ մը կատարելը հաճոյք պիտի պատճառէր ձեզի : Եթէ այս զգացումներէն մին կամ միւսը ունեցած էք , ըսել է թէ կը ճանչնաք այն կոչումը որուն համար բնական ընդունակութիւն մը ունիք : Այս մտածումները որ շարունակաբար կ'ուզան ձեզի , և որ ձեզի փափաքիլ կ'ուսանն որոշ տեսակէ գործ մը , այն առաջնորդներն են որոնց պարտ էիք հետեւիլ : Եթէ այս մտածումները ձեզ առաջնորդելու համար եղած չ'ըլլային , հանապազ չը պիտի ներկայանային ձեր մտքին : Այս նախընտրութիւնները ևւ իղձերը առանց պատճառի չ'է որ կ'ուզան , կայ օրէնք մը որ՝ զանոնք կը կառավարէ : Պիտի կրնայիք յուսալ յաջողութիւն գտնելու առեւտուրի մը մէջ որ ձեզի անախորժ է . ոչ , վասնզի ձեր բոլոր մտածումները ևւ ամբողջ կորովնիդ ձեր գործին նուիրուած չը պիտի ըլլային , ևւ անգոր ջանքեր միայն պիտի ընէիք ստանալու համար յաջողութիւնը : Եթէ ձեր խորշած բաներուն

համար այսպէս է , ստուգապէս նոյն կերպ պիտի ըլլայ նաև ձեր սիրած բաներուն համար : Ուրեմն , անցեալին մէջ ձեզի եկած փափաքներուն ևւ մտաւոր իղձերուն հաշիւը ըրէք , ևւ ի վիճակի պիտի ըլլաք որոշելու թէ ո՞ր ասպարէզին մէջ աւելի յաջողութիւն պիտի ունենաք :

Պիտի կրնայ հարցուիլ թէ « ի՞նչ են այս թեւադրութիւնները ևւ ի՞նչ կարեւորութիւն կրնան ունենալ անոնք » :

Ասոնք ձեր մտային կազմին հետ ներդաշնակութեան մէջ գտնուող անձերէ քաշուած կամ անոնցմէ զրկուած մտաւոր պատգամներ են :

Անոնք կ'ուզան այն անհատներէն՝ որ կրնան օգնել , ևւ պիտի օգնեն ձեր յաջողութեան . զանց մի ընէք անոնց մշակումը : Դիտեցէք ձեր շուրջը այն բազմութիւ կեանքերը որ քանդուած են , որովհետեւ ծնողք բնադատած են տղան հետեւելու իրեն չը յարմարած մէկ ասպարէզին : Հազարաւոր մարդիկ ձախողած են այն գործին կամ ատեւտուրին մէջ՝ որուն զո՞ւած էին իրենց կենաց լաւագոյն տարիները , փորձելով բարելաւել : Ինչո՞ւ , որովհետեւ անոր յարմարութիւն չ'ունէին ևւ չ'ուզո՞ւ , որովհետեւ անոր յարմարութիւն չ'ունէին ևւ չ'ուզո՞ւ , որովհետեւ անոր յարմարութիւն չ'ունէին ևւ չ'ուզո՞ւ : Եթէ իրեն յարմարած գործը չ'է որ կը կատարէ պարտի դադրեցնել պայքարը , մտնել լաւ ճամբուն մէջ , ևւ անոր նուիրել իւր ամբողջ ժամանակը ևւ ջանքերը : Եթէ իր պէտք ունեցած ձեռնառութիւնը ուրիշներէն քաշելու համար Մտայնութիւնը գործածէ , ընդհուպ պիտի ստանայ յաջողութիւնը :

Եթէ մէկը, որ եւ իցէ պատճառաւ մը, չը կրնար բացարձակ կերպով որոշում տալ երկու ասպարէզներէն որը ընտրելու մասին, պէտք է մտքի կեդրոնացումի մարզանքներ կատարէ, եւ առաջնորդուի այս ժամերու միջոցին իրեն եկած ներշնչումէն, այն ատեն լաւ որոշումը պիտի գտնէ ու տայ: Ըշմարիտ կոչումը ընտրելէ ետք, պարտի ինքզինք տալ իր նոր աշխատութեան, հոն կեդրոնացնել իր ամբողջ միտքը, եւ ամէն օր ինքնիրեն ըսել «պիտի յաջողիմ, պիտի գերազանցեմ, գործիս պատիւ պիտի բերեմ»: Մեր յաջողութիւնը, մեր մտածումներէն ծնած զաւակն է, եթէ մեր մտածումները ճշգրիտ կամ անտարբեր են, մեր յաջողութիւնն ալ միեւնոյն նկարագիրը պիտի զգենու: Բոլոր այն մարդիկ որ մեծ բաներ կատարած են, նշանաւոր եղած են իրենց անկեղծութիւնով, եւ միակ նպատակի մը ջերմ ուսանողութեամբ, իրենց անյաղթելի անովհերութեամբ որոշ ծրագիր մը հետապնդելու եւ իրենց ամբողջ ոյժերը անոր վրայ կեդրոնացնելու մէջ մինչեւ յաջողութեան ձեռք բերուիլը որոշեալ չըջանակի մը մէջ: Երանի անոր որ կարող է իւր բոլոր ոյժերը կէտի մը վրայ հաւաքել, որ կրնայ կեդրոնացնել իր կորովը, ու իր մտածման ամբողջ ոյժը արժեցնել իւր կեանքին միակ նպատակը իրագործելու համար:

Ահաւասիկ յաջողութեան միակ միջոցը, ով որ կ'ուզէ անոր հասնիլ, պարտի ամէն բանէ առաջ մշակել ուժեղ կամք մը եւ սորվիլ տեսականօրէն կեդրոնացնել իր մտածումները իւր գործին վրայ: Եթէ այս երկասիրութեանս ընթերցողներէն մին տկար կամք մը ունի, կը խրատեմ իրեն նախորդ գլուխի մը մէջ նշանակուած մարզանքները կատարել:

Այս մարզանքները անձանձիր կերպով կատարուելով կամքը պիտի զօրացնէ ապահովարար: Եթէ կեդրոնացումի կարողութիւնը տկար է, կեդրոնացումի վարժութիւնները պէտք է կատարել: Կատարելագործուելու համար անցուցած մէկ ժամերնիւ հարիւրապատիկ պիտի հատուցանէ ձեզ:

Մեր խորհրդածութեան գործողութիւնը տեղի կ'ունենայ մեքն մէջ, երբ ինքզինքնիս կը դիտեմ մտածումի լոյսով, կը տեսնեմ որ մեր կեանքը գեղեցիկութեամբ շրջապատուած է:

ԷՄԷՐՍՆ

Գ Լ Ո Ւ Խ Ժ Ա.

ԻՆՉՊԷՍ ԶՕՐԱՑՆԵԼ ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Հարկաւոր է մտածել, բայց ինչի կը ծառայեն մտածումները երբոր կարելի է՝ վերջիչել զանոնք: Երկու երեք բաները զորս մարդ կրնայ յիշել լաւագոյն կ'արժեն քան հազար մտոցուած բաներ:

Յիշողութիւնը մտարբերելու, եւ նախապէս մեր ըզգայարանքներէն մէկուն միջոցաւ մեր գիտակից եղած բաները մտային նկարներու պէս միտք պահելու կարողութիւնն է:

Ուղեղին եղելութիւն մը միտք պահելու, կամ զայն յիշելու ժամանակին տեսողութիւնը՝ եղելութեան յիշողութեան մէջ գործած տպաւորութեան խորունկութենէն կախում ունի:

Այն բաները՝ որ մեզի կ'ուզան յեղակարծօրէն կամ մեծ ոյժով, եւ որ այս կերպով պահ մը մննաչնորս կը դարձնեն մեր մտածումները, դուրս ձգելով ուրիշ ամէն բան, յիշողութեան վրայ կը գործեն տպաւորութիւն մը՝ որ քիչ անգամ կրնայ ջնջուիլ:

Այն զէպքերը որոնցմով քիչ կը շահագրգռուինք կամ բնաւ, չուտ կը մտոցուին, վասն զի անոնք մեր

անձին մէկ մասը չե՛ն լինիր : Մտածումի մը յիշողութեան մէջ պահուիլը , մտածումին ոյժէն կախում ունի : Յիշողութեան մէջ մնացող իւրաքանչիւր մտածում մեր կենաց մէկ մասը կը լինի , որովհետեւ ա՛ն մեզի հետ կը մնայ , մեզի կ'առաջնորդէ եւ կը կառավարէ : Եթէ մտածում մը խոր տպաւորութիւն մը գործէ մեր վրայ եւ յիշողութեան մէջ մնայ , ա՛ն մեր ասպագային կազմութեան մէջ ժիր գործիչ մը կը լինի . իսկ մակերեսային տպաւորութեան մը պարագային ալ , ա՛ն կը մարի ընդհուպ , եւ մեր վրայ իր ազդեցութիւնը կը կորսնցնէ :

Մտածումի մը յիշատակին արժէքը կարելի չ'է գնահատել գործածելու առիթը ունենալէ առաջ : Շատ անձեր , իրենց կեանքին մէկ շրջանին մէջ , ունեցած են մտածումներ՝ զորս եթէ վերջիցած եւ լուստենին գործադրութեան դրած ըլլային , հարուստ եւ նշանաւոր եղած պիտի ըլլային : Գրեթէ իւրաքանչիւր ոք կրնայ յիշել որ , այս ինչ ժամանակ մը , ունեցած է թանկագին մտածում մը , մտածում մը՝ որ զինք նոյն պահուն լսանդավառութեամբ եւ մեծ յոյսերով լեցուցած է , եւ զոր սակայն պակասաւոր յիշողութեան մը վստահած լինելով , երբ անոր անդրադարձած է , շատ ուշ էր այլեւս զայն գործածելու համար :

Ուղեղին մէջ արձանագրուած ամէն մէկ մտածում համեմատական փոփոխութիւն մը կ'արտադրէ մարմինը կազմող նիւթին մէջ : Որքան աւելի խորունկ եւ տեւական որ ըլլայ մտածումը , այնքան աւելի մեծ կ'ըլլայ անոր առաջ բերած փոփոխութիւնը . հետեւաբար , օդտակար կամ վնասակար են այն մտածումները՝ զորս կը յիշենք :

Ոմանք , երբեմն նիւթերու համար յիշողութիւն կ'ունենան , իսկ անկարող կ'երեւին ուրիշ նիւթեր միտք պահելու մէջ : Մարդ մը չը կրնար յիշել այն մտածում-

ները , դէպքերը , տեսարանները եւայլն որոնց հետ ներգաշնակ չը գտնուիր , որովհետեւ , առանց այդ ներգաշնակութեան , մտածումները , դէպքերը եւայլն չե՛ն կրնար մարդուն մէջ արտադրել պատասխանական զօրաւոր մտածում մը :

Յիշողութիւնը կը տկարանայ կամ կը զօրանայ կեանքի պատահարներուն հանդէպ ցոյց տրուած վերաբերումին համեմատ , ինչպէս նաեւ ապրուած միջավայրին եւ պայմաններուն բերմամբ : Եթէ մէկը անտարբեր է , եւ քիչ ուշադրութիւն կ'ընէ կամ բնաւ շուրջը անցած դարձածին , այս իրադարձութիւնները , թեթեւ տրտաւորութիւն մը միայն պիտի ընեն իր յիշողութեան վրայ , եւ հետեւաբար , քիչ ազդեցութիւն պիտի ունենան կամ բնաւ անոր կեանքին վրայ : Ո՛վ ճանչցած է երբէք գուարթ եւ սնամիտ արարած մը՝ որ հաւատարիմ յիշողութիւն մը ունենայ : Միւս կողմէ՞ ալ միթէ չե՛նք տեսներ որ լրջամիտ անձերը—անոնք որ կ'ուսումնասիրեն եւ կը վերլուծեն գիտութիւն , արուեստ եւայլն—լաւ յիշողութիւն ունին : Այս անձերը կը նօթագրեն իւրաքանչիւր պզտիկ միջադէպը , մանրամասնութիւնը , եւ ոչ ինչ կայ աննշան իրենց համար : Անոնք կը խորհին իրենց տեսած եւ լսած ամէն բանին վրայ , եւ ասոնց տպաւորութիւնը անկեղծ է իրենց յիշողութեան վրայ : Գէշ յիշողութիւն ունեցողները մասնակի տիրում մը միայն ունին կեանքին վրայ . անոնք յորձանքէն կը քշուին առանց նշմարելու այն գեղեցկութիւնները՝ որոնցմով շրջապատուած են :

Բարեբաղդաբար , յիշողութիւնը կրնայ մշակուիլ : Որեւիցէ կարողութիւն մը զարգացնելու համար , պէտք է զայն գործածել , մարզանքը ոյժ կ'ուտայ : Անվհեւութիւնը եւ մտքի կեղրոնացումը միանալով մարզանքին հետ , հրաշալի արդիւնքներ պիտի արտադրեն : Յի-

չողութեան մէջ խնամով արձանագրուած մտածում մը կամ եղևութիւն մը երկոտանեակ մը թեթեւ տպաւորութիւններէ աւելի արժէք ունի: Յիշողութիւնը զօրացնելու համար պէտք է, ուշադրութիւնը սեւեռել միակ նիւթի մը վրայ եւ հոն կեդրոնացնել մտածումը ամբողջովին, դուրս ձգելով ուրիշ ամէն հնչիւն կամ ուրիշ ամէն քաջողութիւն եւ հոն ընդունելով միմիայն յիշողութեան մէջ արձանագրել փափաքուած պատկերը:

Ասիկա ընելու համար պէտք է ուշադրութեամբ մտիկ ընել խօսող անձերը, եւ խնամով ջննել յիշել ուղուած տեսարանը, յետոյ պէտք է աչքերը գոցել, դիտել ներսէն, եւ իւրաքանչիւր մանրամասութեան վրայէն խնամով կրկին անցնիլ, անոր խնասար վերլուծել, անյստակ երեւցած կէտերը յիշել, եւ զանոնք ուղեղին մէջ վերապրեցնել մինչեւ որ կատարելապէս յստակ լինին: Ասիկա ընելով արտագրուած պիտի ըլլայ ներքին փոփոխութիւն մը՝ որ այս մտածումները մեր անձին մէկ մասը ըրած պիտի ըլլայ, այն ատեն կարելի չը պիտի ըլլայ անոնցմէ բաժնուիլ, որովհետեւ, անոնք արձանագրուած պիտի ըլլան յիշողութեան մէջ:

Մեծ խորհողները ուր կ'երթան նօրացնելու համար իրենց յիշողութիւնները, եւ արձանագրելու համար խորհուրդները եւ գէպքերը: Անոնք կերթան հոն՝ ուր կրնան մինակ ըլլալ, ուր կրնան ապրիլ իրենց մտածումներուն հետ եւ զանոնք իրենց ընկեր ընել, անոնք կը փնտռեն առանձնութիւնը եւ հանդարտութիւնը: Քանի որ անոնք կրնան այսպէսով վասակիլ եւ պահել լաւ յիշողութիւն մը, աղէկ է ուրեմն անոնց օրինակին հետեւիլ: Ամէն մարդ իր մտածած խորհուրդներուն սեփականութիւնն է, վասնզի մտածումը մարդուն մէկ մասը կը լինի, եւ մարդն ալ՝ իր կարգին՝ արձանագրուած մտածման մէկ մասը կը լինի:

Ամէն անոնք որ կը կամին գործադրել հետեւեալ մարզանքները, եւ կ'առաջնորդուին այս հրահանգներէն, քիչ ատենէ պիտի տեսնեն իրենց յիշողութեան բարելաւումը, եւ եթէ յարատեւեն, պիտի վասակին ամէն կերպով գոհացուցիչ յիշողութիւն մը: Աչքէ մի հեռացնէք որ կամքի զօրաւոր կարողութիւն մը կ'օգնէ մտքի կեդրոնացումի եւ հետեւաբար յիշողութիւնը զօրացնելու:

Սովորութիւն ըրէք այս մարզանքներուն նուիրել օրական ժամ մը, կամ նոյն իսկ կէս ժամ. լաւ պիտի ըլլար ատոնք կատարել ամէն օր միեւնոյն ժամուն, եւ նախընտրեցէք իրիկունը. քաջուեցէք առանձին ձեր սենեակին մէջ ու վերստին աչքէ անցուցէք ձեր մտածումները զարթնումի ժամէն սկսեալ, եւ խնամով, ուշադրութեամբ եւ կարգաւ միտք բերէք ամբողջ օրուան միջոցին ձեր կատարած գործերուն իւրաքանչիւրը. եւ մի աճապարէք անցնելու ուրիշ պատահարի մը խնամով վերլուծելէ եւ վերապրելէ առաջ ամէն մէկ պզտիկ մանրամասնութիւնը այն տեսարանին՝ որուն վրայէն կրկին կանցնիք:

Տեսարան մը կամ գործ մը իր յաջորդական կարգովը միտք բերելու համար եղած ճիշդ յիշողութիւնը պիտի արթնցնէ, եւ քանի մ'օրեր այս մարզանքին հետեւելէ ետք, պիտի տեսնէք որ աւելի շատ կը շահագրգռուիք օրուան պատահարներով եւ ձեր սեփական գործերով: Ասիկայ անգիտակցաբար պիտի ընէք, աւելի դիւրաւ կարենալ յիշելու համար իրիկուան մարզանքին պահուն: Յարատեւելով, պիտի սկսիք վայելիլ աւելի մանրակրկիտ գննութեան մը բարիքները, վասնզի պիտի յիշէք երէկի փորձառութիւնները՝ որոնք ձեզ պիտի առաջնորդեն ձեր այսօրուան գործերուն մէջ, եւ այս առաջնորդեն ձեր այսօրուան մէկ մասը կը լինի, պէտքով, դատողութիւննիդ ալ պիտի բարելաւուի: Չեր վասակելիք ծանօթութիւններն, եւ ժողովիք եղելութիւնները, աւելի հրապուրիչ պիտի դարձնեն մարզանքը:

Մարդուն վաստկածը չ'է այլ խնայածն է որ զինք կը հարստացնէ . մարդուն զիտածը չ'է այլ միտքը պահածն է որ զինք իմաստուն կը դարձնէ :

Ահաւաստիկ ուրիշ մարդանք մը եւս յիշողութիւնը զօրացնելու համար մտածումի ուրիշ հոսանքի մը մէջ :

Ընտրեցէք ո եւ է գիրք մը , եւ որոշեցէք գոց սորվիլ անոր պարունակած բոլոր դէպքերը եւ ճշմարտութիւնները , այնպէս մը , որ կարենաք զանոնք մանրամասնօրէն կրկնել առանց գրքին դիմելու . ուստի , պիտի սկսիք առաջին պարբերութենէն եւ կարդաք զայն խնամով եւ ուշադիր կերպով , վերլուծելով իւրաքանչիւր բառը մինչեւ որ անոր բովանդակ նշանակութիւնը հասկնաք : Պէտք է ձեռքի տակ ունենաք բառարան մը՝ որուն մէջէն պիտի փնտռէք նշանակութիւնը այն ամէն բառին՝ որուն իմաստը չէ՛ք հասկնար : Բառերը կրնանք յիշել այն ատեն միայն՝ երբոր անոնք մեզի կը փոխանցեն մտածում մը՝ զոր կրնանք հասկնալ , որովհետեւ բառերը մտածումը արտայայտելու միջոց մըն են միայն :

Ամէն բանը կը յիշենք իրեն ուղեղին մէջ շինած պատկերով կամ նկարով . եթէ բառի մը նշանակութիւնը չ'ենք հասկնար , անոր նշանակութեան մտաւոր նկարագրութիւնը չ'ենք կրնար պահպանել , հետեւաբար , ան չը պիտի կրնար սպաւորութիւն թողուլ յիշողութեան վրայ :

Եթէ ամէն օր նոր պարբերութիւն մը հիմնովին վերլուծէք , բաւականաչափ մարդանք մը եղած պիտի ըլլայ : Ամէն օր , դասի սկսելէ առաջ , պէտք է նախորդ պարբերութեանց վրայէն անցնիք , տեսնելու համար թէ արդեօք միտք կը պահէք զանոնք : Կատարելիք երբորդ մարդանքը առանձինն տեղ մը մտքի կեդրոնա-

ցում ընելն է , որուն մէջ Մտայնութիւնը կը գործածուի : Նախ , ձեր մտածումները կը կեդրոնացնէք անձի մը կամ մասնաւոր նիւթի մը վրայ առնուազն 10 վայրկեան , յետոյ կամքը կը թուլցնէք , եւ մտաւոր պատգամին կը սպասէք . եկող մտածումները պէտք է հետզհետէ եւ կարճառոտի նօթագրէք թուղթի մը վրայ , բայց մի փորձէք զանոնք մանրամասն կերպով գրել , որովհետեւ , ասիկա ընելու համար պէտք եղած մտքի կեդրոնացումով , ընդունելիք ուրիշ մտածումներնիդ պիտի հեռացնէիք . 15էն 30 վայրկեանի չափ այս պատգամները ընդունելէ ետքը , պարտիք կենալ , եւ սկսիլ զանոնք մանրամասնօրէն գրելու , ճիշդ այնպէս՝ ինչպէս որ տեսած եւ զգացած էք : Այսպիսի գործի մը մէջ ձեր ունենալիք ճարտարութիւնը , մէկ փորձը պիտի ըլլայ ձեր յիշողութեան : Գրելէ լինցնելէ ետք , վերստին պիտի կարդաք զանոնք , եւ պիտի պահէք մինչեւ հետեւեալ օրը միեւնոյն ժամուն . այն ատեն , դարձեալ անոնց վերայէն պիտի անցնիք մտովի , տեսնելու համար թէ ինչ կերպ կը յիշէք զանոնք . երբ վստահ էք որ անոնք բոլորը ձեր յիշողութեան մէջ արձանագրուած են , կրնաք դարձեալ մտքերնիդ կեդրոնացնել նոր պատգամներ ընդունելու համար :

Այս մարդանքներէն մէկը , կամ նոյնիսկ ամէնը , կրնան կրկնուիլ օրը անգամ մը , կամ գէթ՝ երկու օրը անգամ մը : Եթէ այս դասերուն համար վեհ նիւթեր ընտրէք , անոնք ձեզ պիտի բարձրացնեն , եւ կեանքերնիդ պիտ գեղեցկացնեն , որովհետեւ , մարդ մը իր մտածած խորհուրդներուն դերին է : Այս մարդանքներու ատեն արձանագրուած մըտածումները կարելորդէր մը պիտի խաղան անհատին սպազայ կեանքը կազմելու ատեն : Միշտ՝ աւելի դիւրին է սորվիլ յիշելը՝ քան թէ մոռնալը , ուստի զիտցած եէքք , եւ մի արձանագրէք այնպիսի մտածումներ զօրս ետքը կարենալ մոռնալ պիտի փափաէգիք :

«Ինչու այսօր Ասուածներ, այնքան
հաւաստներ, այնքան նրբուղիներ դարձ-
նաւին, երբ միայն բարութեան ա-
ռուեսն է այս հին աշխարհին պէտք»:

Գ. Լ. ՈՒՆ Ժ. Բ.

ՇՆՈՂՔ ԻՆՉՊԷՍ ԿՐԱՆ ՎԵՐԱԶՍԿԵԼ ԻՐԵՆՅ ՉԱԻԿԱՅ ՎՐԱՅ

ԻՆՉՊԷՍ ՎԱՍՏԿԻԼ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ ԵՒ ՍԷՐ

Տղայ մը դիւրաւ և ազդու կերպով կառավարել
փափաքող ծնողք այս ազդեցութիւնը պարտին բանեցը-
նել անոր ծնունդէն առաջ: Եթէ անոնք կամին որոշել
բնաւորութեան, նկարագրի, և տրամադրութեան տե-
սակը, որոնցմով կը փափաքին օժտուած տեսնել իրենց
զաւակը, և սխիւն մտաւորապէս շինելու զայն իրենց
յղացած յատակագիծերուն վրայ, ետքը քիչ դժուարու-
թիւն պիտի ունենան կամ բնաւ զայն կառավարելու
համար:

Աչքէ մի հեռացնէք որ մանուկը պատասխանա-
տու չէ իր ժառանգած բնաւորութեան և նկարագրին
համար. որովհետեւ, ինքը չէ ստեղծած զանոնք, եթէ
տղան գէշ նկարագիր մը կամ յոռի ունակութիւններ
ունի, պարտաւանքը իր ծնողաց կը վերաբերի, այսպիսի
պարագաներու մէջ, տղան ծնողաց յիմարութեանց
և տկարութեանց անմեղ մէկ զոհն է, իր ծնողաց
բազակցեալ մտածումներուն կենդանի մէկ պատկերը:
Եթէ ծնողք ճանչնան իրենց պատասխանատուութիւնը, և
գործածեն մտայնութիւնը, կրնան իրենց զաւակաց տալ
սիրուն բնաւորութիւն մը, և քաշել հետեւաբար, հա-
ճելի հոգիներ կատարելապէս ներդաշնակ իրենց մտա-
ծումներուն և փափաքներուն հետ: Անուղղայ զա-

ւակներ ունեցողները պարտին հետեւիլ հետեւեալ
հրահանգներու և խորհուրդներու:

Մտղք, նախ, պարտին զիտակցիլ որ իրենք են՝
եւ ոչ թէ տղաքը՝ առոր պատասխանատուները. այս
համոզումը զիրենք աւելի համակիր և վեհանձն պիտի
դարձնէ, և չը պիտի տարուին տղան մեղադրելու
այն թերութեանց համար՝ զորս իրենք անոր ժառան-
գաբար փոխանցած են. շինուածը քանդել, միշտ դժու-
րին է, հետեւաբար, մեծապէս համբերատար պէտք է լինել
լաւ արդիւնքներու հասնելու համար: Տղայոց հետ վար-
ուելու ատեն, ծնողք պարտին այնպէս նկատել որ իրենք
իրենց հետ կը վարուին, և հաստատակամութիւն ցոյց
տալ, պահելով հանդերձներողամիտ ոգի: Տղան կառավարել
փորձելէ առաջ, պարտին ինքզինքնին հակակշռել. պէտք
չէ երբէք ինքզինքնին թող տան բարկութեազ և զայ-
րոյթի երբոր կը փորձեն ուղղել և վերակազմել տղուն
«Պտքը, այսպէս՝ իրենց ջանքերը անօրուտ պիտի ըլ-
լային: Եթէ կ'ուզեն տղուն մէջ զարգացնել ոյժը, քա-
ջատրտութիւնը և հանդարտութիւնը, պարտին իրենք
ալ զգալ և ցոյց տալ այդ յատկութիւնները, որովհե-
տեւ, այն ատենէն՝ որ ինքզինքնին բարկութեան կը
յանձնեն և կը դադրին ինքզինքնուն տէրը ըլլալէ,
նոյն մտածումները և նոյն միտումները կը փոխանցուին
և քաջալերութիւն կը գտնեն տղուն մէջ, հետեւաբար,
փոխանակ զայն ուղղելու կրակին վրայ իւր թափած
ըլլալով անոր նկարագիրը կը վատթարացնեն: Այնպիսի
ծնողքները չը պիտի կրնային պարտաւել տղան իրենց
օրինակին հետեւած լինելուն համար: Երբոր ծնողք
կը տեսնեն որ չ'են կրնար ինքզինքնուն տէր մնալ խօսե-
լու ատեն տղուն՝ զոր կ'ուզեն ուղղել, պարտին այդ
բանը բոլորովին ձգել Մտայնութեան: Ուստի հանդարտ
զւ ինքզինքնուն տէր եղած ատենին, պէտք է որ
տղուն տան իրենց լաւագոյն մտածումները զայն կառա-

վարելու համար : Եթէ անոնք իրիկունը տղուն պատկե-
լէն ետքը անոր անկողնին եզերքը երթան եւ զայն
փայփայելով անոր խօսին աղուոր բաներու վրայ , եւ այս
կերպով , անոր բնաւորութեան լաւագոյն կողմին հետ
կատարեալ ներդաշնակութեան մէջ մտնեն , ամենակա-
տարեալ տիրապետութիւն մը պիտի ձեռք բերեն անոր
վրայ : Ասիկա ընելէ յետոյ , կրնան տղուն մտաւոր խոր-
հուրդներ տալ , զոր օրինակ , «Թէ այն պիտի փափաքի
լաւագոյն աղայ մ'ըլլալ , թէ պիտի խորշի բարկութիւն
ցոյց տալէ» եւ այլն : Պօտելու ատեն , պէտք է խուսա-
փին ակնարկութիւն ընելէ անոր իրենց փափաքին հա-
կառակ գործած բաներուն վրայ , որովհետեւ , ասիկա
անոր պիտի յիշեցնէր այդ հակառակ մտածումները եւ
զայն հակառակորդ պիտի դարձնէր , որով , կարելի չը
պիտի ըլլար այլեւս իրարու հետ ներդաշնակ ըլլալ . երբ
ծնողք տղուն հետ ներդաշնակութեան մէջ չեն , իրենց
մտածումները անոր չը պիտի ազդեն , եւ հետեւաբար
իրենց ժամանակը եւ ջանքերը ի դուր պիտի կորսուին :
Եթէ տղուն կեանքը լեցուի բարի եւ ազնիւ խորհուրդ-
ներով , չարին համար այլեւս տեղ չը պիտի գտնուի :
Տղուն ցոյց տուած նկարագիրը արդիւնքն է ժառանգա-
կան գիծերու , եւ եթէ անոնք չը զսպուին ու սան-
ձահարուին , անկարելի է կանխատեսել չարիւ աշուոյ ,
նոյն իսկ անոնց՝ որոնք չեն ծնած տակաւին : Ինչպէս
որ խմորը (levain) խմորը կը թթուեցնէ , այնպէս ալ
մէկ յոռի կեանք մը , ապագայ սերունդներու մէջ գոր-
ծունէութեան մէջ կը գնէ չարիքի սերմը զոր տուած է
անոնց իբր բաժին :

Ուշագրաւ վիճակագրութիւններ հաւաքուած են
ժառանգական գիծերու ազդեցութեան վրայ , պիտի յի-
շեմ պարագայ մը՝ որ ազգային կարեւորութիւն մը

ստացած է : «Ոճրագործական միտումներով կին մը , մե-
ռած 1827ին , ունեցած էր շատ մը զաւակներ՝ որոնք
ամենքն ալ ժառանգած էին իր ոճրագործական տրա-
մադրութիւնները : Սերունդէ սերունդ իրմէ սերողներու
պաշտօնական ցուցակները աչքէ անցուելով , տեսնուած
է որ , մինչեւ 1902 Մայիս , իրմէ սերողներէն 700էն ոչ
նուազ անձեր դատապարտուած էին ոճրագործութեամբ
առնուաղն մէկ անգամ , եւ որ անոնցմէ 37ը գլխատ-
ուած էին մարդասպանութեան համար : Այս կնոջմէ սե-
րողները մինչեւ այն օր , իբր դատավարութեան եւ
գլխատումի ծախք , կատարութեան 15 միլիոն ֆրան-
քի ապրանք եղած էին» : Այս ոճիրները միակ կնոջ մը
մտածմանց արդիւնքն էին : Իւր մտածումները յոռի ըլ-
լալով , իւր աղոց մարմիններուն քաշեց իւր մտածմանց
հետ ներդաշնակ հոգիներ , եւ այսպէսով աղաք աշխարհ
եկան գէպի չարն տրամադրութիւններով սողորուած :
Այս աղայոց համար իրենց մօր ազդեցութենէն ազատ-
ուելէ ետքը , բարեւաւուելու միակ բաղդը կը գտնուէր
իրենց ընկերներու մտածմանց ազդեցութեան մէջ :

Անոնց միտումները այնքան յոռի էին որ , բնակա-
նաբար , իրենց կը քաշէին նման բնաւորութիւններ , եւ
այսպէս իրենց ընկերներուն մեծագոյն մասը միևնոյն
մտածումները կը սնուցանէր . ասկէ սա արդիւնքը առաջ
կուգայ որ , լաւագոյն մտածումներու զարգացումը բնա-
կանաբար դանդաղ պէտք էր ըլլալ . այսպէս մօրը մեղ-
քերը շարունակեցին դուկաց վրայ ինչպէ մինչեւ Յրդ
եւ 4րդ սերունդը : Մտածումը փոխանցումը կ'ապացու-
ցանէ ժառանգական օրէնքը : Նկարագիրը կը մշանջենա-
կանանայ , եւ մեր գործերը բարի կամ յոռի , կը փո-
խանցուին իբր ժառանգութիւն ապագայ սերունդին :
Չեզի կրնամ ճշմարտապէս յայտարարել որ , եթէ ինձի
ցուցնէք զաւակը , պիտի կրնամ ձեզի ըսել անոր ծնո-
ղաց բնաւորութիւնը :

Թէպէտ բնածին չարիքը չը կրնար բոլորովին ջնջուիլ մէկ սերունդի մը մէջ, սակայն կրնայ անոր աճումը դադարեցուիլ յարմար մտածումներով, եւ մաքուր շրջանակի մը ձեռնառուութեամբ, այնպէս մը որ հեազհեաէ պակսի անոր ազդեցութիւնը յաջորդ սերնդոց մէջ :

Բոլոր ծնողքներ պարտականութիւն ունին ներմուծելու իրենց մեծնալու վրայ եղող ազոց մաքերուն մէջ սիրոյ, բարութեան եւ վեհանճնութեան մտածումները դէպի մերձաւորը սորվեցնելու մանչերու խորհիլ որ ; ինքզինքին վրայ արտակետութիւնը, մարդավարութիւնը եւ ազնուութիւնը աւելի կը նպաստեն մարդուս ազնուացման քան ըմբշային յաջողութիւնները, կամ Յուսարէնի եւ Լաախներէնի մրցանակները . սորվեցնելու ազջկանց յարգել իրենց տան պատիւը եւ ծնողքը, սորվեցնելու նաեւ որ քաղցր խօսքերը աւելի թանկագին են քան ոսկին եւ գոհարները :

Ի՞նչպէս վասակիլ բարեկամներ եւ սէր :

Ամենքնիս ալ կրնանք, եթէ ուզենք, մենք իսկ ընտրել մեր փափաքած թիւով բարեկամներ, եւ անոնց մեզի տալիք բարեկամութեան տեսակը : Ասիկա ընելու համար, պէտք է միայն մտաբերենք թէ «նմանները զիրար կը քաշեն» . այս յիշատակը մեզի շատ պիտի օգնէ մեր ջանքերը յաջողութեամբ պսակելու համար : Մտայնութեան օրէնքը կ'ապացուցանէ որ, եթէ ուրիշներու նկատմամբ անիրաւ մտածումներ սնուցանենք, այս մտածումները պիտի ազդեն անոնց, եւ անգիտակցաբար անոնք մեզ նուաճ պիտի յարգեն : Այս կերպով, յոռի մտածումներ մեզի վնասակար են եւ բարեկամներ կորսընցնել կուտան : Եթէ սակայն ուրիշներու հանդէպ լաւ եւ վեհոգի մտածումներ սնուցանենք, այս մտածումները պիտի ազդեն անոնց, եւ առանց պատճառը գիտնալու անոնք ալ փոխադարձաբար մեզի պիտի տան իրենց ազդեցութիւնը :

Ուրիշի մը բարեկամութիւնը կամ սէրը վասակելու համար, պէտք է պատրաստուիք ջանք մը ընելու : Այն բանը որուն համար աշխատիլ չարժեր, բնաւ արժէք չը պիտի ունենայ երբ անոր տիրանանք : Ամէն անհասի մէջ շատ բարի եւ շատ ալ յոռի բան կայ, եւ անիկա մեզի ցոյց կուտայ իւր բնաւորութեան այն մասը՝ զոր մենք կը քաշենք եւ կը տեսնենք : Եթէ մարդու մը պատուոյ խօսքը ընդունենք, անիկա զայն պիտի բռնէ . եթէ՛ անոր այն տպաւորութիւնը տանք որ զինք գէշ կը կարծենք, ընդհանրապէս ա'ն մեր յոյսերը ի դերու չը պիտի հանէ . ի՞նչպէս կրնանք ակնկալել որ ա'յն ապրի վեր այն գաղափարներէն զոր իրեն շինած ենք, անոր ուղեղին մէջ մեր տնկած մտածումներով : Մեզի կ'իյնայ քաջալերել բարի արամադրութիւնները այլոց մէջ, եւ այս միջոցաւ օգնել մենք մեզի իսկ ; եւ կամ զրոգել չարը իրենց մէջ եւ կրել անոր հակազդեցութիւնը՝ որ պիտի վնասէ մեզի եւ թերեւս պիտի պատճառէ մեր կործանումը : Մեր նմանները կը մաքրագործենք եւ կ'ազնուացնենք կոչում ընելով անոնց հօգիններուն մէջ գանուող ճշմարտութեան Աստուածային կայծին : Պատժի վախը, կամ ս եւ է բռնի ուժի գործածութիւնը երբէք մէկը բարեւաւած չէ : Կրնանք ազդել անձերու վրայ, եւ գանոնք քաջալերել մտածելու մեր փափաքանաց համաձայն, բայց ոչինչ կրնանք կատարել հրամայելով կամ բռնազատելով :

Բարեկամ ունենալ ուղղոնները պարտին արտադրել լաւ ընկերութեան մտածումներ, եւ ցուցնել վեհանճնութիւն եւ բարութիւն այն անձանց՝ որոնց հետ բարեկամանալ կ'ուզուի : Այս մտածումները պէտք է որ բացարձակապէս անկեղծ ըլլան, եթէ ոչ նպատակին չը պիտի հասնին, պարզապէս անձնական շահու համար այս մէթօսը գործածելը ետափրական գործ մը պիտի ըլլար :

որուն խորը պարտի հարկաւորապէս գտնուիլ կոտորական մտածում մը՝ որ ճամբորդելով միւռնեքուն հեա, անոնց արդիւնքը պիտի չէզոքացնէր, եւ եթէ նոյնիսկ փափաքուած բարեկամութիւնը վաստակուի, ասիկա տեւաւկան չը պիտի ըլլար, որովհետեւ կոտորական մտածումներու ոյժը պիտի ընդհուպ զգացուէր:

Երբեմն անձերու կողմէ մեզի ազդելու եւ իրենց նպատակին հասնելու համար մեզի ուզողուած շողորթութիւն խօսքերուն խորը գտնուող մտածմանց կեղծութիւնը որքան շուտով կարենալ տեսնելնիս ամենուս ալ ծանօթ է:

Տալը միշտ աւելի հաճելի է քան ընդունիլը: Այն որ իր կարողացած ամենէն անկեղծ սէրը կ'ուտայ, պիտի վարձատրուի փոխադարձարար, հաւասարապէս ուժգին սիրով մը, որովհետեւ, «սէրը սէր կը ծնի, ինչպէս որ ատելութիւնն ալ ատելութիւն կը ծնի»: Եթէ, մասնաւորապէս, անձի մը սէրը գրաւել կ'ուզէք, ձեզի խորհուրդ պիտի տայի շատ սխալեմական կերպով շարժիլ յաջողելու համար: Նախ, ճարեցէք նիւթեր՝ որ ձեզ փոխադարձարար շահագրգռեն, այնպիսի բաներ, որոնց վրայ կարենաք խօսիլ եւ համամիտ գտնուիլ. մասնաւոր ուշադրութիւն մը ընծայելով այս նիւթերուն, ձեր մտայլն կազմը, ընդհուպ՝ պիտի ներդաշնակաւորուի այդ անձին հետ. ասիկա պիտի օգնէ ձեզի քաշելու անոր յարգանքը եւայլն, եւ ձեզի պիտի տայ լաւ խորիսխ մը ձեր ապագայ գործողութեանց համար:

Այնուհետեւ, ձեր ընելիք առաջին բանն է, գիմնել օրը կէս ժամ մը մտքի կեդրոնացումի մարզանքներուն, եւ մտքի կեդրոնացման պահուն, արձակեցէք այն խորհուրդները եւ զգացումները՝ որոնց ընդունուիլը կ'ուզէք: Ժամանակ անցնելով ձեր գործածած Մտայնութիւնը իր արդիւնքը պիտի տայ, եւ եթէ ձեր մտածումները

թելադրուած են անկեղծութենէ, պիտի ընդունուին անոնք: Այն անձը պիտի Մտայնանայ, եւ պիտի մտածէ ձեր փափաքներուն համաձայն, այնքան ատեն որ դուք չը պիտի ջնջէք այս մտածմանց ազդեցութիւնը, տարբեր տեսակ մտածումներ ունենալով այդ անձին նկատմամբ: Այն սէրը՝ զոր մըւս անձին մէջ ստեղծեցիք, պիտի շարունակէ իր գոյութիւնը, որքան ատեն որ անոր պատճառը դոյ է, բայց ոչ աւելի երկարատեն: Եթէ անկեղծ չ'էք, չը պիտի կրնաք սէրը պահել: Եթէ կը փափաքիք ձեզի թշնամիներ ստեղծել, եւ կործանել ձեր յաջողութիւնն ու երջանկութիւնը, կրնաք դայն ընել Մտայնութեամբ ուրիշ բան չ'ունիք ընելու, բայց եթէ ատելութեան, քինախնդրութեան մտածումներ զրկել, եւ անոնք ձեզի պիտի վերադարձուին, ու պիտի կործանիք: Ամենքս ալ ազատ ենք մեր ընտրութեան մէջ բարեկամ կամ թշնամիներ ստեղծելու համար մենք մեզի:

«Մսածեցէք թէ աղէկ էք, թէ ամէն ինչ
աղէկ կ'ընթացայ ձեզի հետ, եւ բնու-
թիւնը պիտի կարդայ ձեր մսածումները
եւ իրական պիտի դարձնէ զամենք»:

ԱԷՆԵՑ

Գ Լ Ո Ւ Խ ԺԳ.

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ, ԱՆՈՐ ՊԱՏՃԱՌԸ ԵՒ ԴԱՐՄԱՆԸ

Առողջութիւնը ֆիզիքական մարմնոյն բնականոն եւ
բնական վիճակն է: Բնութեան բոլոր ոյժերը կը ձգտին
զայն արտադրելու եւ սպահարանելու: Հիւանդութիւնը
բնական վիճակ մը չ'է, եւ արդիւնքն է հետեւեալ եր-
կու պատճառներէն մէկուն. անհատին Մտայնութիւնը,
կամ իրեն քաշած հակառակորդ մտածումները: Տղայոց
մէջ հիւանդութիւնը գրեթէ ամբողջովին ծնողաց կամ
տղան խնամողներուն վատառողջ մտածմանց արդիւնք է:

Մտածումը տիեզերքին ստեղծիչ եւ տիրապետող
ոյժը լինելով, կրնայ ինչպէս առողջութիւնը նոյնպէս
հիւանդութիւնն ալ արտադրել: Հիւանդութիւնը կը
նշանակէ հակաբնական մաշում մը, կամ մահը հիւս-
ուածներուն՝ որոնցմէ բաղկացած է մարմինը: Օրուան
իւրաքանչիւր վայրկեանէն, մարդկային բնութիւնը կ'են-
թարկուի իւր հիւսուածներուն շարունական եւ բնական
մէկ մաշումին: Այս մաշած մասը կը տարհանուի մարմ-
նէն բնական դռներու միջոցաւ, զոր օրինակ մարթին
ծակտիքներէն, շնչառութեամբ եւ այլն: Մտունքը եւ
օդը կ'իւրացուին մարմնոյն մէջ անոր հայթայթելու հա-
մար հարկ եղած տարրերը, նոր նիւթերով վերաշինելու
համար այն մասերը՝ որոնք իրենց պաշտօնը կատարած
եւ ջնջուած են:

Բոլոր ֆիզիքական գործարանները, եւ մարմնոյն
այլ եւ այլ գործողութիւնները հոգւոյն ուղղակի առաջ-
նորդութեան եւ հսկողութեան ներքեւ են: Սովորական
պարագաներու մէջ, հոգին կրնայ իր բոլոր պաշտօնները
կատարել եւ տեսնել թէ իր բնական շէնքը ներդաշնակ
կը պահուի իւր բոլոր պէտքերու եւ իղձերուն հետ: Երբ
հոգին գործելու ազատութիւնը ունի, առողջութիւնը
պիտի մնայ կատարեալ, սակայն երբ ուրիշներու Մտայ-
նութիւնը կ'ազդէ իւր վրայ, կամ մասամբ կ'իշխէ անոր,
ա'ն չը կրնար այլեւս կանոնաւորապէս կատարել իր պաշ-
տօնները, որուն հետեւանքով, մարմինը կը վնասուի:
Ասիկա ստոյգ է մանաւանդ, երբ որ մեր վրայ ազդող
մտածումները անախորժ տեսակէ են, եւ հետեւաբար
կը պատճառեն ձանձրոյթ, դժգոհութիւն եւ յուզում:
Այս խանգարիչ ազդեցութեան առթամ անխնամութիւնը
կը թոյլատրէ ապականած կամ մեռած նիւթին կուտա-
կումը մարմնոյն մէջ, եւ կորսուած հիւսուածները նո-
րոգելու համար հարկաւոր տարրերը կանոնաւորապէս
չե'ն հոգացուիր: Այս մաշած նիւթերը կը խափանեն եւ
կարգիլեն դրութեան բնական գործունէութիւնը եւ կը
թունաւորեն հիւսուածները, որոնք այլապէս, առողջ
պիտի լինէին: Ֆիզիքական մեքենականութիւնը չը կատա-
րեր այլեւս իւր բնական գործողութիւնները, մարմնոյն
այլեւայլ գործարանները կը տկարանան եւ կը սկսին
հիւժիւ. այս վիճակը հիւանդութիւն կը կոչուի: Այսպիսի
պարագաներու մէջ, այն կարճ ժամանակամիջոցին
միայն, յորում հոգին կրնայ իր վրայ իշխող գէշ մտած-
մանց ազդեցութենէն ազատիլ հազիւ թէ ժամանակ
կ'ունենայ ճանչնալու այն վատառողջ վիճակը՝ որուն
մէջ վատասերած է. եւ եթէ տողորուած է իր վրայ
տիրապետող ազդեցութենէն ազատելու իղձով, եւ եթէ
օգնութիւն գտնէ, ան պիտի վնասէ մաշած նիւթերը

պիտի վերաշինէ շէնքը . բայց եթէ թողուի այդ ազգե-
ցութեան շարունակում մը որոշ ատեն մը , հոգին պիտի
վնասուի եւ հաւանականաբար պիտի ձգէ որ մարմինը
փճանայ , եւ ասիկա պիտի ընէ անկէ ազատուելու յու-
սով , վերադառնալու համար այն ազդրութիւնն ուրիշ եկած
է : Երբ որ հոգին ո եւ է պատճառաւ մը կորսնցնէ իւր
իշխանութիւնը մարմնոյն ո եւ է մէկ մասին վրայ , այս
մասը անմըջապէս հիւանդ կ'ըլլայ եւ կը բժանայ : Մե-
քենականութեան կենսական մասերէն մէկուն փճացումը
միւսներուն աշխատութիւնը կ'արգելէ , մեքենականու-
թիւնը կը կենայ եւ հոգին կը թռչի , մահ կոչուածը այս
է : Ասիկա մեզի ցոյց կուտայ թէ ինչպէս անձկութիւնը
եւ թշուառութիւնները հիւանդութիւն եւ մահ կը պատ-
ճառեն :

Գո՞՞ միտք մը էական պայման է կատարեալ ա-
ռողջութեան մը արտադրումին եւ վայելումին . ասիկա
ազամանդներէ եւ սուտահներէ աւելի թանկագին գոհար
մ'է : Ամէն բժիշկ գիտէ թէ երբ միտքը անձկութեան
մէջ է , մարմնոյն անհանգստութիւնները չը կրնար բը-
ժըշկել : Այն երկու հարցումները զորս ան կ'ուզէ միշտ
հիւանդի մը որուն մէջ ջղային տադնապի մը գոյութիւնը
կը հաստատէ , հետեւեալներն են , «վշտի կամ աձկու-
թեան պատճառ մը ունեցած էք , միտքերնիդ յոգնած է » .
երբ բժիշկ մը չը յաջողիր բուժել իր հիւանդը , տեսա-
բանի փոփոխութիւն մը , ծովու վրայ ճամբորդութիւն
մը , Քալիֆորնիոյ մէջ բնակութիւն մը եւ այլն կը թե-
լադրէ , ինչու ասիկա . վասնզի գիտէ թէ շրջապատի
(entourage) փոփոխութիւն մը հարկաւորապէս պիտի
բերէ նոր մտածումներ եւ նոր շահագրգռութիւններ որոնք
պիտի զբաղեցնեն իւր միտքը եւ հետեւաբար պիտի
վանեն այն մտածումները որոնք հիւանդին վրայ կ'ազ-
դեն անոր մտքին տիրապետելու եւ մարմինը փճացնելու
աստիճան :

Այն որ ինքզինք կը տանջէ տանջուողներու մտա-
ծումները իրեն կը քաշէ , եւ հետեւաբար հիւանդու-
թեան պատճառը կը սաստկանայ եւ կը բազմապատկուի :
Հատկապէս ժ.Գ գլուխ 7 համարին մէջ կը կարգանք
«որովհետեւ ոչ ոք կ'ապրի միայն իրեն համար , եւ ոչ
ոք կը մեռնի իրեն համար» : Մեր առողջութիւնը եւ
յաջողութիւնը երկուքն ալ կախեալ են զբաղմունքու
նկատմամբ մեր ունեցած մտածումներէն եւ զգացումնե-
րէն , որովհետեւ , մեր անոնց վրայ ունեցած մտածում-
ները մեզի կը քաշեն նման մտածումներ , բայց աւելի
մեծ քանակութեամբ :

Մտայնութեան օրէնքը , եւ տիեզերքին շարժումը
եւ ամբողջ ձգտումը , մարդը կը քաջալերեն լինելու
պարկեշտ , արդար , քաղցրաբարոյ , վեհօրի , որովհետեւ
իրարու հետ այնքան սերտօրէն կապուած ենք որ միոյն
աղնուութիւնը միւսին մէջ ազնուութիւն պիտի ծնի ,
եւ միոյն ցաւը պիտի վնասէ ամենուն :

Չը պիտի յաջողինք վանելու վնասումի , ճանճրոյ-
թի անէպցման մտածում մը , եւ զազդելու խօսելէ մեր
իրական կամ երեւակայական ախտերուն վրայ , մեր
մտածումներուն նոր ընթացք մը տալէ առաջ : Եթէ
մեր ուղեղը լեցնենք առողջ մտածումներով , ուրիշ մտա-
ծումներ տեղ չը պիտի գտնեն հոն , հետեւաբար , պար-
տինք հաւատալ առողջութեան ոչ միայն այլոց , հապա-
նակ մեզի համար . եթէ այս հաւատքով ապրինք եւ
մտածենք ու խօսինք առողջութեան վրայ , այն ատեն
առողջութիւնը մեր բաժինը պիտի ըլլայ :

Մտքը պարտին մօ՞՞ խնամք տանիլ այն մտածմանց՝
զորս կը անուցանեն իրենց զաւկաց առողջութեան նկատ-
մամբ : Որովհետեւ անցեալին մէջ իրենք ստառապած են
երբեմն հիւանդութիւններէ , իրենց մէջ հիմ բռնած է
այն հաւատքը թէ , օրին մէկը բոլոր տղաքներն ալ պի-

տի ենթարկուին այդ հիւանդութեանց մէկուն կամ միւսին յարձակման :

Այս սխալ եւ ընդհանրացած մտածումը անուցանելով իրենց մտքին մէջ , երբ լսեն որ ուրիշ տղայ մը հիւանդ է , անմիջապէս կը միտին հաւատալու թէ իրենց զաւակն ալ վտանգի մէջ է . այս հիւանդութեան մտածումները իրենց ուղեղէն կը փոխանցուին տղուն ուղեղին : Այս երկխղի մտածումները միշտ ներկայ են իրենց մտքերուն մէջ , եւ եթէ այս մտածմանց հետեւանքով , տղան պատահմամբ անհանգստութեան աճնապագտիկ ակտանիշ մը ցոյց տայ , պիտի եզրակացնէին անմիջապէս թէ տղան հիւանդութենէն բնուած է , եւ հիւանդ պիտի ըլլայ : Այսպիսի մտածումներ ո՛չ միայն տղուն առողջութեան վրայ կ'ազդեն , այլ կը քաշեն նաեւ այս մասնաւոր հիւանդութենէն վախցող ծնողաց մտածումները : Մտածումներու այս կոյտը կը թաւալի փոփոխազմ մանուկին վրայ , անոր միտքը այս մտածմանց իշխանութեանց ներքեւ կը մտնէ , եւ հիւանդութիւնը կը ստեղծուի , որովհետեւ տղուն կամքը եւ միտքը բաւական զօրաւոր չեն վանելու համար այնքան անձերու մտածումներէն արտադրուած ազդեցութիւնը :

Պէտք է տղայոյ ներկայութեան խօսիլ հիւանդութեան եւ վատ առողջութեան վրայ , նոյնիսկ պէտք է՛ր ամենեւին խօսիլ այդ նիւթին վրայ , որովհետեւ իւրաքանչիւր բառ եւ իւրաքանչիւր մտածում անպատճառ մէկու մը կը վնասեն :

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ, ԱՆՈՐ ՊԱՏՃԱՌԸ ԵՒ ԴԱՐՄԱՆԸ

(ՇԱՐ)

Փիլիսոփայ Էմէրսըն կ'ըսէ թէ «հիւանդ մարդ մը թշուառական մ'է» , եւ Թօմաս Հէնրի Հիւքսէյ գիտնականը մարդարէացած է ներկայ «Նոր մտածումը» , որ նոր լոյս մը պիտի յայտնէ մարդոց , եւ հիւանդ մը իբր յիմար կամ ոճրագործ մը պիտի նկատել տայ :

Հեռու չէ այն ժամանակը յորում մարդիկ պիտի ամէնան խօսելու իրենց իրական կամ երեւակայական ցաւերուն մասին հասարակութեան առջեւ , որովհետեւ այս ցաւերը զիրենք պիտի դատապարտեն :

Անոնք որ կը տառապին ո եւ է հիւանդութենէ մը , մտային կամ ֆիզիքական , իրական կամ երեւակայական , կրնան շուտով ինքզինքնին բուժել խղճմտօրէն հետեւելով յետագայ հրահանգներու :

Ընելիք առաջին բանն է դադրիլ ինքզինք տանջելէ , որովհետեւ մտահոգութիւնը ճիշդ վախցուած բանը կը բերէ : Ինքզինք շարունակ տանջելը անձնասպանութեան համարժէք է : Որքան աւելի որ մարդիկ նեղեն ինքզինքնին այնքան աւելի կը նուազեցնեն իրենց ապաքինումի բաղքը (chance) , որովհետեւ , շարունակաբար իրենց կը քաշեն ուրիշ տանջողներու մտածումները : Այս Մտայնութեան ոյժը կ'աւելնայ շարունակ , մինչեւ այն աստիճան , որ միտքը անկէ շատ ընկճուելով չը կրնար այլեւս նոյնիսկ մարմնոյն անհրաժեշտ առօրեայ նորոգութիւնները հոգալ , թող իրեն անկարողութիւնը առաջը առնելու համար հիւանդութեան պատճառ եզոզ քանդումին :

Հաստատակամութեամբ եւ գրականապէս որոշելէ ետքը ձեր մտածողութեանց պատճառ եզոզ ազդեցութեան վանումը, ընելիք առաջին բաներնից պիտի ըլլայ ձեր մտածումները ուղղել գէպի սպաքինում մնուցանել առողջ խրախուսիչ եւ վեհոգի մտածումներ, որոնք ձեր ժամանակին իւրաքանչիւր վայրկեանը պիտի լեցընեն: Անկարելի է վատառողջ մտածումները խլել հանել եւ պարագութիւն մը թողուլ, որովհետեւ, Բնութիւնը թոյլատու չը պիտի գտնուէր ատոր, բայց, կրնաք լեցնել ձեր ուղեղը, եւ գրադեցնել ձեր միտքը լաւ եւ առողջ մտածումներով, եւ այն ատեն, գէշ մտածումներ այլեւս չեն կրնար ձեզ տաղտկացնել: Քանի որ ամէն մարդ իրեն քաշած եւ մշակած մտածումներուն իշխանութեան ներքեւ կը գտնուի, պէտք է ուրեմն մշակել առողջութեան եւ գոհունակութեան մտածումներ: Ասկէ գատ՝ պէտք է օրուան իւրաքանչիւր ժամուն մտովի հրամայէ իւր դրութեան արիւնին, չըջիլ աւելի ազատ կերպով, եւ քաշել տանիլ մեռած հիւսուածները՝ որոնք կը թունաւորեն առողջ բջիջները, եւ հրամայէ նաեւ մարմնոյն գործարաններուն կատարել իրենց բնական պաշտօնները, եւ հայթայթել նոր շինուածանիւթեր առողջ հիւսուածներու շինութեան համար: Եթէ կատարեալ հաւասք մ'ունենայ իր հրամայելու կարողութեանը մէջ, իր հրամանները պիտի գործադրուին:

Մարմնական ամէն կարողութիւն (faculté) մտքին սպասուորն է: Մեր պարտականութիւնն է ուրեմն սորվեցնել իւրաքանչիւր կարողութեան՝ վայրկեանարար հնազանդիլ մեր փափաքներուն: Միթէ անշարժ պիտի դիտէինք սպասուոր մը՝ որ մեր տունը եւ մեր կանկարասիքը քանդելու գրաղած է, եւ մեր գորութիւնը չի՞ պիտի գործածէինք գաղբեցնելու համար այս կործանումը: Բնաւ հաւանական չէ այդ: Այն ատեն, ինչո՞ւ պիտի

թոյլատրէինք մեր ֆիզիքական մարմնոյն սպասուորներուն կործանել այն շէնքը՝ որուն մէջ մենք կ'ապրինք: Եթէ մարդ անհոգ է, եւ չը յարգեր իր սեփական տունը, իրաւունք չունի սպասելու որ իւր ծառաները անով շահագրգռուին, որովհետեւ, ծառաները իրենց մեծաւորին հրամանները միայն կը գործադրեն:

Հիւանդութիւնը վանելու գործին մէջ բնութեան աջակցելու համար, պէտք է ուտել խոհականութեամբ, բաւականաչափ քնանալ գիշեր: Պէտք է նաեւ մարզանք կատարել ամէն օր, բայց չը սպառել իր ոյժը եւ իր ոյժի պահեստը այն աստիճան որ անկարելի ըլլայ ծառաներուն անոնց տեղը լեցնել քունի քիչ ժամերուն մէջ: Եթէ շարունակաբար ձեր միտքը գրադեցնէք շահեկան եւ խրախուսիչ մտածումներով, քիչ ատենէն պիտի դադրիք ներդաշնակութեան մէջ ըլլալէ իրենք գիրենք տանջողներու եւ հիւանդ մարմին ունեցողներու հետ: Երբ յաջողած պիտի ըլլաք այս ազդեցութեան յաղթելու, այն ատեն միտքերնին յուսով եւ գոհունակութեամբ լեցուն անձերու հետ ներդաշնակութեան մէջ պիտի ըլլաք. անոնց մտային ազդեցութիւնը պիտի օգնէ ստեղծելու երջանկութիւնը եւ գոհունակութիւնը, եւ կարծես հրաշքով՝ պիտի վերագանէք առողջութիւնը եւ ոյժը:

Երբեմն, միտքը, անախորժ չըջանակի, տեղւոյն կամ իր մաւաւոր ընկերութեան սպասաւառ ամենափոքր հողածութիւն մ'իսկ չունենար իր բնական մարմնոյն համար. կը համոզուի թէ ներկայ պայմաններու մէջ, չը կրնար ոչ մէկ առիթ ունենալ հետեւելու իր յարմարած ասպարէզին, կամ ձեռք բերել իր տաղանդներուն հետ ներդաշնակ դիրքը, եւ տեսնելով որ իր յոյսերը, բաղձանքները եւ ճիգերը կը կորսուին երաշա հողի մը վրայ, կը վհատի: Եթէ ա՛ն միեւնոյն չըջանակին մէջ

ապրողներու մտածմանց հետ ներդաշնակութեան մէջ չ'է, ջերմօրէն պիտի բաղձայ անկէ ազատուիլ երթալու համար աւելի համակիր վայրեր:

Ասիկա յաջողցնելու համար իր ըրած ջանքերուն մէջ, պիտի ընէ մարմինը, եւ պիտի թողու որ այն հիւսանդանայ, ճիշդ այնպէս ինչպէս մարդ մը՝ որ իր տունը կը թողու որ աւերակ դառնայ, որովհետեւ ո՛չ անոր շրջակայքը եւ ոչ ալ զրացիները չը սիրեր: Որքան ասեմ որ այսպիսի մտածումներ գոյութիւն ունենան մտքի մէջ, ոչ առողջութիւնը, ոչ ալ ոյժը չը պիտի կրնան վերըստացուիլ: Լաւ պիտի ըլլար երթալ նոր վայր մը, ուր շրջանակը (entourage) եւ մտաւոր ընկերութիւնը աւելի համակիր են. այս փոփոխութիւնը պիտի կրնայ մարմնոյն կեանքը երկարել շատ մը տարիներ:

Դիտող անձերէ նշմարուած իրողութիւն մ'է թէ, այսինչ անձ մը միշտ գէշ առողջութիւն պիտի ունենայ այսինչ տեղ մը, մինչ ուրիշ մը որ նկարագրով եւ ճաշակներով բացարձակապէս տարբեր է, հոն պիտի վայելէ լաւագոյն առողջութիւն մը: Երբ ասոր պատճառը փնտռենք, կը տեսնենք թէ, այն անձը որուն առողջութիւնը լաւ չ'էր, զժգո՛ էր այդ շրջանակէն, որ ներդաշնակ չէր իրեն հետ, մինչդեռ միւսը գո՛ էր և երջանիկ վասնզի այս շրջանակը իր ընտելեան կը պատշաճէր:

Այն որ համակիր էր և ախորժելի մէկուն, անախորժ էր միւսին: Մտքի գոհունակութիւնը արտադրելու ձգտող բոլոր պայմանները դարմաններ են հիւսանդութեան համար: Երբ մէկը ստիպուած է մնալ ոչ համակիր տեղ մը, կամ անախորժ անձերու ընկերութեան մէջ, կրնայ այս աննպատակ պայմաններուն յազթել ու երջանիկ ըլլալ, եթէ հետեւի յետագայ խորհուրդին: Զեր պարագոյ ժամերուն մէջ մտածումներնիդ դարձու-

ցէք համակրելի նիւթերու վրայ, եւ հեռուէն, Մտայնութեան միջոցաւ փնտռեցէք ձերիններուն հետ ներդաշնակ մտածմանց ընկերակցութիւնը: Պէտք է մտքի կեդրոնացումի մարզանքներ ընէք, եւ այս կերպով ձեզի քաշէք մտածումները եւ համակրութիւնը անոնց՝ որոնց հետ չ'էք կրնար ուղղակի շփման գալ: Խճմտօրէն արատեւելով, շատ չ'անցած ձեր ուրիշներու հետ ունեցած մտաւոր հաղորդակցութենէն պիտի զգաք մեծ երջանկութիւն մը եւ մեծ գոհունակութիւն մը: Պարապ տեղերը պիտի լեցուին, իդձերը գոհացում պիտի գտնեն, եւ տեղ չը պիտի գտնուի այլեւս ոչ համակիր մտածմանց համար: Ապագային անգամ չը պիտի ապրիք նիւթական աշխարհին համար, այլ ձեր ամենամեծ հաճոյքները պիտի գտնէք մտաւոր աշխարհին մէջ:

Ժամանակ անցնելով ձեր նոր մտածմանց գեղեցկութիւնը եւ ազդեցութիւնը իրենց արդիւնքը պիտի ունենան ձեր շրջանակին եւ ընկերներուն վրայ, եւ դանոնք տակաւ պիտի ձեւափոխէք մինչեւ որ երնեն ձեր բարձրութեան: Այն ատեն, ձեր շուրջը ստեղծած պիտի ըլլաք նոր աշխարհ մը, եւ Մտայնութեան գործածութեամբ ձեւափոխած պիտի ըլլաք ձեր՝ հին շրջանակը եւ հին ընկերները: Այս մէթօտով ձեր սեփական ճակատագիրը ստեղծած պիտի ըլլաք, եւ պիտի վայելէք մտաւոր եւ ֆիզիքական լաւ առողջութիւն մը:

Երբ որ պիտի սկսիք հրամայելու մարմնոյն վանելու համար հիւսանդութիւնը եւ վերաշինելու համար նոր եւ առողջ հիւսուածներ պիտի կրնաք նշմարել որ, չը գործածուելու պատճառաւ, ձեր կամքը զօրաւոր չէ, եւ թէ մտային կորովը շատ ուժեղ չէ, թէ անոր ազդեցութիւնը սանգական է, եւ յարատեւութիւն չ'ունի: Երբ այսպէս է, պիտի մտածէք իրաւամբ թէ զօրաւոր կամքով մը օժտուած, եւ իր մտքին կատարելապէս

տէր , եւ մտածումները ձերխններուն հետ ներդաշնակ մէկու մը մի քիչ ձեռնաուռութիւնը պիտի խթէ եւ կաշալերէ ձեր ջանքերը եւ շատ պիտի օգնէ ձեզի : Փափակելի չէ որ դուք միշտ ուրիշներէն կախեալ ըլլաք , որովհետեւ թոյն ատեն ոչ պիտի զարգացնէիք եւ ոչ պիտի զօրացնէիք ձեր կամքը , եւ անգամ մը որ դուք ձեզի թողուիք , առաջուանին պէս տկար պիտի ըլլայիք , ուստի ձեզի օգնելու համար ընտրած անձերնիդ պարտի կատարելապէս հասկնալ «Մանթալիզմ»ի օրէնքը , հասկընալ պարագաները եւ համակրել ձեզի : Այդ անձին մտածումները եւ սովորութիւնները պէտք է ըլլան լաւ եւ պատուաւոր , եթէ ոչ իր ազդեցութիւնը փոխանակ օգտակար ըլլալու մնաստակար պիտի ըլլայ , հարկ է ուրեմն խմաստութեամբ ընտրել :

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ , ԱՆՈՐ ՊԱՏՃԱՌԸ ԵՒ ԴԱՐՄԱՆԸ
(Ճար.)

Դարմանումը պէտք է կատարել որը մէկ կամ երկու անգամ սենեակի մը մէջ ուր ձեզ անհագիստ ընող չը պիտի ըլլայ : Եթէ օգնականի մը պէտք ունենար ձեզի աջակցելու համար դարմանումներուն մէջ , այս օգնականը կրնայ միեւնոյն սենեակին մէջ կենալ , բայց պարտի նստիլ քիչ մը մէկուսի , հիւանդին ուշադրութիւնը չը ցրուելու համար , անիկա պէտք է հիւանդին դպչի , բացի սաստիկ ցաւերու պարագայէն : Երբ հիւանդը հանգիստ մը տեղաւորուի թիկնաթոռի մը մէջ , պարտի ինքնամիտիուիլ քանի մը վայրկեան , իւր մտածումները լաւ մը դարմանումին վրայ կեդրոնացնելու եղանակաւ : Այն ատեն , մտովի պիտի տայ իւր հրամանները մարմնոյն , ինչպէս որ բացատրուած է նախորդ գլուխին մէջ : Եթէ քովը օգնական մ'ունի , հիւանդը պարտի իր մտքին մէջ սնուցանել այն մտածումը թէ , իւր ընտրած օգնականը կ'աջակցի իրեն , տալով յաւելուածական քաջութիւն մը , կորովի եւ կամքի զօրութեան յաւելում մը , որպէսզի ատով կարենայ տիրապետութեան տակ առնել ներկայ վատառողջ պայմանները : Նոյն պահուն օգնականը պարտի կեդրոնացնել իր մտածումները ամբողջովին հիւանդին վրայ եւ տալ հիւանդին տուած միեւնոյն հրամանները , եւ մտովի զրկել անոր յուսոյ , արիութեան , վստահութեան , կորովի եւ կամքի ումին յաւելման մտածումներ : Հիւանդին մտային թրթռումներէն պիտի խթուի եւ զօրացուի , եւ ուրախութեան եւ թեթեւութեան զգացում մը պիտի ունենայ , ցոյց տալով վերանորոգուած առողջութիւն մը

և և կեանք մը : Եթէ այս դարմանումը ամէն օր կրկնուի , հոգին պիտի պատասխանէ , եւ ընդհուպ , տէր պիտի դառնայ Ֆիդիքական դործարաններու , եւ պիտի օգնէ անոնց կատարելու իրենց բնական պաշտօնները , եւ այսպէս հիւանդութիւնը արմատախիլ պիտի ընէ : Մտայնութիւնն է մտայնագէտին (Մանթալիսթ)ին գործածած զօրութիւնը ուրիշներու հիւանդութանց բուժումին մէջ . անի'կա հիւանդին մտքին միջոցաւ կ'ազդէ Ֆիդիքական դործարաններուն վրայ , եւ կը հակէ անոնց գործունէութեան : Եարմանումի պահուն , ան , այսպէս ըսենք , հիւանդին մէկ մասը կը լինի , որովհետեւ անոր մտածելուն կ'օգնէ , մտածումները անոր ուղեղին մէջ կը դնէ , եւ մարմնոյն գործունէութիւնները կը սկսին ընթանալ ուղեղին մէջ պահպանուած մտածմանց թելադրութիւններուն համապատասխան :

Եթէ հիւանդը կատարեալ գոհացում մը չը ստանայ իր առաջին կամ երկրորդ դարմանումի փորձէն , թող չը վհատի , այլ վերստին խնամով կարգայ , այս հրահանգները եւ նոր փորձ մը ընէ : Ինչ մը վարժութիւնը զինք ի մօտոյ կացութեան տէր պիտի դարձնէ :

Կրնայ ըլլալ որ այս առաջին անյաջողութիւնը իր յանցանքը չ'ըլլայ , այլ միւս անձին , այսինքն օգնականին , եթէ երբէք օգնական մ'ունէր : Ուստի նախընարելի է որ ինքզինքին վստահի քան թէ իր բացարձակ վրստահութիւնը չը վայելող օգնականի մը աջակցութեան :

Ոչ ոք թողատրելու չէր սր իրեն ըսեն թէ լաւ տեսք մը չ'ունի , եւ անհանդիստ կ'երեւի : Պէտք էր բացարձակապէս մերժել այդպիսի խօսքեր մտիկ ընել , եւ պէտք էր ազաչել ամէն անոր որ այսպէս կը խօսի , բնաւ չ'առնել այս նիւթը , եւ դադրիլ իր ուղեղին մէջ տնկելէ հիւանդութեան պատճառը : Պէտք չէր ազդուիլ նման դիտողութիւններէ , եւ ընդհակառակը մտարերել որ

խօսելու այդ կերպը սովորութեան խնդիր մ'է մարդոց մեծագոյն մասին մէջ , որոնք ասիկա կ'ընեն կարծել տալու համար թէ իր վիճակին կը կարեկցին : Պէտք չի կայ այդ կարեկցութեան որ փաստակար ըլլալու միայն կը ծառայէ : Օրէնք մը ըլլալու էր ոճրագործ համարելու համար այլոց մտքին մէջ այդպիսի մտածումներ զրոյժողները : Եթեմաստուն տարեկան մտնելէ առաջ մեռնողներուն կէսը , պարզապէս կը սպաննուին ուրիշ անձանց վատառողջ մտածումներէն : Գիտնականապէս եւ համոզելի կ'ըրպով ապացուցուած է թէ , կարելի է հիւանդացնել եւ նոյնիսկ մեռնել կատարեալ առողջութեան տէր մարդ մը եթէ շարունակ անոր ըսուի թէ հիւանդ է :

Պիտի յիշեմ այս տեսակէ գէսք մը որուն վաւերականութիւնը լիովին ապացուցուած է : Ամէն ինչ կարգադրուած էր զոհին անդիտութեամբ : Պարոն Ժ . Էնթական , որուն վրայ այս փորձը կատարուած է , առեւտուրի մէջ էր : Առաւօտ մը տունէն ելաւ իր գրասենեակը երթալու համար ինքզինք քաջառողջ վիճակի մէջ զգալով : Իւր տունէն քիչ մը հեռուն , հանդիպեցաւ հին բարեկամի մը՝ որ անոր ըսաւ թէ շատ աղէկ չը գտներ իր կերպարանքը , եւ հարցուց թէ արդեօք անհանգիստ էր : Պրն . Ժ . ծիծաղեցաւ այդ թելադրութեան վրայ . հիւանդ ըլլալու գաղափարը իրեն ծիծաղը կը շարժէր : Հարիւր քայլ չ'առած , ուրիշ բարեկամի մը պատահեցաւ , որ իր կերպարանքէն զարմացած երեւոյթ մը առնելով լրջօրէն անոր որպիսութիւնը հարցուց , ըսելով նաև որ ասիկա ծանր հիւանդութեան մը պառկելիք մարդու երեւոյթը ունէր : Միւստոյն բանը անոր կրկնուեցաւ շատ անգամներ . իւրաքանչիւր ոք սակայն նախորդէն աւելի մտահոգութիւն կ'արտայայտէր : Երբ Պրն . Ժ . իր գրասենեակը հասաւ ինքզինք այլեւս այնքան քաջառողջ չէր զգար որքան իւր տունէն դուրս

եղած պահուն, որովհետեւ հիւանդութեան մտածումը արդէն արմատ գրած էր իր մէջը: Կէսօրէն առաջ, բազմաթիւ անձեր անոր զբառնեակը եկան, ամենքն ալ մեկնութիւններ ապրով անոր անհանգիստ երեւոյթին վրայ: Կէսօրին, ան հիւանդ էր, և իրինկունչեղած, տունը զընաց և պտուկեցաւ: Իրիկուան պահուն այս նոյն անձերէն մէկ քանին եկան անոր նայելու, պատուակելով որ լսած էին թէ ան ծանրապէս հիւանդ էր. անոր վիճակին ծանրութեան, կացութեան վտանգալից ըլլալուն վրայ խօսեցան, ու վախ յայտնեցին թէ մի գուցէ չ'ապաքինիր այդ հիւանդութենէն: Քսանուչորս ժամուան մէջ, այս մարդը որ կատարեալ առողջութիւն մ'ունէր, հոգեվարքի մէջ կը գտնուէր, և ասիկա պարզապէս իւր բարեկամներուն մտաւոր և բերանացի թեկազրութեանց արդիւնքն էր:

Այն ատեն, այս կատարուած փորձը յայտնուեցաւ հիւանդին, բայց նոյնիսկ այս փորձը կատարողներուն բոլորին օժանդակութեամբ շատ օրեր պէտք եղան ստեղծուած հիւանդութիւնը աքմատախիլ ընելու, և անոր բերելու համար կատարեալ առողջութիւն մը:

Այս գէպը կը պատմամ պարզապէս իբր մէկ օրինակը այն ազդեցութեան՝ որ մեր բարեկամաց մտածումները կրնան ունենալ մեր առողջութեան վրայ: Ի՞նչ անմիջութեամբ և անխղճութեամբ մարդիկ կը նպաստեն տարածելու հիւանդութիւնը և վատառողջութիւնը, գէշ մտածելով և ընթացք տալով վատառողջ մտածումներու: Եթէ, վայրկեան մը, նկատել ուղէին այսպիսի մտածումներ գործածելու պատասխանատուութիւնը, կարծեմ թէ պիտի դադէին սպաննութեան մեղսակից ըլլալէ: Ամէն ֆիզիքական մարմին՝ որ կը մեռնի յառաջացեալ ծերութեան մը չը հասած, (բայցի արկածի պարսպաներէն,) սպաննուած է ուրիշներու վատառողջ մտածումներէն, կամ իր մէջ բնակող հոգիէն:

Արկածի պարագային ինչպէս ճմալորք, յօղուածի խախտում, ոսկրի բեկում, կտրուածք, այրուածք և այլն, գործածուելիք զարմանումը քիչ կը տարբերի հիւանդութեան համար գործածուած զարմանումի եղանակէն:

Անմիջական ուշադրութիւն մը հարկաւոր է, պէտք է նաեւ վէրքին վրայ բաներ մը փակցնել (application locale), և ցաւը եթէ բոլորովին չ'անցնի կրնայ նուազիլ և ապաքինումը փութացուիլ Մտայնութեան գործածութեամբ: Հիւանդին մտքին պէտք է տալ մտածումներ, զոր օրինակ, թէ վիճակը ծանրակշիռ չ'է, թէ ցաւը չը պիտի զգայ վանդի ցաւ չը պիտի զրտնուի, այդ զգածուած մասը ի մօտոյ պիտի վերստանայ իր բնականոն գործունէութիւնը, և թէ բորբոքումը և արեան խոնումը նոյնպէս պիտի անհետին»։ Հիւանդը պարտի իր մտաւոր ճիգով և կամ ուրիշներու ջանքերով խթել արեան շրջանը վնասուած մասերուն մէջ, և հրամայել գրութեան որպէսզի նոր շինուածանիւթեր հայթայթէ աւրուած մասը վերաշինելու և վտարելու համար ամբողջ մեռած հիւսուածք: Իր ընկերներուն կողմէն եկող խրախուսիչ մտածումները և զիտողութիւնները կատարեալ ապաքինում մը առաջ պիտի բերեն, մինչ վհատիչ մտածումներ և մեկնութիւններ ապաքինումը պիտի յապաղեցնէին: Հիւանդին սենեակին մէջ կենալ մը թոյլատրէք երբէք այն անձին՝ որուն մտածումները բուժումին նպաստաւոր չ'են: Եթէ հիւանդը զօրաւոր կամք մը և ինքնիր վրայ ուժեղ վստահութիւն մ'ունենայ, այնքան չը պիտի ազդուի հակառակ մտածումներէ և մեկնութիւններէ որքան տկար կամք ունեցող մէկը: Եթէ հիւանդը զօրաւոր կամք մ'ունենայ, իւր բուժումը պիտի փութացնէ: Արդարեւ, այն ամէն անձը որ զօրաւոր կամքով մը օժտուած է, չը պիտի

մեռնի այն արկածներէն կամ հիւանդութիւնէն, որոնք պիտի սպաննէին տկար կամք ունեցող միւս ամէն մարդիկը :

Յաւի պարագաներու, ինչպէս զնդերային գելանք, ջղացաւ, յօղացաւ, գլխուցաւ ակռայիցաւ, ականջիցաւ եւ այլն դարմանութիւն մէջ Մասնութիւնը շատ ազդու պիտի ըլլայ : Բոլոր այս ցաւերը արդիւնքն են արեան խոնուամի մը որ պատճառած է հիւսուածոց եւ ջիղերու բորբոքումը : Արեան շրջանը պէտք է խթուի խոնուամի վայրերու մէջ, այնպէս մը որ խափանումը կարենայ շուտ մը հեռացուցուիլ : Հիւանդին միտքը պէտք է ուղղուի միատուած մասին վրայ, իշխելու համար անոր : Ասիկա աւելի ազդու կերպով կատարելու համար ձեռքերնիդ գրէք ցաւին տեղը, հիւանդն ալ թող այդպէս ընէ, եւ մտածեցէք որ շրջանը կ'աւելնայ եւ կ'անհետացնէ արեան խոնուամը եւ ցաւը : Մտքերնիդ կեղծոնացիալ պահեցէք միատուած մասին վրայ, եւ պահ մը ետքը հիւանդին մտածմանց ընթացքը փոխեցէք, եւ յետոյ ըսէք անոր «ցաւը բոլորովին անհետացած է եւ բոլորովին պիտի բուժուիք ընդհուպ» . ասիկա ըսէք համոզուած շեշտով մը եւ անանկ մը որ այս մտածումը հաստատապէս դրոշմուի անոր մտքին մէջ, անիկա ալ հաստատապէս պիտի հաւատայ թէ այլեւս ցաւ չի կայ եւ կատարելապէս պիտի բուժուի :

Անոր մտածումները միատուած մասէն դարձնելու ատեն լաւագոյն առիթ մը կ'ունենաք իր մտքին մէջ տեղաւորելու սա մտածումը, «ցաւ չի կայ» այնքան համոզումով, որ իւր նախորդ «ցաւ» մտածումը այլեւս ազդեցութիւն չը պիտի ունենայ անոր վրայ : Միշտ դորաւորագոյն մտածումն է որ կ'իշխէ :

Ջղայնութեան, կանանց ջղախտի եւ այլն պարագաներ դարմանելու համար պէտք է հետեւել զրեթէ մի-

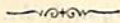
եւնոյն եղանակին : Հիւանդը պարտի թուլցնել իր զնդերները եւ գոցել աչքերը : Հիւանդը կունակի վրայ պառկեցնելով լաւագոյն արդիւնք ձեռք կը բերուի : Ձեռքերնիդ գրէք անոր ճակտին վրայ, եւ թեթեւ ձեռնաչարժեր (pass) ըրէք, խօսեցէք եղանակաւոր «թօն»ով մը, ձեր բոլոր շարժումները դանդաղորէն եւ մեղմօրէն կատարելով, հասկցուցէք միեւնոյն ժամանակ հիւանդին թէ ինքզինքը «աւելի հանգչած եւ աւելի հանդարտ» կը զգայ : Եթէ կրնաք քնացնել դայն դարմանումը աւելի ազդու պիտի ըլլայ : Անոր մտքին մէջ դետեղեցէք «ինչ կ'ուզէ թող ան ըլլայ» ի, հանգստի, եւ հանդարտութեան մտածումները : Մի թոյլատրէք իրեն շատ մարդ տեսնել եւ խօսիլ անոնց հետ, որովհետեւ, անոնց մտածումները պիտի բաղխին ձեր տուած մտածմանց, եւ հիւանդը գրգռեալ վիճակի մը մէջ պիտի պահեն :

Ամենամեծ բարիքը որ կրնաք ընել կեանքի մէջ, հիւանդները բժշկել եւ ձեր եղբայրներուն տառապանքները սփոփելն է : Սակայն, ոչ ոքի խորհուրդ պիտի տայի այս գործին հետեւելու, եթէ չը մղուի իւր նմանները բուժելու եռանդուն իղձէ մը : Եթէ այս գործը հրապոյր մ'ունի ձեզի համար, եւ եթէ ձեր մտքին թելադրութիւնները եւ պատգամները ձեզի ըսած են որ յարմարութիւն ունիք այս գործին, այդ խորհուրդը զանց մի ընէք եւ անմիջապէս սկսեցէք :

Հիւանդութեանց բուժումին համար Մասնութեան գործածութիւնը պիտի ընդլայնէ ձեր օգտակարութեան շրջանակը : Տեղւոյն վրայ բաւականաչափ փորձառութիւն մ'ունենալէ առաջ, պէտք է փորձէք հեռուանց հիւանդ դարմանել, որովհետեւ, նախ պէտք է ձեր սեփական կարողութեան վրայ վստահութիւն գոյացուցած ըլլաք : Հեռուանց հիւանդ մը յաջողութեամբ կարենալ դարմանելու համար, պէտք է ճշգիւ գիտնաք անոր ինչ բանէ տառապիլը . պէտք է նաեւ որ ձեր կազմը ներդաշնակ ըլլայ անոր կազմին հետ :

Գ. Լ Ո Ւ Խ Ժ Զ .

ԻՆՉ Է ՔՆԱՄՈՒԹԻՒՆԸ (Hypnotisme)

Քնածութիւնը մտքին նիւթին վրայ ունեցած կարողութիւնը, եւ մտքի մը ուրիշ մտքի մը վրայ ունեցած ազդեցութիւնը ապացուցանող երեւոյթին տրուած անունն է. այս ուժի նազըիւրը միշտ հեաազօտութեան եւ լուրջ խորհրդածութեանց առարկայ եղած է: Երեւոյթները ահարկուեն եւ խորհրդաւոր միանգամայն . մարդիկ թէեւ կը վախնան, սակայն կը փափաքին խորաքննել զայն: Այս բաները զօրս չե՛նք հասկնար, որոնց պատճառը չե՛նք կրնար ըմբռնել, մեզի խորհրդաւոր կ'երեւին: Եթէ այս երեւոյթներուն օրէնքը կամ պատճառը գրտնուած ըլլար, առիկա քնածութիւնը շատ մը քննադատութիւններէ զերծ պիտի կացուցանէր ու ընդհակառակը անոր պիտի վաստկցնէր հասարակաց վստահութիւնը եւ հիացումը:

Պահ մը, շատեր կ'ենթադրէին թէ տիրապետող ոյժը մասններուն ծայրերէն կ'ելնէր, եւ թէ քնածական արդիւնք մը յառաջ բերելու համար, ենթակային մարմնոյն վրայ ձեռնաշարժք (pass) պէտք էր ընել. սակայն աւելի ետքը գտնուեցաւ որ երբ ձեռնաշարժքը ձախողէին բաղձացուած արդիւնքը արտադրելու համար, մեքենական միջոցներ կարելի էր գործածել: Այս գիւտը ջնջեց այն տեսութիւնն ու հաւատքը թէ՛ ոյժը մասններուն ծայրէն կ'ուզար: Այլ աւելի ետքը սորվուեցաւ թէ

միեւնոյն եւ նոյնիսկ աւելի մեծ արդիւնքներ ձեռք կը բերուէին ենթակային տալով թեւազրութիւններ խօսքով կամ գործով:

Իսկապէս, ոյժը գործուած մէթօաներուն եւ ոչ մէկուն մէջն էր, այլ ան կը գտնուէր ամէն գործին կամ թեւազրութեան խորը գտնուող մտածման զօրութեան մէջ: Տարօրինակ բան է որ երեւոյթին իրական պատճառը աւելի կանուխ գտնուած չ'ըլլայ: Քնածութեան վարպետները ի զուր ջանացին ապացուցանել այս գիտութիւնը, եւ յուսախաբուութիւններու ենթարկուեցան. որովհետեւ, երեւոյթը սեպէ թէ ինքն իսկ կը խօսէր ե օրէրաթէօրինը ոչ մէկ զրական ապացոյց կրնային տալ անոր պատճառին մասին, ուրիշ ծագում առած է այն խորհրդաւորութիւնը՝ որով շրջապատուած է միշտ քնածութիւնը:

Տրամաբանական տեսակէտով ա՛ն ոչ ինչ ունի խորհրդաւոր: Քնածութիւնը պարզապէս անպացուցած է մտքին կարողութիւնը նիւթին վրայ: Ֆիզիքական եւ մտային ոյժերը օրէրաթէօրին հրամանին համաձայն շարժիլ տուող զօրութիւնը Մտայնութիւնն է: Մտածումը կը կանխէ ամէն գործը: Օրէրաթէօրին մտածումը կը փորձանցուի ենթակային ուղեղին ուր ան ձեռք կ'առնէ հսկողութիւնը, եւ ենթակային կամքը այդ պահուն համար հպատակութեան վիճակի մը մէջ կը գրուի: Ֆիզիքական ոյժերը այն ատեն կը սկսին համապատասխան շարժիլ օրէրաթէօրին կողմէ ենթակային ուղեղին մէջ գրուած մտածման, ու երեւոյթը կ'արտադրուի, եւ հոն ներկայ գտնուողները յապուշ կը կրթին: Պէտք չի կայ քնացնելու մէկը, շարկադրելու համար զայն շարժելու կամ խորհելու ըստ մեր փափաքանաց: Քնածութիւնը արդիւնք մը յառաջ բերելու կոշտ միջոց մ'է միեւնոյն արդիւնքը կրնայ արտադրուիլ աւելի նուրբ

մէթօտով մը , եւ առանց ենթակային տեղեկացնել պէտք ունենալու օրէրաթէօրին փափաքը : Մտայնութիւնը քնածութեան երեւոյթը կառավարող օրէնքն է : Անով միեւնոյն արդիւնքները կրնան արտադրուիլ հետուանց այնքան զիւրաւ որքան քնածութեամբ երբ երկու կողմերն ալ , այսինքն օրէրաթէօր եւ ենթակայ միեւնոյն սենեակին մէջ են : Երկու պարագաներուն մէջ ալ յաջողութեան գաղտնիքը ամբողջովին կը կայանայ սա իրողութեան մէջ թէ , պէտք է իր սեփական մտածումները տեղաւորել ենթակային ուղեղին մէջ : Այսպէս Քնածութիւնը Մտայնութիւնն է միայն որ կը գործածէ արտադրելու համար երեւոյթը : Քնածութիւնը գոյութիւն չ'ունի եւ չը պիտի կրնար ունենալ Մտայնութենէն անկախաբար :

Խնամով հետեւելով այս հրահանգներուն , կարելի է շուտով եւ զիւրաւ Մտայնացնել (Mentalise) մէկը որ ժամուն որ ուղուի : Նախամեծար է նախապէս տեսնել այդ անձը , եւ եթէ կարելի է , խօսակցիլ հետը , ակնարկութիւնն ընել ձեր մտադրած նիւթին եւ միեւնոյն ատեն գործածել Մտայնութիւնը արտադրելու համար այն մտածումները՝ զորս կ'ուզէք իրեն ծծել տալ : Այս շփումը եւ այս խօսակցութիւնը ձեր մտային կազմը պիտի ներգաշնակաւորեն անորինին հետ , եւ ձեզի պիտի բանան անոր մտքին գուռը : Քովէն զատուելէ ետքը մտքերնուզ մէջ մտուցէք այն մտածումները՝ որ կ'ուզէք իրեն հաղորդել . մտածեցէք թէ անիկա անդիմադրելի փափաքէ մը պիտի բռնուի կատարելու համար ձեր ուզած մասնաւոր բանը , եւ այս մտածումը զրկեցէք անոր : Եթէ առաջուց բնաւ Մտայնացուցած չ'էք զայն , թերեւս հարկադրուիք շատ անգամներ կրկնելու մտային պատգամը , որպէսզի այն տնկուի այնպիսի ուժով մը՝ ենթակային մտքին մէջ որ յաղթէ անոր ընդդիմու-

թեան ձեր հրամանին հնազանդելու մասին : Երբ էր յաջողիք անգամ մը Մտայնացնել զայն , յաջորդ տնգամ այս բանը շատ աւելի զիւրին պիտի ըլլայ : Արդարեւ , քանի մը արդիւնաւոր փորձերէ , բնաւ կամ քիչ զիմադրութիւն միայն պիտի գտնէք : Մտայնացած անձը պիտի կատարէ ձեր փափաքները , բաւական է որ անոնք իր բարոյականի սկզբունքներուն հակառակ չ'ըլլան : Անիկա ձեզի հնազանդելու ատեն ամենեւին չը պիտի կասկածի որ ոչ թէ իրեն՝ այլ ձեր փափաքներն են որ կը կատարէ :

Մասնաւորապէս կը յայտարարեմ որ , ոչ ոք չկրնար ազդել ուրիշի մը վրայ չարիք գործել տալու համար , եթէ անոր միտումները արդէն զէպի չարն հակած չըլլան , կամ խիստ տկար կամք մը չունենայ : Եթէ այդ անձին բնութիւնը մաքուր է , անմաքուր մտածումներէ պիտի վիրաւորուի ան : Անմաքուր մտայնութիւն մը չկրնար ներգաշնակաւորուիլ մաքուր մտայնութեան մը հետ : Հետեւաբար , անօգուտ պիտի ըլլար փորձել ազդելու պարկեշտ անձի մը վրայ , անպարկեշտ գործ մը ընել տալու համար անոր , որովհետեւ երբ այսպիսի մտածումներ անոր հասնին , անմիջապէս անհամաձայնութիւն մը կը ստեղծեն , եւ անոր մտային կազմը ինքնաբերաբար անհամաձայն կը դառնայ պատգամը զրկողին հետ :

Խօսակցութիւնը կամ առանձին տեսութիւնով մը ձեռք բերուած արդիւնքները կը բերուին նաեւ հետաձայնով խօսակցութեամբ մը կամ թղթակցութեամբ : Ուրիշ անձի մը նամակ գրելու գործողութիւնը ձեզ կը գնէ ընդհանուր վիճակի մը մէջ եւ կ'օգնէ ձեր մտային գործարանները ներգաշնակաւորելու նամակին ուղղուած գործարանները անոր հասնին : Այն ատենէն որ պատասխան մը կ'ընդունիք ձեր նամակին կրնաք սկսիլ պատգամներ զրկելու :

Յաճախ պատահած է անշուշտ ձեզի որ, բարեկամք մը մտածած էք, եւ քանի մը օր ետքը նոյն այդ բարեկամքն նամակ մը ընդունած, եւ թուականին նայելով գտած էք որ նամակը գրուած էր այն օրը՝ որ ձեր բարեկամը մտածած էիք: Այսպիսի պարագաներու մէջ, երկու անձերու մտային գործարանները ներդաշնակ էին եւ մին կ'ընդունէր մտաւոր պատգամ մը միւս նամակը գրող անձէն: Այս պատգամները ընդունող եւ անոնց թելադրութեանց համաձայն շարժողը այդ պահուն միւսին կողմէ Մտայնացուած է, եւ հետեւաբար բոլորովին պատասխանատու չէ իւր գործերուն համար: Երբ մէկը մղում մը կամ փափաք մը կը զգայ արտասովոր բան մը ընելու, կրնայ վտահ ըլլալ որ ուրիշներէ կ'ազդուի Մտայնութեան միջոցաւ: Եթէ այս փափաքնիդ գործադրելով ուրիշի մը վնաս պիտի հասցնէք, այն ատեն ձեր բոլոր կամքովը գիմադրեցէք անոր, եւ վանեցէք այդ ազդեցութիւնը: Լաւ չէք ըներ թողով որ ամէն առթիւ Մտայնացնեն զձեզ, որովհետեւ, ամէն անգամ որ կ'ենթարկուիք անոր, ձեր կամքը կը տկարանայ, եւ եթէ ասիկա շարունակուի, դուք ուրիշներուն գերին պիտի լինիք, եւ անկարող պիտի ըլլայիք ձեր սեփական ոյժը գործածելու ուրիշներէ տեղեկութիւններ ստանալու համար:

Եթէ պահէք զօրաւոր կամք մը, բնաւ պէտք չունիք վախնալու Մտայնացումէ: Այս ոք աչքէ հեռացնելու չէք թէ՛ «կարողագոյնին վերջամիացութիւնը» (SURVIVANCE) տիեզերքին մէկ օրէնքն է, թէ՛ զօրաւորները պիտի կառավարեն միշտ տկարները, եւ, թէ՛ բարին պիտի ապրի երբ բոլոր չարիքը բնաջինջ եղած պիտի ըլլայ: Մարդու մը կառավարելու կարողութիւնը համեմատական է իր կամքին գորութեան: Ամէն ոք պարտէր մարդիկ եւ զարգացնել իւր կամքը, եւ գործածել Մտայնութիւնը իրեն եւ այլոց օգտին ու յառաջացման համար, եւ այն ատեն պիտի իշխէ մարդոց վրայ:

«Այն տրամադրութիւնները, որոնց մէջ դուած եմբ բարեկամի մը կողմէ, կ'ապացուցանէ անոր մեր վրայ ու՛եցած իշխանութիւնը: Անիկա այս մտքի վիճակին մտածումներուն իրաւունք ունի: Անիկա այս մտքի վիճակին բոլոր գայեցիկները կրնայ բունադատել:»

ԷՄԷՐՍՆ

Գ Լ Ո Ի Խ Ժ Ժ Է

ԻՆՉ Է ԱՆՁՆԱԿԱՆ ՄԱԳՆԻՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Անձնական Մագնիսականութիւնը այն անունն է՝ որով կը նշանակեն մէկու մը ուրիշի մը վրայ բանեցուցած ազդեցութիւնը կամ իշխանութիւնը մտածել կամ ընել տալու համար իւր կամքին համաձայն բաներ: Այս կարողութեան էութիւնը, եւ անոր գործելու եղանակը, միշտ խնդիր եղած է, եւ ասկէ առաջ եկած է անոր գասակարգումը խորհրդաւոր կամ թագուն գիտութեանց ցուցակին մէջ:

Ամէն խորհող ընդունած է գոյութիւնը նուրբ եւ աղբու ոյժի մը, սակայն ո՛չ իսկ գիտունները չեն կրրցած կառավարող օրէնքին մասին գոհացուցիչ բացատրութիւն մը տալ: Անո՛ք գոյն կը կոչեն «ոյժ մը նուրբ, անտեսանելի, որ չկրնար չափուիլ», եւ հոն կը կենան անոր մասին որոշ լուսաբանութիւն մը չգտնելով: Այս ուժին գործունէութեան մասին ժողովրդական հաւատքը այն է թէ, այս ուժը մարդիկը իրարու կը քաշէ, ինչպէս որ մագնիսը կը քաշէ երկաթը: Այս հաւատքը անոր պատճառը չի բացատրեր, եւ ժողովրդեան ցոյց չտար գիտական հիմ մը իր հետազոտութեանց: Ամէնքս

ալ գիտենք թէ, իւրաքանչիւր անհատ, առաւել կամ նուազ չափով մը, ունի այդ կարողութենէն կամ նուրբ ոյժէն. կը պնդենք նաեւ թէ անո՛նք՝ որոնց այս կարողութիւնը ստորին աստիճանի մը վրայ կը գտնուի, կրնան ընդլայնել անոր գորութիւնը: Սակայն այս թաքուն ոյժը զարգացնելուն կերպը երբէք բաւականաչափ չէ բացատրուած: Այս մասին եղած ամէն խորհրդածութիւն ուրիշ բանի չէ ծառայած, բայց եթէ ստեղծելու կարծիքներու անվերջ զանազանութիւն մը:

Անձնական Մագնիսականութիւնը կը նշանակէ անձնական ազդեցութիւն. եւ ինչպէս որ անունը ցոյց կուտայ, ազդեցութիւնը պէտք է առաջ գայ անձնական շփումէ, մէկ կամ աւելի զգայարանքներու միջոցաւ: Ասիկա ստոյգ իրողութիւն մը ըլլալով, ո եւ է անհատի մը գործածած ազդեցութիւնը, հարկաւորապէս պիտի ազդէ միմիայն այն անձերու վրայ՝ որոնց հետ շփման կուգայ: Կը պնդեն թէ բոլոր մեծ անձնաւորութիւնները յաջողութիւննին կը պարտին իրենց անձնական մագնիսականութեան, բայց սխալ է ասիկա: Գիտեմ որ ամէն յաջողութիւն արդիւնք է մարդուն յարակից նուրբ ուժի մը, բայց այս ոյժը անձնական Մագնիսականութիւնը չէ, որովհետեւ անձնական Մագնիսականութիւնը գործունէութեան բաւականաչափ ընդարձակ ասպարէզ մը չունի: Եթէ անձնական ազդեցութիւն մը գործածել հարկ ըլլայ մէկու մը յաջողութեան նպաստող իւրաքանչիւր անձին վրայ, ինչպէս բացատրելու է այն ատեն մարդոց մտքերուն մէջ ծնած փափաքը տեսնելու եւ մտիկ ընելու համար գերասան մը, արուեստագէտ մը կամ երաժիշտ մը, կամ կարգալու գիրքերը որոշ հեղինակի մը: Այս անձերը երբէք անոր անձնական մագնիսականութեան հասողութեան ներքեւ չեն գտնուած, սակայն ինքզինքնին մղուած չեն զգացած զայն տեսնելու, կամ

իւր երկասիրութիւնները կարգալու, օգնելով այսպէս անոր յաջողութիւնը ստեղծելու:

Եթէ անձնական մագնիսականութիւնը միակ զօրութիւնը ըլլար քաշելու համար յաջողութիւնը, անիկա շատ դանդաղօրէն միայն պիտի կրնար գալ: Անձնական մագնիսականութիւնը կրնայ ազդել մարդոց եւ զանոնք պահել իր ազդեցութեան տակ երբ որ մտած են անոնք իւր մտգական շրջանակին մէջ, Բայց պէտք է գոյութիւն ունենայ անսահման ոյժ մը՝ աշխարհին շրջանը ընող, անձերը քաշող, եւ մարդու մը անձնական ազդեցութեան շատաւիղին մէջ դնող: Այո, այդպիսի ոյժ մը կայ եւ ա՛յն Մտայնութիւնն է: Մարդու մը հոգիէն արտադրուած մտածումներն ու իղձերը կը ճամբորդեն եթերին ալիքներուն վրայ եւ կը հասնին ամէն անոնց՝ որ համակիր են (ներդաշնակ) իր մտածումներուն ու գործին հետ: Անոր մտածումներն ու կորովը իրենց բոլոր ուժգնութեամբ նուիրուած ըլլալով յաջողութեան արտադրութեան, ստեղծած են զօրաւոր թրթռացումներ՝ որոնք արտայայտուելով աշխարհին մէջ բաւականաչափ ազդած են այլոց մտքերուն վրայ, զանոնք անգիտակցաբար պատասխանել տալու եւ իրենց ջանքերուն մասնակցութիւնը ստանալու համար: Այս ջանքերուն հազարաւոր անհատներու կողմէ բազմապատկումը արտադրած է բաղձացուած արդիւնքները:

Ամենքս ալ գիտենք թէ, յաջողութիւն մը նկատուելու համար, բան մը հասարակութեան հովանաւորութիւնը եւ ծափահարութիւնները ընդունելու է. գիտենք նաեւ թէ հասարակութիւնը չպիտի ծափահարէ ինչ որ ներդաշնակ չէ իւր մտածումներուն հետ որոշ նիւթի մը վրայ որ պէտք է հաճիլի, ըլլայ եւ իրենց զգացումներն ու յուզումները գրգռէ: Ոչ ոք կրնայ ուրիշներուն հա-

ւանութիւնը ձեռք բերել բռնի, որովհետեւ, մարդկային բնութիւնը կ'ըմբոստանայ միշտ որ եւ իցէ բռնութեան մը կամ նրամանի մը դէմ: Մարդիկ կ'ազդուին երբ որ իրենց ուղեղներուն մէջ զննեաք մեզի եւ մեր գործին նպաստաւոր մտածումներ եւ զգացումներ: Մտայնութիւնը մտածման, մեր ուղեղներէն այլոց ուղեղներուն փոխանցման մէջ գործածուած ոչոն է: Անո՛նք այս մտածումները կ'ընդունին իբր իրենցը, եւ կը շարժին ըստ այնմ, կը պարծենան եւ ինքզինքնին շողքորթուած կը զգան, որովհետեւ անոնք կը սիրեն հաւատալ թէ իրենց սեփական փափաքները կը գոհացնեն: Անո՛նք ոչ մէկ պատճառ պիտի ունենան ենթադրելու թէ զիրենք շարժող մտածումները ուրիշ տեղէ կուզան, տարբեր խնդիր է բնականաբար, եթէ Մտայնութեան օրէնքը ուսումնասիրած եւ հասկցած են զայն:

Անձնական Մագնիսականութեան վայելած վարկին ամէնէն մեծ մասը կը պատկանի Մտայնութեան, որովհետեւ գրեթէ ամէն ազդեցութիւն կը կատարուի մտքին միջամտութեամբ: Այս միջոցաւ է որ այլոց մտածումները եւ գործերը ենթակայ են մեր իշխանութեան:

Պարզ փորձ մը, ապացուցանող Մտայնութեան կարողութիւնը մեր փափաքները ուրիշ անձի մը փոխանցելու եւ ստիպելու զայն կատարելու զանոնք, կրնայ կատարուիլ հետեւեալ եղանակով:

Եկեղեցւոյ մը, թատրոնի մը, կամ ո եւ է հաւաքոյթի մը մէջ, նստած դիրքի մէջ, ընտրեցէք իբր ենթակայ ձեզմէ քիչ մը հեռուն նստած անձ մը. կեզրոնացուցէք ձեր մտածումները քիչ մը ժամանակ այս ենթակային վրայ, եւ յետոյ մտածեցէք թէ, անիկա անվզմադրելի փափաք մը պիտի զգայ ետեւ դառնալու եւ լձեզի նայելու. կամ կրնաք նաեւ անոր փափաքի տար

թաշկինակ մը առնելով երեսը սրբել, կամ իր տեղէն ելնելով դուրս երթալ արարուածներու պահուն. եւ կամ անոր ընել տալ ձեր ուզած ուրիշ մէկ բանը, բաւական է որ ասիկա ներկայ պարագաներուն հակառակ չըլլայ: Այս պայմաններուն մէջ, երկար ատեն պէտք չպիտի ըլլայ զայն Մտայնացնելու, եւ ազդելու անոր վրայ գործադրել տալու ձեր փափաքները. ուրիշ խնդիր՝ եթէ անիկա այդ պահուն աւելի գորաւոր ազդեցութեան մը ներքեւ է: Եթէ անաջին փորձով չը յաջողիք, ուրիշ բան չունիք ընելիք բայց եթէ սպասել որ միւս ազդեցութիւնը դադրի, եւ այն ատեն պիտի յաջողիք: Փոխանցած էք երբէք անգիտակցաբար ձեր մտածումները ուրիշի մը հետեւեալ կերպով, երբ որ մտասուզուած էիք ո եւ է նիւթի վրայ խորհրդածութեան մը մէջ, եւ պիտի սկսէիք խօսիլ անոր վրայ, ուրիշ մը ձեզ կանխելով չէ՞ սկսած խօսիլ այդ միեւնոյն նիւթին վրայ: Ասիկա գրեթէ ամէն մարդու պատահած է: Մտայնութեան միջոցով ձեր մտածումները կը փոխանցէք ուրիշի մը՝ որ անոր արձագանգը կ'ըլլայ, առանց գիտնալու թէ ուսկից կուզան անոնք, եւ հետեւաբար, անոր առաջին առանձնաշնորհումը կը կորսնցնէք: Այսպիսի փորձառութիւններ ընդհանրապէս զուգադիպութիւն կը կոչուին, ասոնք կամքէն անկախ մտաւոր հաղորդակցութիւններ են:

Այս պարզ փորձառութիւնները կ'ապացուցանեն թէ, կարելի է մէկը հեռուէն ալ Մտայնացնել առանց բառ մը ըսելու: Երբ որ ասիկա կրնայ կատարուիլ օրէնքը չհասկցող մարդերու կողմանէ, ո՞վ պիտի սահման զնէ այն բաներու՝ զորս կրնան կատարել իրենց ունեցած գորութիւնը գործածել գիտցողները: Ամէն ինչ որ կը կատարուի: Անձնական Մագնիսականութեան անուան

տակ , արդիւնքն է լոկ Մտայնութեան : Ամէն ինչ որ
 առենօք չէր կրնար բացատրուիլ Անձնական Մագնիսա-
 կանութեան մասին , լիովին եւ յտակօրէն կը բացա-
 րուի Մտայնութեան օրէնքով : Անձնական Մագնի-
 սականութիւնը , իրականութեան մէջ , ուրիշ բան չէ ,
 բայց եթէ Մտայնութեան սղտիկ մէկ մասը . եւ ան-
 կախ գիտութիւն մը չէ : Անո՛նք որ Մտայնութեան
 օրէնքը պիտի հասկնան այնքան կարեւորութիւն չպիտի
 ընծայեն Անձնական Մագնիսականութեան :

« Միտն է որ մարմինը կը նոխացնէ :
 Ազնիւ մտածումները վե՛ն արիութեան մը
 հիմն են : »

ՍԷՆԵՕ

Գ Լ Ո Ւ Խ Ժ Ը .

ԻՆՉՊԷՍ ԲՈՒԺԵԼ ՅՈՒԻ ՈՒՆԱԿՈՒՅԻՒՆՆԵՐԸ
 ՄԱԳՆԵՍԿԱՆ ԲՈՒԺՈՒՄԸ ԿԱՄ ՄՏԱՅՆՈՒՅԻՒՆԸ

Մարդու մը առաքինութեան ճամբէն շեղած ըլլալը
 չ ապացուցաներ թէ անոր մէջ բնաւ բարի բան չը գըտ-
 նուիր , կամ թէ անկարող է այն վե՛ն մտածումներ եւ
 ըղձանքներ ունենալու : Ամէն մարդ ենթակայ է սխալ
 ճամբայ բռնելու , եւ տկար կամք ունեցող մարդոց մե-
 ծամանութեան յանցանքները , արդիւնքն են՝ չարիք
 մը գործելու իրական փափաքէն աւելի՝ իրենց վրայ
 ճնշող օտար ազդեցութեան եւ ոյժին : Անո՛նք որ կը
 մոլորին , եւ կը հետեւին կորստեան տանող ճամբուն ,
 յաճախ սպասաւելի՝ մեղքնալի են : Շատ անգամ կը
 պատահի որ , ժառանգուած նկարագրի եւ կամքի տկա-
 րութեան մը հետեւանքով այդ անձերը գերին են ու-
 ըրիչներուն մտածմանց , որ զանոնք կը գործածեն իրենց
 փափաքները յաջողելու համար : Մարդ մը որ իւր բնա-
 ւորութեան գէշ կողմը կը յայտնէ , երբ որ իրեն յաճա-
 խած անձերուն մտածմանց ազդեցութեան ներքեւ կը
 գտնուի , կը նշանակէ թէ տկար է ան , եւ այնքան
 պէտք ունի օգնութեան եւ յաւելուածական ոյժի , որ-
 քան հիւանդութենէ տարապող մարդ մը : Եթէ այս
 մարդը գրուէր մաքուր կեանք վարողներու մտածմանց
 ազդեցութեան տակ , շուտ մը պիտի համապատասխա-

նէր այս նոր ազդեցութեան, ընդհուպ պիտի ներգաշնակաւորուէր իր շրջապատին հետ. որովհետեւ, բարին միշտ չարը կը խեղդէ երբ որ այս երկուքին ոյժը փորձուի: Աւելի շատ բարի կայ մարդուն մէջ քան թէ չար, որովհետեւ, մարդս շինուած է ըստ իր Արարչին: Ոմանց մէջ բարին ծածկուած է եւ բարի ազդեցութեան մը կը սպասէ քաջալերուելու եւ զարգանալու համար: Այն ատեն որ մարդուս մէջ բարին պիտի զարգանայ այն ատիճան՝ որ կարողանայ խեղդել ամէն չարիքը, բայց ոչ անկէ առաջ հոգին պիտի վերադառնայ այն Մեծ Ազբիւրին ուրկէ կ'ուզար, մնալու համար հոն:

Եթէ ուրիշներուն ունեցած յոռի ունակութիւնները կ'ուզէք բուժել, բացարձակապէս էական պայման է որ ձեր միտքը եւ ձեր մտածումները մաքուր ըլլան, որովհետեւ, չ'էք կրնար ձեր չ'ունեցածը ուրիշին փոխանցել: Ամէն միտք շարունակաբար զբաղուած է որ եւ իցէ տեսակէ մտածումներով մը, եւ այս մտածումները կ'իշխեն մարդուն վրայ: Հետեւաբար, յոռի ունակութիւններ բուժելու զաղանիքը, անոնց ենթակայ եզոզին մտքին մէջ ուղիղ մտածումներ անուցանելու մէջ կը կայանայ: Մաքուր մտածումները կարելի է քաջալերել մաքուր շրջանակի մը եւ մտաւորապէս մաքուր ընկերներու միջոցաւ: Փոխեցէք մտածումները եւ գէշը պիտի անհետի, տեղ տալու համար լաւ ունակութիւններու: Մտայնագէտը պարտի իւր հիւանդները դարմանել ամէն օր իւր իշխանութեան տակ զրտնուող Մտայնութեան միջոցաւ: Ա'ն պէտք չ'է քննազատէ հիւանդին գործերը, անոր խօսելու եւ մտածելու ատեն, այլ պարտի անուղղակի կերպով ցոյց տալ անոր աւելի մաքուր, լաւագոյն կեանք մը ապրելու մէջ գանուող առաւելութիւնները, այդ դժբաղդին մտա-

ծումները պարտի ուղղել դէպի մաքուր ու նոր ճամբաներ, եւ այսպէսով անոր միտքը հեռացնել իւր նախկին յաճախումներէն, եւ իր մտածմանց ախտածէտ ընթացքէն: Ամենեւին պէտք չ'է դէմ ելլէ անոր, կամ փորձէ ոյժ կամ իշխանութեան գործածել, այլ պարտի համբերող ըլլալ, եւ անոր ուսուցանել աւելի մաքուր ընկերակցութեանց առաւելութիւնները: Հիւանդին լսած բոլոր խօսակցութիւնները պէտք էին գինք բարելաւել փոխանակ ընկճելու: Մ'ն որ հիւանդ մը կը դարմանէ, անոր գէշ ունակութիւնները բուժելու համար պարտի ստեղծել կամ քաջել մաքուր մտածումներ անոնցմով լեցնելու համար հիւանդին ուղեղը, եւ այն ատեն նախկին գէշ մտածումները այլ եւս տեղ չի պիտի զրտնեն: Հոն, Անօգուտ է փորձել հեռացնել յոռին, նախապէս հաւասար քանակութեամբ բարին չը հայթայթած, որովհետեւ, բնութիւնը չը պիտի թողատրէ ատիկա: Ամենէն մեծ բարիքը որ կարելի է հիւանդին տալ, զայն կեանքին լաւագոյն բաներովը շրջապատելն է, մինչեւ որ իր մտածումները զազրին ներգաշնակ ըլլալէ իւր հին յաճախումներուն հետ: Այն ատեն, ալ անիկա հաճոյք չը պիտի գտնէ իրաց նախկին վիճակին մէջ, եւ իր յօժար կամքով երես պիտի դարձնէ անոնցմէ, պժգանքով:

Անձի մը մէջ յոռի ունակութեանց գոյութիւնը, յոռի մտածմանց գոյութեան մէկ ապացոյցն է:

Մարդու մը մտածմանց փոփոխումը, անհնարին է որ չը մասնուի իւր գործոց եւ կենցաղավարութեան մէջ:

ՄԱԳՆԻՍՍԱՆ ԲՈՒԺՈՒՄ ԿԱՄ ՄՏԱՅՆՈՒԹԻՒՆ

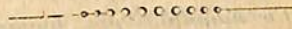
Մաքնիսական բուժում անունը կը տրուի դարմանումի ձեւի մը՝ որուն մէջ «օրէրաթէօր»ը կը գործածէ իւր ձեռքերը շարժումներ ընելու համար հիւանդին

մարմնոյն վրայ, կամ մեղմիւ շփելու համար զայն: Այս մէթոտը գործածողները կը կարծեն թէ մագնիսական ոյժը օրէրաթէօրին մասներէն հիւանդին մարմնոյն մէջ կ'անցնի: Միսլ է ատիկա. որովհետեւ, մասները եւ ձեռքերը ուղեղին սպասաւորներն են միայն, եւ պարզապէս կը շարժին մտքին հրամաններուն համապատասխան. գործածուած ոյժը կը ներդործէ մտային կազմին միջոցաւ:

Կը տեսնենք որ ելեքտրական լամբարին մէջ վառուող ածուխը փայլուն լոյս մը կ'արտադրէ, սակայն լոյսը ո՛չ ածուխէն ո՛չ ալ լամբարէն կ'արտադրուի. այս օժանդակները պարզապէս կ'առաջնորդեն եւ կը պահպանեն թելերէն լամբարին փոխանցուած կուտակեալ ոյժը, որպէս զի ան իւր նպատակը լրացնէ: Մարմնոյն գործողութիւնները բնական գործողութեան մը մղող եւ այսպէսով հիւանդութիւնը փարատող ոյժը կը ժողվուի հոգիէն ուղեղին միջոցաւ եւ կը փոխանցուի իբր մտածումի ալիքներ հիւանդին ուղեղին: Այս ոյժը, որ սմանց կարծիքով թելերուն, ձեռքերուն եւ մասներուն միջոցաւ կը թափանցէ հիւանդին մարմնոյն մէջ, բոլորովին տարբեր ընթացքի մը կը հետեւի: Անիկա օրէրաթէօրին ուղեղէն կ'անցնի հիւանդին ուղեղին մէջ, եւ անոր միտքը կը մղէ բնական գործողութեան, ու այսպէսով, կ'օգնէ անոր կառավարելու մարմնոյն գործարանները, կատարել տալու համար անոնց իրենց բնական եւ բնականոն պաշտօնները: Ոչ մէկ ցաւ չէ բժշկուած երբէք արտաքին ոյժէ մը կամ ազդակէ մը, ոչ եւս օտար նիւթերով (դեղօրայք): Այդպիսի մեթոտներով բուժելու համար պէտք պիտի ըլլար ընդհատել ննութեան օրէնքները. եւ ո՛ւր է այն մարդը՝ որ կարող ըլլայ առ այդ: Այնպիսի մարդ մը, եթէ գոյութիւն ունենար, իւր Արարչէն աւելի մեծ պիտի ըլլար: Բնու-

թեան օրէնքները չեն զսպուած կամ ընդհատուած եւ չեն կրնար ըլլալ նոյն իսկ երկվայրկեանի մը հազարերորդ մասին համար: Բնութեան օրէնքներէն մէկ հասն իսկ կրճատելու, դադրեցնելու կամ ընդհատելու կարողութիւնը ո եւ է մարդու մը վերագրելը, օրէնքին Սանդիլչէն գեր ի վեր կարողութիւններ վերագրել պիտի անոր: Եթէ մարդ մը կարենար բնութեան օրէնքներէն միայն մէկ հատին իշխել, այդ օրէնքը պիտի դադրէր ինքնաշարժ եւ անսխալ ըլլալէ, եւ հետեւարար օրէնք մը չպիտի ըլլար:

Առողջութիւնը եւ յաջողութիւնը բնութեան օրինաց հետ ներդաշնակ կենալու արդիւնքն է: Հիւանդութիւնը եւ առողջութիւնը կու գան երբոր կը դադրինք ներդաշնակ ըլլալէ մարդոց եւ օրէնքին հետ: Մտայնութիւնը, բուժելու համար գործածուած ոյժն է, եթէ նոյն իսկ Մագնիսականութեան վերագրուի այդ: Ամէն գործունէութիւն պարտի տեղի ունենալ մտքին միջոցաւ, որովհետեւ մարմինը գործունէութեան կամ շարժումի անկախ ոյժ մը չունի: Միեւնոյն մարմինը դարմանելով հիւանդութիւնը բուժել փորձելը, տերեւները կտրելով ծառը փճացնել փորձելու պիտի նմանէր, որովհետեւ նոր տերեւներ պիտի բուսնէին ծառին վրայ, ուրիշ խնդիր՝ եթէ յարձակումը կատարուի արմատներուն վրայ, եւ այսպէսով պատճառը փճացուցուի: Հիւանդութիւնը պիտի վերերելի, եթէ պատճառին արմատին չերթանք եւ չդարմանենք միտքը:

«Ակնեբե է քէ, որ մը, տեղի պիտի ունենայ
ամբողջականացում մը (intégration), որով
ամէն տեսակ երեւոյթներ պիտի բաղակցին, եւ
նանչցուին իբր տարբեր կերպով պայմանաւոր-
ուած ձեւեր միակ վերջնական իրողութեան մը:»

ՀԵՐՊԷՐԹ ՍՓԷՆՍԸՐ

«Մտածման մը կամ յուզման մը մէկ անձէն
միւսին փոխանցումը առանց տեսանելի շփման
միջոցի մը:»

ԲՐՈՅԷՍԷՐ ԲՐՈԳՍ

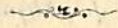
Գ Լ Ո Ւ Խ Ժ Թ .

ՀՈԳԵՊԱՇՏՈՒԹԵԱՆ, ՅՍՏԱԿԱՏԵՍՈՒԹԵԱՆ

ՀԵՌԱԶԳԱՑՈՒԹԵԱՆ (Télépathie)

Ե Ի

ՅԱՅՏՆԱՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄԸ

Հոգեպաշտութեան երեւոյթները, եւ այս կրօնքին
հաւատացեալներուն հաւատքը, երկուքն ալ Մտայնու-
թեան օրէնքին արտայայտութիւններն են: Հոգեպաշ-
տական հաւատալիքն է որ, ի դէպ մահու, կամ ֆիզի-
քական մարմնոյն ջնջումին, հոգին կը մտնէ միջոցին
մէջ, եւ այս ոչ սահմանեալ դիրքէն կը հաղորդակցի
տակաւին երկրային մարմիններու կապուած հոգիներու
հետ եւ կ'ազդէ անոնց: Յստակ կերպով սպացուցուած
է թէ, երկրի վրայ սպրող մարդեր ընդունած են պատ-
գամներ՝ որոնք մեռած անձէ մը գալու բոլոր երեւոյթ-
ները ունէին. այս պատգամները կ'ապացուցանեն մտքի

կեանքին եւ իմացականութեան գոյութիւնը մարմնոյն
փճացումէն վերջը: Այս հոգիները անտեսանելի ըլլալով
ֆիզիքական աշաց, ինքզինքնին ուրիշներու կը ձանչ-
ցընեն Մտայնութեան օրէնքին միջոցաւ: Որպէս զի հոգի
մը կարենայ հաղորդակցիլ կենդանի էակներու հետ, եւ
փոխադարձաբար անոնցմէ պատգամներ ընդունիլ, պար-
տի գործածել միեւնոյն միջոցները եւ միեւնոյն եղա-
նակը՝ զորս կը գործածէր երկրի վրայ եղած ատենը,
այլապէս իր հաղորդակցութիւնները չպիտի ձանչցուէին:

Մտայնութիւնը՝ ամէն իմացականութիւնը եւ անոր
միտքէ կամ ուղեղէ ուղեղ փոխանցումը կառավարող
տիեզերական օրէնքն է: Մտայնութեան կարողութիւնը
չսահմանափակուիր աս պղտիկ երկրին նեղ սահմաննե-
րուն մէջ, այլ կարող է այն ճամբորդելու անուն մի-
ջոցին մէջէն եւ ազդելու նաեւ միւս աշխարհներու ընա-
կիչներուն: Պատգամներ ընդունելու եւ զրկելու համար
հոգեպաշտները կը գործածեն այն միեւնոյն ոյժը՝ զոր կը
գործածէ ամէն մարդ հաղորդակցելու համար իր նման-
ներուն հետ: Այսուհանդերձ հոգեպաշտները կ'ընտրեն
երբեմն անձեր զորս «մէտիում» կը կոչեն, մեզմէ հե-
ռապաճ հոգիներէն պատգամներ ընդունելու կամ անոնց
օգտակար զրկելու համար: Մէտիումին այս յատկու-
թիւնը արդիւնքն է իւր մտքի կեդրոնացումի մեծ կա-
րողութեան, որուն շնորհիւ ան կրնայ շուտով համա-
ձայնիլ ներդաշնակօրէն թէ մարմնոյն միացած եւ թէ
մարմնէն անջատուած հոգիներու Մտայնութեան հետ:
Այս յատկութիւնը իր բնաւորութեան աննիւթութեան
արդիւնքը չէ, որովհետեւ ընդհանրապէս ի պաշտօնէ
«մէտիում»ները նշանաւոր եղած չեն իրենց հոգեկան
զարգացմամբ. նիւթական տարրերը առաւելակշիռ ըլլալ
կը թուին անոնց մէջ: «մէտիում»ը պատգամներ ընդու-
նելու եւ զրկելու գործածուած մեքենան է միայն:

Հոգեպաշտները շատ խժրժանքի եւ քննադատութեանց ենթարկուեցան իրկնց ընդունած բոլոր պատգամները մեռեալներու հոգիներուն վերագրելուն համար . ասոր պատճառը այն է որ անոնք իբր հաւատոյ մաս լնդունած են այլոց յայտարարութիւնները եւ ուսուցմունքը , փոխանակ երեւոյթները կառավարող օրէնքը փնտռելու : Անոնք սպրող անձերէ շարունակաբար կ'ընդունին թանկագին պատգամներ՝ որոնք իրենց արժէքը կը կորսնցնեն երբ կը վերագրուին ո եւ է մեռած հոգւոյ մը՝ որ պատգամին վերաբերեալ նիւթին մասին բառ մը իսկ չէր գիտեր : Եթէ հոգի մը մարմինը ձգելէ ետքը կարող է պատգամ մը զրկելու , բնականաբար կարող էր նոյնը ընել նաեւ երկրի վրայ եղած ատեննին : Ոչ մէկ տրամաբանական պատճառ մը կայ կարծելու թէ հոգւոյն ունեցած կարողութիւններէն մէկը նուազի այս աշխարհին վրայ , եւ գործելու կատարեալ ազատութիւն ունենայ մարմինը ձգելէ վերջը : Բոլորովին ակնհերեւ է որ այս կարողութիւնները չեն սեղմուած , եթէ սեղմուած ըլլային , «մէտիում»ը անկարող պիտի ըլլար պատգամներ զրկելու կամ ընդունելու : Այն ատեն , ոչ մէկ պատճառ կայ որ միակ անձ մը , «մէտիում»ը ունենայ այս կարողութիւնը , մինչ ուրիշներու գլացուած պիտի ըլլար անիկա : Այնպիսի խափր կամ սեղմում մը չպիտի կրնար գոյութիւն ունենալ , որովհետեւ , մէկ անձր կառավարող օրէնքը կը կառավարէ ամբողջ մարդկութիւնը : Միթէ բոլոր մարդիկ իրենց Արարչին պատկերին համաձայն շինուած չեն , ուրեմն , եթէ ես կրնամ հաղորդակցիլ մարդու մը հետ որ կը բնակի իւր մարմնոյն մէջ , կամ ուրիշի մը հետ որ ձգած է զայն , ուրիշներն ալ կրնան նոյնն ընել : Իւրաքանչիւր ոք կրնայ եւ պարտ էր ինքն ըլլալ իրեն «մէտիում»ը :

Եթէ մարդուս միտքը կարող է ընդունիլ պատգամ մը մեռեալի մը մտքէն կամ հոգիէն , կարող է նաեւ

նման պատգամներ ընդունիլ ուրիշ մարդոց մտքերէն . արդ , եթէ կրնանք պատգամ մը ընդունիլ , կրնանք զայն ընդունիլ նոյնքան լաւ կերպով մարմնոյն մէջ բանտարկուած հոգիէ մը , որքան ուրիշ հոգիէ մը՝ որ թողած է այս երկրին սահմանները : Քանի որ այսպէս է , ո՞վ պիտի բացատրէ ուրեմն թէ ո՞ր պատգամը կուգայ շիրիմէն անդիէն , եւ ո՞րը գեռ երկրի վրայ սպրող մտքէ մը :

Մտածումները եւ պատգամները երբէ՛ք չեն մեռնիր : Գիտենք թէ մեծ մարդոց ազդեցութիւնը եւ մտածումները ա՛յնքան զօրաւոր են այսօր , եթէ ոչ աւելի , քան երբոր անոնք երկրի վրայ էին : Կը կարծեմ թէ , հոգեպաշտներուն գործած սխալներուն մեծագոյն մասը արդիւնքն է անոր որ , մեռեալներու վերադրած են իրենց ընդունած բոլոր պատգամները , փոխանակ զայն վերագրելու իրենց կենդանի բարեկամաց որ կը շահագրգռուին իրենց բարօրութիւնով :

Մտայնութիւնը իրարու հետ հաղորդակցութեան բնական միջոցն է : Մտայնութիւնը այն օրէնքն է որով մտածումի փոխանակութիւնը կը կատարուի միտքէ միտք կամ հոգիէ հոգի : Մտայնութիւնը համոզիչ կերպով կ'ապացուցանէ մտքին անմահութիւնը : Մտայնութիւնը այն օրէնքն է՝ որուն վրայ հիմնուած է հոգեպաշտութիւնը : Մտայնութիւնը կը ցրուէ հոգեպաշտութիւնը շրջապատող գաղտնիքը : Ա՛ն վեր կ'առնէ ատկութիւնը շրջապատող գաղտնիքը : Ա՛ն վեր կ'առնէ այն վերաբրկուն՝ որուն ներքեւ անխիղճ անձեր կը ջանային խաբել հասարակութիւնը , եւ ամօթով ձգել պարկեշտ հոգեպաշտը : Եթէ հոգեպաշտները հաւանէին հասարակութեան բացատրելու՝ թէ իրենց հաւատացած երեւոյթը Մտայնութեան արդիւնքն է , եւ թէ իրենց ընդունած հաղորդակցութիւնները կուգան թէ մեռեալ եւ թէ կենդանի անձերու մտքերէն , եւ բացատրէին

տակաւին՝ թէ իւրաքանչիւր ոք իր իսկ «մէտիում»ն է, վասն զի մէկ անհատը կառավարող օրէնքը, ամէնքը կառավարող օրէնքն է, այն ատեն՝ անոնք բնավինջ պիտի ընէին բոլոր այն խաբեբաները՝ որ Հոգեպաշտութեան անունը կ'առնեն վրանին զիւրահաւան հասարակութիւնը խաբելու համար:

ՅՍՏԱԿԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՄԷՏԻՈՒՄ

Յստակատեսութիւն կը նշանակէ յստակ տեսնել: Յստակատեսը՝ մտածումի խորունկ կեդրոնացումի կարող անձ մ'է: Մտքի կեդրոնացմամբ, անիկա իւր մտային կազմը կը լարէ ներդաշնակաբար ուրիշ անձերու մտային կազմին հետ, եւ այսպէսով անոնցմէ կ'ընդունի մտածումներ եւ պատգամներ: Յստակատեսութիւնը որոշ կարողութիւն մը կամ ձիրք մը կ'ենթադրուի: Երբեք չէ սակայն, որովհետեւ իւրաքանչիւր ոք, եւ նոյն իսկ ամէն մարդ, ունի միեւնոյն յատկութիւնը առաւել կամ նուազ աստիճանաւ մը զարգացած: Յրատակատեսութիւնը գործելու վրայ եղող Մտայնութիւնն է: Յստակատեսը ուրիշներուն սպասաւորն է, եւ յաճախ հպատակ կը լինի հասարակութեան Մտայնութեան բաղակցեալ ազդեցութեան: Երբ այսպէս է, անիկա ընդհուպ կը կորսնցնէ իւր անհատականութիւնը եւ կամքի զօրութիւնը: Այն վայրկեանէն՝ որ մէկը ուրիշներու համար պատգամ ընդունողի պաշտօնը կը կատարէ, իր սեփական կամքը անոնցինին կը զոհէ, եւ այսպէսով կը կորսնցնէ իր անհատականութիւնը: Ամէն ոք պարտ էր ըլլալ իր իսկ յստակատեսը, բայց պէտք չէր ո՛չ ծախել, ո՛չ ալ զոհել այլոց իւր կամքը եւ անկախութիւնը, նիւթական ճղճիմ փոխարինութեան մը զէմ: «Մէտիում»ը ուրիշ անուն մը եւս է յստակատեսին համար, բայց ան ընդհանրապէս կը տրուի Հոգեպաշտի մը որ պատգամներ կը փոխանցէ եւ կ'ընդունի երեւոյթ-

ները կառավարող օրէնքը չհասկցողներու համար: Այս յատկանիշով գործող մէկը կոչուելու էր աւելի ճշդիւ Մտայնագէտ, եւ ոչ թէ «Մէտիում» կամ Յստակատես: **ՀԵՌՍՉԳՍՅՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՅԱՅՏԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ**

Մէկու մը ուղեղէն ուրիշներու ուղեղին մտածումի փոխանցման Հեռագրացութիւն անունը տրուած է: Ասիկա ուրիշ բան չ'է այլ Մտայնութիւն, եւ չը ներկայացնէր ուրիշ ոչ մէկ յատկանիշ կամ երեւոյթ Մտայնութեան օրէնքին տակ չ'ինկող: Յայտնատեսութիւնն ալ Մտայնութեան տրուած ուրիշ անուն մ'է: Գործելու սուպաւորութիւն մը կամ գաղափար մը կը ներկայանայ մէկու մը եւ ան կուտայ իւր որոշումը առանց յայտնի ոչ մէկ պատճառի, զայն կը գործադրէ, եւ կը գտնէ որ իւր յայտնատեսութիւնը ուղիղ էր: Ուրիշ անգամ մը, անիկա իւր սուպաւորութեանց հակառակ կը շարժի, եւ ետքը կ'ըսէ, «եթէ յայտնատեսութեանս հետեւած ըլլայի, այս սխալը չը պիտի գործէի»: Ամէն մարդ կրնայ պատմել նման բաղմամբիւ օրինակներ: Այս պահուս կը յիշեմ պարագայ մը: Պարոնին մէկը յանկարծ փափաքը կը յղանայ իւր բնական տունը գնելու, առանց սակայն այս փափաքին պատճառը բացատրել կարենալու: Տանուաւերին կը հարցնէ թէ արդեօք իւր տունը ծախու է, եւ եթէ այո, ի՞նչ պայմաններով: Նոյն իրիկունը նամակը թղթատուն կը ձգէ եւ հետեւեալ առտուն նամակ մը կ'ընդունի տանտիրոջմէն որ իրեն կ'առաջարկէր տունը գնել: Երկու նամակները գրեթէ նոյն ժամուն գրուած էին, եւ ճամբան զիրար խաչաձեւած:

Ուրիշ մարդ մըն ալ, երեկոյն իր վառարանին անկիւնը նստած միջոցին յանկարծ ինքնիրեն կը հարցընէ, թէ որո՞ւ տրուած էր իւր գիրքերէն մէկը՝ որ երկար ատենէ ի վեր կորսուած էր. և այն զգացումը

կ'ունենայ որ այդ գիրքը կը գտնուի նախկին դրացիի մը քով որ տունը փոխած էր եւ այժմ կը բնակէր շուրջ եռասուն քիլոմէթր աւելի հեռուն: Այդ վայրկեանին դրդումովը դրացւոյն երկտող մը կը գրէ հարցնելով անոր թէ արդեօք այդ գիրքը իրմէ փոխ առած է՞ր: Հետեւեալ առտուն, երբ նախաձաշի կ'իջնէ, իր սեղանին վրայ կը գտնէ ծրար մը պարունակող նոյն այդ գիրքը, որուն ուղեգնացութիւններէ յանկարծ իրեն յայտնուած էին նախընթաց օրը: Դրացին գրքին աւելցուած երկտող մը կը բացատրէր թէ, ինքը փոխ առած, յետոյ կորսուած եւ վերստին գտած էր, եւ փութացած նոյն օրն իսկ տիրոջը վերադարձնելու զայն այս բաները զուգահիստութիւններ չ'էին, այլ մտաւոր պատգամներ:

Արդեօք կեցած է՞ք արդէն դիտելու կամ նկատելու այն բանը որ ձեզ ներքնապէս կը գրգռէ, եւ զոր «Յայտնատեսութիւն» կը կոչէք: Եթէ ունիք այդ տպաւորութիւնները, անոնք ակներեւ ապացոյցներ են թէ՛ կրնաք պատգամները ընդունիլ, եւ կ'ընդունիք, ուրիշ մտքերէ: Եթէ ասիկա կրցած էք ընել առանց ճանչնալու զանոնք կառավարող օրէնքը, Մտայնութեան օրէնքը գիտականօրէն գործածելով, շատ չ'անցած, պիտի կրնաք իբր Մտայնագէտ մեծ յառաջդիմութիւններ ընել:

«L'ausf in pöckeligen qfeg». Frhusnu
«L'ausf in nu uter fhuawsagng utr m
mtr hngqtrnli d'and f'et'r ughsi p'p'egit»:

ԷՄԵՐՍՈՆ

Գ Լ Ո Ւ Խ Ի

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՀԻՍՇ

Քրիստոնէական Գիտութիւնը հիմնուած է Աստուծոյ ամբողջութեան (entiereté), նիւթին ոչ իրականութեան եւ ոչնչութեան, մարդուս եւ տիեզերքին հոգեկանութեան, բարւոյն ամենակարողութեան եւ չարին անկարողութեան հաւատքին վրայ: Այս հաւատքին համաձայն սպրեկով, մարդս ստիպուած է ուրանալու գոյութիւնը այն բաներուն՝ որոնց ամենուրեք գոյութիւնը կը հաստատեն իւր հինգ զգայարանքները, այսինքն չարիքին եւ նիւթին գոյութիւնը: Ծիշք է թէ նիւթը շատեւաբար երբէք յարատեւ չէ: Բայց հասարակ մարդուն հաւտացնել տալու համար թէ նիւթը գոյութիւն չունի, պէտք է ի գործ դնել հաւատք կոչուած յատկութիւնը՝ որ կը նշանակէ բացարձակ վստահութեան դէպք մտածում մը կամ տեսութիւն մը առանց զայն դատողութեան ենթարկելու:

Քրիստոնէագէտները (christian scientists) հիւանդութիւններ եւ մոլութիւններ բուժելու մէջ իրենց ձեռք բերած յաջողութիւնը հաւատքին կը վերագրեն: Անոնք հիւանդութեան գոյութիւնը ուրանալով, կամ մերժելով անոր գոյութիւնը ընդունիլ, անոր մասին ամէն գաղափար կը վանեն իրենց մտքերէն: Եթէ հիւանդութեան մտածումը գոյութիւն չունենայ մտքին մէջ, մարմնոյն մէջ հի-

ւանդութիւնը չը պիտի կրնար կայանալ, որովհետեւ «ինչպէս որ է միտքը, այնպէս է եւ մարմինը»: Մտածումը կը կանխէ ամէն գործը կամ նութիւն մէջ տեղի ունեցող ամէն փոփոխութիւնը. հետեւաբար, առողջութիւնը կամ հիւանդութիւնը պարտի նախապէս գոյութիւն ունենալ մտածմանց ձեւին ներքեւ, նութիւն մէջ ձեւ առնելէ առաջ: Քրիստոնէագէտները կը սնդեն թէ հիւանդութիւնը եւ ցաւը անհատին երեւակայութեան մէջ միայն գոյութիւն ունին: Երեւակայութիւնը ուրիշ անուն մ'է մտածումին տրուած, բայց մը երեւակայել, զայն մտածել եւ վայրկեանի մը համար ուղեղին մէջ ստեղծել է այդ վիճակը. եթէ մէկը հաւատայ այդ բանին, ատիկա իրողութիւն մը կը դառնայ իրեն համար, եւ յիշողութեան մէջ կ'արձանագրուի առանց նկատի առնուելու անոր հիմը եւ սկզբնապատճառը: Շատեր տարիներով ապրած են լիովին հաւատալով գոյութեանը վիճակի մը՝ որուն ամբողջովին սխալ հասկացողութեան մը վրայ հիմնուած ըլլալը իրենց ապացուցուած է աւելի ետքը, այս վիճակը սակայն, այդ միջոցին, նուազ իրական չ'էր եղած անոնց համար:

Մեր հիւանդ ըլլալուն հաւատալու համար, պէտք է նախ մտածենք թէ հիւանդ ենք: Մտածելը թէ հիւանդ ենք, ստեղծել է հիւանդութեան ախտանիշը, եւ հետեւաբար հիւանդութիւնը: Հաւատալ թէ քաջառողջ ենք, մեզի առողջութիւն տալիք եւ առողջութեան մէջ պահելիք պայմանները ստեղծել է: Հաւատք ունենալ՝ մեր մտածումներուն հաւատալ է, կամ հաւատալ է թէ այլոց մտածումները անսխալ են: Դրական չ'է կենալ մտածումը խրախուսելու համար գործածուած միջոցներուն վրայ: Ամենէն հարկաւորը՝ մտածման բաւականաչափ ուժեղ ըլլալն է ուղեղին զգացնելու համար ինքզինքը, եւ եթէ մտածումը ունի այդ ոյժը, պիտի

կարողանայ արտադրել համապատասխան վիճակը: Եթէ այդ վիճակին վրայ վստահութիւն (հաւատք) ունենանք, եւ շարօինակենք ապրիլ այս վստահութիւնով, եւ ոչ մէկ մտածումի թող չի տանք զայն փոխել, այս վստահութիւնը պիտի կառավարէ մեր կեանքերը: Եթէ մեր մտածումները ամբողջովին լաւ պայման մը ստեղծեն, չը պիտի տեսնենք ու ճանչնանք չարիքը: Եթէ մեր մտածմանց ստեղծած վիճակը առողջութեան վիճակ մ'է, հիւանդութենէ չը պիտի տատապինք: Լաւ ապրելու համար պէտք է լաւ մտածել, եւ նոյնքան դիւրին է առողջութեան եւ բարութեան մտածումներ արտադրել՝ որքան չարիքի եւ հիւանդութեան մտածումներ արտադրել: Եթէ մեր մտածումներ արտադրելը:

«Քրիստոնէագէտ»ներու յաջողութիւնը՝ իրենց ենթադրածին պէս՝ հաւատքի արդիւնք չ'է, այլ իրենց հաւատք կամ վստահութիւն ունեցած մտածմանց ըստեղծած վիճակներուն արդիւնքը: Մտայնութիւնը ամէն Քրիստոնէագէտի գործածած ոյժն է մարդիկը բուժելու եւ իրեն հաւատքը ընդունիլ տալու համար անոնց: Յայտնի է թէ, ահագին ոյժ մը պէտք պիտի ըլլար փոխելու համար մարդու մը միտքին մէջ գտնուող մտածումները զայն հաւատացնելէ առաջ չը գոյութեանը նութիւն՝ որմէ չըջապատուած ըլլալը իր հինգ զգայարանքները կ'ըսեն իրեն: Քրիստոնէական Գիտութիւնը որ հինգ միլիոնի մօտ յարողներ ունի, ապացոյց մ'է թէ մարդու մը մտածումները կրնան այսպէս փոխուիլ: Մտայնութիւնը մտածման փոփոխութիւնը առաջ բերող ոյժն է: Անով կրնանք ջնջել բոլոր չարը մեր եւ այլոց կեանքերէն եթէ ունենանք իրենց օգնութիւնն ու գործակցութիւնը:

Մտայնութեան օրէնքը Քրիստոնէական Գիտութեան մէջ գտնուող ճշմարտութիւնները սխալներէն կը

դատէ, եւ մարդուս ցոյց կուտայ տրամաբանական պատ-
ճառ մը՝ որուն կրնայ հաւատալ: Մենք չե՛նք ուրանար
ցաւին եւ հիւանդութեան դոյութիւնը, սակայն կ'ընդու-
նինք որամէն մարդ կարող է զանոնք վանել եւ ջնջել
Մտայնութեան միջոցաւ: Անգամ մը որ անոնք ջնջուին,
այլեւս՝ դոյութիւն չեն ունենար իրեն համար, ուրիշ խնդիր՝
եթէ թողու որ իւր մտածումները վերստին հիւանդանան:
Մտայնութեան օրէնքը մարդուս կ'ուսուցանէ թէ,
մարդս՝ ինքը մեծ չափով պատասխանատու է իւր սե-
փական ցաւերուն համար, եւ ամբողջովին պատասխա-
նատուն այն ցաւին համար զոր իւր ազդեցութիւնը
առաջ կը բերէ այլոց մէջ: Անի՛կա բարութիւնը եւ ուղ-
ղամտութիւնը կը քաջալերէ, սպացուցանելով որ ճշ-
մարտութիւնը եւ առաքինութիւնը ինքնաբերաբար կը
քաշեն իրենց յատուկ վարձատրութիւնը:

Վ Ե Ր Զ

ՍԵՆԵՅԻ ՅԱԶՈՂՈՒԹԵԱՆ ՔԼԻԻՊԸ

ՋԵԶԻ ՊԻՏԻ ՕԳՆԷ

ՅԱԶՈՂՈՒԹԵԱՆ ՏԱՆՈՂ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ՇԵՏԵԻԱԼ ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԱՆՈՆՔ ՊԻՏԻ ՇԱՀԱԳՐԳՌԵՆ ՉԵՅ

ՅԱԶՈՂՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԸ

Յաջողութիւն, Յաջողութիւն, Մոգական բառ՝ որ
ձեռնարկի մը յաջողագէտ ի գլուխ հանումը կը ծանու-
ցանէ: Նկատեցէք անոր արդիւնքները: Մտածեցէք ա-
նոր արժանիքին վրայ: Անոր կարելիութիւնները իրենց
հմայքովը կը հրապուրեն, եւ անոր իրականացումը կը
վարձատրէ զանոնք՝ որ փորձած են: Այն շատերու հա-
մար չըջմուխի հուրի մը չափ անգրաւելի եւ փոփոխա-
կան է, սակայն օրերով, տարիներով, բոլոր անցեալ
դարերու մէջ, փառասէրները, յարատեւները, լիայոյս
անձերը պայքարած եւ պայքարած են, առանց դժուա-
րութենէն ընկճուելու, առանց յոգնութենէն ընկրկելու,
առանց աշխատութենէն սպառուելու, եւ միշտ ոգեւոր-
եալ նոր եռանդով մը իրենց ջանքերուն մէջ, ձեռք բե-
րելու համար զայն: Աւա՛ղ այս բոլոր պայքարողներէն
չատ քիչեր միայն լրացուցած են իրենց իղձերը: Սա-
կայն կայ ապահով ձամբայ մը՝ տանող հարստութեանց,
ուղի մը կտրուկ առանց դարձուածի՝ տանող համբաւի,

ճամբայ մը դիւրաւ անշանելի՝ տանող ուղղակի յաջողութեան : Յանցանքը ուղիին չէր , այլ մարդուն՝ որ լաւ չէր ուղղեր իւր ճիղերը , որ դիտակցութիւնը չունէր իր սեփական զօրութեան : Եթէ ունեցած ըլլար այդ դիտակցութիւնը , պիտի նրամայէր յաջողութեան զալ իրեն , երբ յաջողութիւնը պիտի գար առանց ընդդիմութեան :

Յաջողողներուն գործածած զօրութեան գաղտնիքը յայտնուած է Մտայնութեան օրէնքին միջոցաւ : Այս նուրը ոյժը որ կ'իշխէ ո՛չ միայն նիւթին , այլ նաեւ այլոց մտքերուն վրայ , իւրաքանչիւր անհատի ժառանգութիւնն է : Զայն զարգացնել եւ գործածել իւր յառաջացման եւ մարկութեան բարւոյն համար պարտականութիւն մըն է նանդէպ մարդկութեան եւ իւր Արարչին : Մարդս զրկուած է այս նշխարն , լինելու համար յարաճուն եւ անսպառ ոյժ մը :

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԷՔԸ

«Երկու գլուխներ (միտք) մէկ գլուխէ աւելի կ'արժեն» : Թէպէտ առածը նին՝ բայց ճշմարիտ է : Ամէն մարդ գիտէ թէ , նինգ հազար անձերու խելքը եւ բազակցեալ ջանքերը հազար անգամ աւելի մեծ են քան մէկ անձի մը խելքը եւ ջանքերը : Խելացի անձեր ընդունած են ասիկա . եւ այս իրողութիւնը կ'ապացուցանեն եղբայրական , ընկերական , վաճառականական եւ ապահովագրական ընկերութիւնները , օրէնսդրական եւ քաղաքական կուսակցութիւնները , եւ «թրքսթ» անուան սակ երկաթուղոյ եւ տարազագործական ընկերութիւններէ կազմուած ընկերակցութիւնները , ինչպէս նաեւ իրենց անդամներուն պաշտպանութեան եւ յառաջացման համար կազմակերպուած բանուորական միութիւնները :

Մէկը որ կը փորձէ պայքարիլ այդպիսի ընկերակցութեանց դէմ՝ վստահ է թէ չպիտի կրնայ յաջողիլ : Ո եւ է կարեւոր յաջողութիւն մը ապահովելու համար պէտք է շատ անձերու օգնութիւնը ու գործակցութիւնը ներմուծել : Ուրիշէն անկախաբար ապրիլ փորձել , անձնասպան ըլլալու համարժէք է , որովհետեւ անձնասպանութեամբ միայն կարելի է օտար ազդեցութենէ մը խուսափիլ : Մենք ամէնքս իրարմէ կախեալ ենք , ուրեմն հազար անգամ աւելի լաւ է մտածել եւ աշխատիլ միարան ու ներդաշնակ ուրիշ հազարաւոր անձերու հետ , քան թէ անոնց հետ հակառակութեամբ ապրիլը :

Այս վերջին ընթացքը իբր անխուսափելի հետեւանք կ'ունենայ — կործանումը :

**ՍԷՆԵՅՅԻ ՅԱԶՈՂՈՒԹԵԱՆ ՔԼԻԻՊԸ
ԱՆՈՐ ԱՐԺԷՔԸ ՄԱՐԿԿՈՒԹԵԱՆ ՀՍՄԱՐ**

Յաջողութիւնը նպատակակէտն է այս քլիւպին բոլոր անդամներուն , ո՛չ միայն իրենց համար անհատապէս , այլ նաեւ բոլոր միւս մասնակցողներուն համար , այր եւ կին անխաիր : Նիւթի մը վրայ կեդրոնացեալ ջանքի եւ մտածման բազակցումովն է որ , այնքան սքանչելի արդիւնքներ կ'արտադրենք : Քլիւպին անդամներուն թիւը շատ արագօրէն աւելցած է : Ասիկա զիտաւորաբար արդիւնքն է պատճառի մը — անոր անդամներուն յաջողութեան : Ասոնց յաջողութիւնը իրենց բարեկամներուն եւ ծանօթներուն ապացուցած է որ անդամները ամբողջ հասարակութենէն անդիտացուած գիտութիւն մը կամ կենսական ոյժ մը ունին : Միեւնոյն իմաստութիւնը ստանալու , եւ նման կամ նոյն իսկ աւելի մեծ յաջողութիւն մը ձեռք բերելու համար , այս բարեկամները իրենք ալ անգամ գրուած են : Այսպէսով կազմուած է յաջողութեան անվերջ շղթայ մը՝ որուն իւրաքանչիւր անգամ մէկ օղակն է : Քլիւպին անդա-

մակցութիւնը տարածուած է աշխարհիս բոլոր քաղաք-ներուն մէջ, շրջապատելով այսպէս երկիրը շրջանակով մը:

ՓԱՌՍԱՒԷ՞Ր Է՞Ք

Թերեւս փառասէր էք եւ փափաքող ջանք մ'ընելու յաջողութիւնը վաստակելու համար, բայց ձեր կարողութեան չէք վստահիր, եւ չէք գիտեր ուսկից սկսիլ: Կը զգաք թերեւս թէ, ընական կարողութիւն մը եւ տաղանդ մը ունիք, եւ որ եթէ միայն մէկը ունենայիք ձեզ քաջալերելու եւ առաջնորդելու համար մտածման ուղիղ ճամբուն մէջ, պիտի կրնայիք ձեր գործին ձեռնարկել նոր կորովով մը, հաստատուն յոյսով մը՝ որ դայն յաջողութեամբ պիտի պսակէր:

Ահաւասիկ ձեզի տեղ մը՝ ուրկէ պիտի ընդունիք այդ ձեռնտուութիւնը, վերոյիշեալ Քլիւսն է այդ՝ որ — եթէ միանաք իրեն — իւր ամէն մէկ անդամին Մտային ուժին ազգեցութեան օգնութեամբ պիտի հայթայթէ այն օղակը՝ որ ձեզ կը բաժնէ Յաջողութենէն: Անմիջապէս միւս անդամներուն նման պիտի լինիք մէկ օղակը այն շղթային՝ որ շարժման մէջ կը գնէ Յաջողութեան մեքենականութիւնը: Այդ անդամներուն բաղակցեալ մտային ոյժը պիտի միանայ ձերինին, եւ այնքան զօրաւոր ոյժի մը առջեւ բոլոր խոչընդոտները ստիպուած են տեղի տալ:

ՄՍՐԴԻԿ ՈՐ ՅԱՋՈՂԱԾ ԵՆ

Կուլտ, Ռոգֆէլլըր, Մօսկան, Վանտերպիլտ, Ռոշլիտ, Վանամագըր, Սթիւարթ, Տըբիւր, Էտիւրն, Բիւլման, Արմուր, Մարչալ ֆէլտ եւ ուրիշներ յաջողած են իրենց յատուկ շրջանակներուն մէջ, վասնզի, իրենց մտածումները եւ ջանքերը վարած են լաւ ուղղութեան մէջ, եւ հազարաւոր անձերու մտաւոր ազգեցութիւնն ու աջակցութիւնը ստալած:

«Մտածումները իրեր են» եւ Մտայնութիւնը կը յայտնէ այն նուրբ ոյժը՝ որուն միջոցաւ մտածումները խելացի կերպով կը փոխանցուին մէկէն միւսը: Այս մեծ ուժին հաղարաւոր մտքերու կողմէ մասնաւոր նիւթի մը վրայ եւ որոշեալ ժամու մէջ հաստատումը եւ կեդրոնացումը կը ստեղծէ միշտ ուղուած պայմանները: Աստուածաշունչը կ'ըսէ «եթէ ամէնքդ միաբան աղօթէք (մտածէք), ձեր խնդրանքները (փափաք) պիտի ընդունուին»: Միութիւնն է որ կ'աճեցնէ զօրութիւնը: Այս մտային զօրութիւնը կրնայ գործածուիլ հիւանդութիւնները բուժելու, կեանքը երկարելու, երջանկութիւնը ստեղծելու ինչպէս նաեւ անյաջողութիւնը դարմանելու համար:

ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐ

Իւրաքանչիւր անգամի կ'ուսուցուի Մտայնութեան օրէնքը գործադրելու կերպը, որպէսզի կարենայ անոր միջոցաւ իրեն եւ այլոց համար ստեղծել յաջողութեան տարրերը: Մինչ այս օրէնքին տեղեակ ամէն այր ու կին կրնան իրարու օգնել յաջողելու համար, դեռ հազար անգամ աւելի օգնութիւն պիտի ստանան՝ եթէ ներառանակեն արդէն յաջողութիւն ձեռք բերած անձերու հետ եւ ասոնց մտաւոր ազգեցութիւնն եւ օգնութիւնը կ'ընդունին: Թող այս անձերուն թիւը հասնի 50000ի, եւ ասոնց իւրաքանչիւրին յաջողութիւնը պիտի աւելնայ համապատասխան համեմատութեամբ մը: Անդամի մը մտային թրթռումները կը վերգորացուին Քլիւսին բոլոր անդամներուն թրթռումներէն: Իւրաքանչիւր անգամ իւր մտային զօրութիւնը պիտի գործածէ չիւր անգամ իւր մտային զօրութիւնը պիտի փոխարէն ձեր մտային ձեզի օգնելու համար, եւ դուք'ի փոխարէն ձեր մտային թրթռումները պիտի միացնէք իրենցինին օգնելու համար անոնց: Որչափ աւելի յաջողին այս անձերը, այնչափ

ձեր յաջողութիւնը պիտի աւելնայ, որովհետեւ դուք ամէնքդ-կերպով մը-պիտի կազմէք մեծ միտք մը, եւ պիտի մտածէք միահագոյն:

ԵՐԲ ԱՆԴԱՄԱԿՅՅԵԼՈՒ Է ԱՅՍ ՔԼԻՒՊԻՆ

Լաւագոյն ատենը հիմա իսկ է, որովհետեւ առիթը ձեր դուռը կը բաղխէ, եւ յապաղումները վտանգաւոր են, մանաւանդ երբ նկատի առնէք թէ սպասելով ո՞րքան պիտի կորսնցէք եւ հիմա շարժելով որքան պիտի շահիք: Եթէ յաջողութիւնը եւ մտքի հանգարտութիւնը այսքան արժէք ունին, լաւ է այժմէն ապահովել զանոնք: Որքան աւելի մեծ ըլլայ անդամներուն թիւը, այնքան աւելի գորաւոր պիտի ըլլայ ոյժը յաջողութեան համար, այնքան աւելի սքանչելի պիտի ըլլան կատարուած արդիւնքները: Հետեւաբար, պէտք է՛ հո՞նանաք դուք միայն անդամ ըլլալով Քլիւպին, այլ և պէտք է համոզէք ձեր բարեկամները եւ ծանօթները եւս անոր անդամակցելու: Անոնց ազդեցութիւնը եւ աջակցութիւնը, եթէ ոչ աւելի գէթ նոյնքան հարկաւոր են որքան օտարներունը: Թող տուէք մեզի ներդաշնակաւորել զձեզ:

ՅԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ԾՆԻ

Աչքէ մի հեռացնէք որ «նմանները զիրար կը քաշեն»: Հետեւաբար երբ դուք յաջողիք, ձեզի կը քաշէք յաջողող անձերը, բայց որքան ատեն որ դժբաղդ էք, ձեր վիճակակիցները միայն պիտի քաշէք ձեզի:

Թող տուէք մեզի ներդաշնակաւորել ձեզ Աէնսոյի Յաջողութեան Քլիւպին անդամներուն հետ եւ շուտով պիտի յաջողիք ու ձեզի քաշէք այն տեսակ անհասներ՝ որ պիտի կրնան, եւ կամին ձեզի օգնել դեռ աւելի մեծ յաջողութեան մը համար:

Կ'ուզէ՞ք յաջողիլ: Այսօր է որ պէտք է ձեր որոշումը տաք այդ խնդրին մասին: Եթէ կ'որոշէք ի նպաստ

յաջողութեան, օգտուեցէք այս առիթէն, Քլիւպին բոլոր անդամներուն Մտային ազդեցութեան ընկերակցելու համար, եւ պիտի օրհնէք այն օրը՝ յորում ձեր այս որոշումը տուած պիտի ըլլաք: Ընդունելով ձեր անդամակցութեան խնդրագիրը՝ որուն մէջ մեզի պիտի ըսէք ձեր տարիքը, սեռը, թէ ամուսնացեալ էք թէ ամուրի, եւ ի՞նչ է ձեր գործը, Քարտուղարը ձեզի պիտի զրկէ լիակատար հրահանգներ անյաջողութեան բուժման դարմանումներուն հետեւելու համար, եւ ձեզի պիտի ծանուցանէ թուականը եւ ժամը յորում ներդաշնակութեան մէջ պիտի զրուիք Քլիւպին միւս անդամներուն հետ:

ԱՆԴԱՄԱԿՅՅՈՒԹԵԱՆ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ

Աէնսոյի յաջողութեան Քլիւպին անդամակցութեան բաժնեզինը 6 ֆրանք(*) է ամսական կամ 60 ֆրանք տարեկան կանխաւ վճարելի: Բոլոր անդամներուն պիտի տրուի ներդաշնակութեան բանալի մը իրենց մասնակցութեան իւրաքանչիւր ամսուան համար: Նաեւ իւրաքանչիւր անդամի կը զրկուի հրահանգներ՝ բացատրող Մտայնութեան օրէնքը եւ զայն գործածելու կերպը յաջողութեան դարմանումները տալու եւ ընդունելու առանձն: Մտայնութեան օրէնքին ծանօթութեամբը իւրաքանչիւր ոք կրնայ կատարել ինչ որ ցարդ հրաշք կը կոչուէր: Այս մեծ օրէնքը գտած է Ա. Վիքթօր Աէնսօ:

ՅԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՑ(*) ՖՐԱՆՔ Կ'ԱՐԺԷ

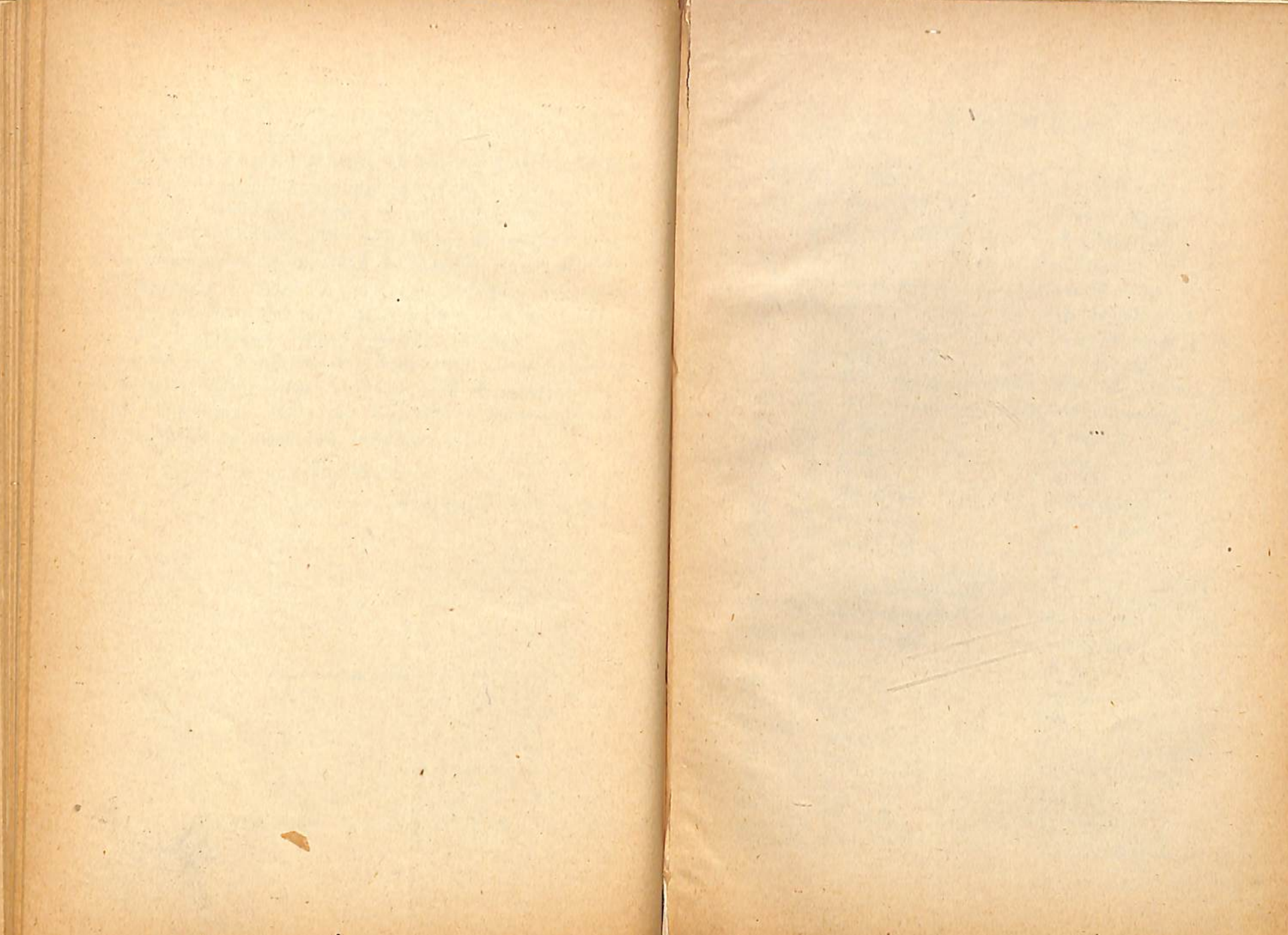
Եթէ որ եւ իցէ կերպով կը տարակուսիք այս փոխադարձ մտաւոր գործակցութեան արժէքին վրայ, պէտք է նախ զայն փորձէք, անոր արժէքին մասին անստոյգ կարծիք մը յայտնելէ առաջ:

(*) Այժմ գիները զեղչուած են ամսական 3 եւ տարեկան 30 ֆր.:

Ամսուան մը համար անդամակցեցէք Քլիւպին , փորձը
ընաւ սուղի չպիտի նստի ձեզի , եւ պիտի լուսարանէ
դձեզ մեր յաւակնութեանց արժանիքին վրայոք : Այնքան
անարդար չպիտի ըլլաք քննադատելու համար բան մը՝
որ ձեր հետազօտութեանց առարկայ չէ եղած , եւ որուն
մասին հետեւաբար ընաւ հմտութիւն մը չունիք : Կրնաք
ապացուցանել դուք ձեզի եւ ուրիշներու ալ թէ փա-
ռասէր էք եւ իրօք կը փափաքիք յաջողիլ , ուղղամտօ-
րէն փորձելով Քլիւպին մէթոտները : Աներկրայ ենք որ
եթէ ընկերակցիք անոր , առաջին ամսուան մէջ իսկ
պիտի քաղէք այնքան օգուտներ՝ որ անոր յարատե-
անդամ մնալը խիստ շահաւոր գործ մը պիտի նկատէք :
Մի վարանիք , ձեր անդամակցութեան խնդրագիրը ղըր-
կեցէք այսօր հետեւեալ հասցէին :

Segno Success Club

Los Angelse, Cal, U.S.A.

Էջ	տող	սխալ	ուղիղ
5	24	Քնածու թիւնը	Քնածու թիւնը
7	2	Քնածու թիւն	Քնածու թիւն
8	5	թէ այս	թէ այն
8	11	առաջ մարդ	առաջ մարդս
10	16	կը հազորդուի	կը կազդուբուի
10	32	ուժգին որ	ուժգին եղած է որ
12	10	պիտի լըսէր	պիտի ըսէր
12	24	մեծ իմացականութեան	մեծ իմացականութեան
12	25	մեծ իմացականութենէն	մեծ իմացականութենէն
13	17	կ'անցնեն	կ'անցնին
19	28	յամբ	համբ
22	1	մահեն	մահէն
22	2	մինակէտը	մեկնակէտը
23	14	ժուժուեցան	բուժուեցան
23	24	խստութիւնը	խտութիւնը
24	12	արտայայտութիւնը , Գործունէութեան	արտայայտութիւնը , գործունէութեան
25	14	մարդակազմութիւնը	մարտակազմութիւնը
26	21	բարոյական	բարոյականի
26	33	մինակ	միակ
28	11	այսպէս մը	այնպէս մը
29	11	Այս	Այն
31	32	կերպով դրկողին	կերպով և դրկողին
32	4	ինքնափոփոխիլ	ինքնամփոփոխիլ
36	5	իւրական	իրական
41	28	իմ մտքս	իմ միտքս
42	26	կեդրումն	կեդրոնացումն

Էջ	տող	սխալ	ուղիղ
42	28	կը ցրուեն	կը ցրուին
43	22	բացադրել	բացատրել
45	16	մտադրումները	մտացրումները
45	18	սորված	սորվուած
46	22	պատուար մ'է	պատուար մը չէ
50	1	Առաջին տողը պիտի ըլլայ վերջին	
51	1	» » » » »	
51	5	ընկերը	ընկերները
51	12	օգնելուն	օգնելու
51	2	ընդունուեցաւ	ընդունեցաւ
53	18	մտածումներուն	մտածումները
63	14	աննշմար կարողութեանց կ'անցունենք	աննշմար կ'անցնինք
66	15	հրահանգներուն	հրահանգներուս
66	21	չը յաջողներուն	չը յաջողողներուն
75	23	անկեղծ	անեղծ
76	21	նօրացնելու	զօրացնելու
79	6	կարճառօտի	կարճառօտու
79	14	գրելէ	գրելը
»	27	պիտ	պիտի
»	32	եղէք	եղէք
»	34	փափաէգիք	փափաքէիք
83	27	մտածումը	մտածումի
84	2	զադրեցուիլ	զադրեցուցուիլ
»	27	նուած	նուազ
85	8	ընդունենք	ընդունինք
88	21	վայրկենէն	վայրկենին
»	22	շարունական	շարունակական
89	5	բնական	բնական
»	6	պէտքերու	պէտքերուն
90	2	շարունակում մը	շարունակումը
»	8	կը բճանայ	կը փճանայ
95	9	գիշեր	գիշերը

Էջ	տող	սխալ	ուղիղ
96	5	պիտի ընէ մարմինը	զանց պիտի ընէ մարմինը
97	7	արատեւելով	յարատեւելով
97	12	անգամ	այնքան
97	28	չը գործածուելու	չը գործածուելուն
98	4	փափակելի	փափաքելի
98	10	համակրել	համակրիլ
99	28	մտային թրթռումներէն	մտային գործունէութիւնը այս թրթռումներէն
100	10	Եարմանումի	Դարմանումի
100	30	բնաւ չառնել	բերան չառնել
101	9	Գիտնականապէս	Գիտականապէս
101	27	ասիկա	անիկա
102	29	զադէին	զադրէին
103	1	ճմլավօրք	ճմլավէրք
106	2	Վ. Հիւկը	Վ. Հիւկօ
106	12	Այս բաները	Այն բաները
108	16	(Mentalise)	(Mentaliser)
109	4	փորձերէ	փորձերէ ետքը
109	25	նօսակցութիւնը	նօսակցութիւնով
109	29	ընդհանուր	ընդունող
114	30	ետեւ	ետին
114	31	լծեզի	ծեզի
114	31	փափաքիլ տա	փափաքիլ տալ
117	17	յաճախ պարսաւելի	յաճախ պարսաւելի ըլլալէ աւելի՝ ոչ անկէ առաջ՝ ընտրեան ունենար պիտի ըլլայ անոր Միայն ատենին ուղեգնացութիւններէ երկտող մը կորուսած զայն այս բաները շարոինակենք
118	10	ոչ անկէ առաջ	
120	30	ննութեան	
120	32	ուքենար	
121	6	պիտի անոր	
121	19	Միւտոյն	
124	13	ատենին	
128	8	ուղեգնացութիւններէ	
128	10	երկտող մը	
128	11	կորուսած	
128	12	զայն այս բաները	
131	3	շարոինակենք	

1/0

92

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՄԵՐԻԿԱԶԱՅ ԳՐԱՏԱՆ, ԹԻՒՆ 6

ԵՂԻԱ ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

Դ Ա Մ Բ Ա Ր Ա Ն

1920
ՆԵՐՍՕ ՏՊԱՐԱՆ
ՆԻԻ ԵՈՐԳ

**Ձ Օ Ն
ԱՌ**

ԿԱՐԱՊԵՏ ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

Տեսնելով այն տժգոյն տերեւ՝ զոր աշնանային հովն իւր բունէ խլելով կը տանի թաղել մօտակայ փոսին մէջ, այս դամբարան ի դաղափարն յղացայ. եւ բոլոր այն սիրելիների հետ՝ զորս մահն կորզած է մեր ծոցէ, քեզ կը նուիրեմ՝ զայն, ո՛ր հայր, առաջին սէրս եւ վերջին կորուստս :

Ե . Տ .

ԱՌ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՖԷՆՏԻ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Եւ քեզ կը նուիրեմ այս մատենիկ, սիրելի մօրեղբայր, որ ողբացեալ հօրս դադաղին քով, սիրփեցիր իր ողբացեալ ընտանիք, յայտարարելով թէ այսուհետեւ նորա համար պիտի հոսէ քո սիրտ, նորա գորով պիտի լնու քո սիրտ :

Ե . Տ .

4100-34

Ն Ա Խ Ա Բ Ա Ն

Հարկ է մի նախարան, այո՛ մինչեւ իսկ այս փոքր տետրակի համար, հաղիւ աւելի ծանր քան այն երկու փետուրներ որք ծնունդ տունն նմա : Այլ անհամեմատ կերպով բարձր է նորա գրական արժէք. երեք հատուածներ կը պարունակէ նա Մինաս Զբրազ ստորագրուած : Ներողամիտ շուրթեր եւ գրիչներ մերթ այդ մեծաշուք անունի կը կցեն անշուք անունս . եւ ես ահա՛ զիս ի հանդէս կ'ածեմ աստ Ագգային դաստիարակութիւնի աննման հեղինակին հետ : Որպէս զի ցրուի ժողովուրդին չափազանց համարումն ինձ նկատմամբ, եւ բացատրուի ինչ որ անլուր յանդգնութիւն պիտի նկատուէր իմ կողմէ, պարտ կը համարեմ յայտարարել աստ մի անգամ ընդ միշտ թէ, մի նորոգիչ է մեծանուն բարեկամս, իսկ ես՝ մի պարզ քարոզիչ . թէ փոխ առնելով Տանդէի գեղեցիկ բառերն, «նա է դուքս, նա տէր եւ նա վարպետ,» եւ ես իբր շինական, իբր հպատակ եւ իբր աշակերտ միայն կ'ընկերանամ նմա ընթերցողին առջեւ :

Այս մի քանի բառեր հարկաւոր էին աստ . անօգուտ չը լինին դուցէ հետագայ տողերն ալ :

Մեր ժամանակի մէջ յաւէտ քան երբէք, հարկ էր մանաւանդ որ կենդանիներու վիճակն զբաղեցունէր զմեզ քան մեռեալներու յիշատակն, որքան ալ պատուական եւ նուիրական լինի դա . ուրեմն անճահ է այսօր դամբարանի հրատարակումն : Նոցա, ոյց այս մտածում պիտի ներշնչէ ներկայ տետրակն, կը պատասխանեմ :

Որպէս զի խրախուսուին այն «արիներ եւ բարի-
ներ» որք արեւին տակ են այժմ, հարկ է որ յիշա-
տակուին «այն արիներ եւ բարիներ» որք հողին տակ
են արգէն :

Եկնի Քէօյ, 2 Հոկտ. 1878

Ե. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

ԴԱՄԲԱՐԱՆ

ՅԱԿՈՒ ՊԱԼԵԱՆ,

ՆԱՀԱՊԵՏ ՌՈՒՍԻՆԵԱՆ

ՂԱԶԱՐ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ,

ԱՐԱՄ ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ

ՅԱԿՈՒ ՄԿՐԵԱՆ,

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՆԱՐԷԱՆ

ԱՌ՝ Պ. Յ. ՍՎԱՃԵԱՆ

1875 Դեկտ. 20

Մի գերեզման բացուած էր աչքիս առջեւ, եւ այդ
խաւարի մէջ լոյս կ'որոնէի :

Մի մատաղ ճակատ կը բարձրանար այդ գերեզ-
մանէ, եւ այդ ճակատի վրայ կը կարդայի «Յակոբ
Պալեան» անունն :

Կը սիրէի ես այդ երիտասարդ, զի մի տխուր հո-
գի կը կրէր : Տժգոյն էր աշնային տերեւներու պէս,
ուրուական որ կ'անցնէր, ստուեր որ կը սահէր : Կը
նմանէր նա մի հողմակոծ եղէգի, ընկերական ու
կիանի մի համր եզրին վրայ ծլած : Այս սիրտ մի խոց
ունէր : Վշտակրութիւնն մի վսեմութիւն է. քիչե-
րու տրուած է այս թռիչ որ մինչեւ Աստուած կը
բարձրացունէ :

Կը սիրէի ես այդ երիտասարդը, զի, իւր մոռյլ
հոգիի մէջ, հաւատի փարոսն կը կրէր : Կը հաւատար
գեղեցիկին, կը հաւատար բարիին ու ճշմարիտին :
Մի պանդուխտ էր նա. ապագան էր իր հայրենիք :
Թէեւ ներկային մէջ կ'ապրէր : Բանաստեղծ էր, ուս-
տի եւ մարգարէ :

Ջերմեռանդ էր նա իր սկիզբների մէջ. սակայն,
վեհանձն եւ ազատողի, կը լքէր մի սկիզբ երբ զգար
թէ զուրկ է դա ուղղութենէ : Ճշմարիտին առջեւ
միշտ բաց էր իւր սիրտ, որպէս ծովն արեւին առջեւ :

Իր հոգի, որ մի բաժակ էր խանդով լի, չը գիտէր վարանիլ. նա մի նորընծայի բոցովն կը յարէր :

Մի առ մի թողած էր նա այն նախապաշարումները որոս մարդ ընկերական մթնոլորտէն կը ծծէ : Հին կապերն խզած էր, եւ նոր թեւեր ստացած : Զգացած էր թէ աշխարհ կը քայլէ. համոզուած էր թէ յառաջընթիւնն մի ճակատագիր է : Ամէն խնդիրի մէջ, կը նախազգար այն լուծումը որ պիտի տայ մի անաչառ ասպարայ : Զերմ գրաբարեան եղած էր, ջերմ աշխարհաբարեան եղաւ. հրաժարեցաւ մահէն, եւ կեանքին փարեցաւ : «Մի մեռած լեզու գործածիլն», կը գրէ Վիդթօր Հիւլօ իւր մի նոր եւ հզօր մատենի մէջ, «իւր մտածումը գերեզմանի դատապարտել է» :

Ահա այս կորուստի վրայ կը մտածէի տխրամամ :

Կը մտածէի թէ այսպիսի երիտասարդներ, իւրեանց հասակի ծաղիկն հողին յանձնելով, մարդկային հորիզոնէն աստղներ կը մարեն. կը մտածէի թէ, երկար եւ տաժանելի աշխատանքներէ յետոյ, երբ մարդ հազիւ կը սկսի նոցա երախայրիք իր նմաններուն ընծայել, դառն է անսնել մահն որ կը ցցուի իր առջեւ. կը մտածէի թէ, այս անժամ նախճիրներու մէջ, շատ հանճարներ կը կորնչին անճանօթ, չը կարենալով պարզել իւրեանց հոգիի բոլոր մեծութիւնն, չը կարենալով աշխարհակալել այն անմահութիւն ում արժան էին թերեւս. եւ կ'ասէի ցաւազին. «Ի՞նչ խորհուրդ կայ, ո՛ր Աստուած, այս անթիւ դադարներու մէջ, որք Արեւին ի վեր, իրարու կը յաջորդեն խուռներամ : Ի՞նչ կայ այս անխնայ պատերազմի մէջ, ուր շատեր կ'անկնին իւրեանց նպատակի չը հասած, իւրեանց գործ կիսատ թողած» :

Այս հեղձամղձուկ խոհեր կը պաշարէին զիս, երբ՝ «Մանգումէի էֆքեարի»ի մէջ, տեսայ այսօր ձեր վսեմ յօդուած :

Կարդացի՛ դայն, եւ, վերջին տողէն յետոյ, ըզդացի թէ մահասարսուռ մշուշներն սրբուած էին հոգիէս : Տասպանին՝ օրրան յաջորդեց, գիշերին՝ արշալոյս :

Համոզուեցայ թէ մահն կարող չէ խղել առաջընթիւնն, քանի որ մի քնարէ յետոյ, որ կը փըշրուի, մի հզօրագոյն քնար կը բարձրանայ, քանի որ մի հանճարէ յետոյ, որ կ'անհետի, մի վեհագոյն հանճար կը ծագի լուսաճաճանջ :

Գործն, զոր մի գործաւոր կը լքէ անկատար, մի նոր գործաւոր կ'եղնէ եւ կը շարունակէ դայն. այդ գործ պիտի լրանայ վերջապէս, զի առաջընթիւնն կը յաղթահարէ ամեն խոչընդոտ : Էսա, մի ժայռի վրայ նստած կ'ազաղակէր «Ես պիտի ազատիմ Աստուածներուն հակառակ» :

Զեր յօդուած, ՏԾի տենդովն գրուած, մխիթարեց զիս եւ շնորհակալ եմ ձեզ :

Արի էք դուք եւ խրոխտ, մի առաքեալի աւիւնն կ'ողողէ ձեր հոգի. ձեր լեզու մի բոց է, ձեր գրէչ մի շանթ :

Պ. Տէրոյեցի դէմ, որ մի հայ Լուի Վէօյեի յիշատակն պիտի թողու, կը պաշտպանէք դուք Պ. Փորթուգալեանն եւ «Գրական Փորձեր»ի հեղինակն. ուրախ եմ, ոչ այն ներբողներու համար զորս կը չըռայլէք ինձ, զի գիտեմ թէ արժան չը պիտի լինիմ դոցա երբէք, այլ այն եռանդի համար որով ձեր զինակիցներու զօրավիդ կը կանդնիք :

Ապրեցէք եւ աճեցէք : Հայն պէտք ունի քաջերու :

Թէ խումբ էք, լէզէոն եղէք. Թէ լէզէոն էք, ժողովուրդ եղէք:

Ձեր հօր ափերու մէջ առէք ազգային կրօնն եւ ազգային լեզուն, եւ ցունց տուէք նոցա, որպէս զի Թօթափին զեղծումներն եւ մոլորումներն:

Ո՛չ կրօնն, ո՛չ լեզուն պատճառ են մեր աղէտներուն: Կուրուքիւն, տգիտութիւն. սոքա ահա կը խրամատեն ազգային տունն:

Ելէ՛ք ուրեմն դոցա դէմ, ելէ՛ք ահեղ եւ քաջալանջ:

Հայութիւնն ճշնաթամի մէջ է. մեծ եւ հանդէսաւոր օրեր կ'սպասեն նմա:

Պէտք է շարժիլ, պէտք է կռուիլ, պէտք է յաղթել:

Պէտք է որ զըրջներն սուրի փոխուին, ձայներն որոտումի:

Աստուած եւ Լոյս, Ազգ եւ Հայրենիք:

Մանգումէի էֆեֆաք

Մ. ՉԵՐԱՁ

Ա.Ռ. ՆԱՀԱՊԵՏ ՌՈՒՍԻՆԵԱՆ

Մի բառ կ'ուզեմ արտասանել տապանիդ վրայ: Հաղիւ մի ամի մէջ, երեք հոյակապ եւ սիրելի քահանայ հողին կը յանձնեմ, եւ երիտասարդ հողին, ում դուցէ վայելուչ էին սոխակի երգեր վարդերու վրայ, բուի վայումներ կ'արձակէ զերեզմանէ զերեզման:

Ո՛ր Ռուսինեան, ճակատդ ծածկուած է մի լուսապսակով ուր կը ցոլան երեք աստղներ — գիտութիւն, բանաստեղծութիւն եւ իմաստասիրութիւն. դու ամբիժ նշոյլներով կը փայլիս ազգային ասպարէզին մէջ եւ դրական ասպարէզին մէջ:

Ազգային ասպարէզին մէջ, դու մին ես այն վսեմ գլուխներէ, որք տասնամեայ ճիգերէ յետոյ 1869ի յեղափոխումն յղացան. հայ ազգի սահմանադրական կենցաղին մէջ, օրէնսդիրի կոչումն ունեցար դու. ազգային ժողովներու նեստորն հանդիսացար, եւ քո բերան, զոր մահն անշունչ է թողած, ամբողջ նիստեր դրաւած է իր պերճախօս ձայնի տակ, զոր կը սպառազինէր մի անդամադրելի տրամաբանութիւն:

Գրական ասպարէզին մէջ, դու մին ես այն կորովի հեղինակներէ որք քաջացան դրօշ պարզել անցեալին դէմ, ժողովրդային լեզուի վեհապետութիւնն հռչակելով. ընտրողական դպրոցի նահապետն ես դու. որպէս ամեն բարեկարգիչ հալածանք կրեցիր, դու, երկաթէ աշխարհաբարեան, որ Կինիգիրի աբիւն ունէիր երակիդ մէջ. այլ մահն ահա մի օգոտափառ վեհութիւն կը դրոշմէ երեսիդ վրայ եւ ամօթահար կը ցնդին Թշնամի եւ Թշնամանք:

Ներքին կեանքիդ մէջ, զոր կը զեղազարդէր մի կոյս ճակատ, Ֆրանսայի մի խարտեաչ աստղին տակ

ծլած, դու անմոլար միտ, ծաղիկ սիրտ եւ լոյս հոգի ունեցար: Բժիշկ էիր, այլ մի բժիշկ որ զեղազերէ աւելի դիրք է գրած, ոգեպարար եւ անմոռաց գիրքեր: Կեանքի ձմեռին մէջ էիր արդէն, այլ հոգիդ մի եղանակ միայն կը ճանաչէր — յաւիտենական դարուն: Սանդո՞վ կը յառէիր միշտ գեղեցիկին եւ վըսեմին. Հիւկօի, Լա Մարթինի, Միւսէի եւ Պայրընի մեծաշուք էջերուն առջեւ, կ'արբէր քո սիրտ եւ կ'արտասուէին քո աչքեր: Թէ արձանագործ լինէիր, յոյն արուեստի ուղիղ գիծերն պիտի արտադրէին: Ուէիր ճաշակ, ունէիր չափ եւ ունէիր ներդաշնակութիւն:

Արդէն 1866ին, մի նամակիդ մէջ առ Օտեան, զոր «պինդ» սիրած ես միշտ, կ'ասէիր. «Ի՛նչպէս չ'ըլլամ առանձնամոլ, երբ կամուրջն անցնիմ եւ դառնամ ու այն խուժանին մէջ ձեռք մը չ'ըլլայ ձեռքս սեղմելու, ձայն մը ձայնիս եւ սիրտ մը սըրտիս պատասխանելու: Ծատ են մարդիկ, լայն է աշխարհս. մարդիկ, աշխարհ, երկինք տաղտուկ են աչքիս, չը գիտեմ ինչ է ուզածս. սա կ'զգամ որ հոգւոյս նեղ կը թուի իր ջնջին ծրարը եւ դանի պատուել կը փութայ. բան մը չեմ տեսներ՝ որ զիս զրօսնէ, բան մը որ զիս աշխարհիս յարէ. չիք մօտս բարեկամ մը, որում սիրտս բանամ. մարդոց արհամարհոտ ծիծաղին նիւթ չը տալու համար, այո՛, մարդոցմէ հեռի եւ դուցէ վայրենացեալ՝ ես միւս եւս անբախտ կոչեալ ի սեղան կենին՝ շիրմին հանգիստը կ'սպասեմ...»:

Հանգչէ՛ անխո՞վ, ո՞ հայր եւ վարպետ. հանձարդ կոթող պիտի կանգնի տապանիդ վրայ, եւ սպառայան, ոյր հաւատն կուրծքդ կը վառէր, դափնիներ պիտի հիւսէ անմահ յիշատակիդ:

Նոր Դար, 5 Դեկտ. 1876

Մ. ՉԵՐՄՁ

ՂԱԶԱՐ ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

Երջանակն կ'անձկանայ հետզհետէ. ազնուագոյն կոչնականներն անդարձ կը մեկնին կեանքի սեղանէն: Մի ամիսի մէջ կորսնցուցինք Ռուսինեան, Այվատեան եւ Յովակիմեան՝ զոր երէկ հոգեցին: Սակայն վերջինն ամենէն աւելի իրաւունք չունէ՞ր միթէ, երբ թողուց աշխարհ, կրկնել բանաստեղծի սրտաուռ էգերդն.

Կեանքի խնոյքին անբախտ կոչնական
Երեւեցայ մի օր, կը մեռնիմ ապա.

զի քսան եւ վեց դարուններ միայն անցած էին իր անբիծ ճակատի վրայէ:

Սակայն, — դիտած եմ զայն իր կեանքի մէջ որ վարժարանէն մինչեւ դերեզման դրեթէ անընդհատ աչքերուս առջեւ սահեցաւ, — դարունի սխրալի ժըպիտն անտարբեր կը թողուր այն երիտասարդի սիրտը որ անզգայ չէր բնաւ: Ա՛հ, կ'զգար անշուշտ այն անփոխարինելի ժմիտ որ, մայրական աչքերէն անկնելով, կը ծաւալի մեր հոգիի ամենէն թաղուն ծալքերուն մէջ, եւ յումէ այնքան կանուխ զրկուած էր նա. — զի վեց լուսին հազիւ տեսած էր, կ'ասեն, երբ կորցեցին զայն մայրական գիրկէն:

Թէ երկին նուիրած չը լինէր ինձ մի աննման մայր, իւր վաղահաս սրբութեան արդիւնք պիտի համարէի իմ ողբացեալ բարեկամի ամենասիրութիւնն, զի խոյս կուտար միշտ մարդերէն զորս բնաւ չէր ատեր սակայն. մանաւանդ այնքան անխմաղբրելի, այնքան անսահման էր իր սէր մարդկութեան վրայ, մինչ զի նորա բարւոքումի կը նուիրէր այն

պարապ ժամեր, զոր ուրիշներ հեշտութեան մէջ պիտի սահեցունէին: Դեռ ուսանող էր Ներսիսեան վարժարանի մէջ ուր ճանաչեցի զայն եւ այնքան հանճարեղ պատանի էր, երբ սկսաւ խմբադրել մի թերթ, բազմազան ծանօթութիւններով եւ լուսամիտ գաղափարներով պարուրուած, զորս կ'ուզէր տարածել իր դեռավարժ ընկերներու մէջ. մեր խմբագիրներէ շատեր չը պիտի ամաչէին ստորագրել այսօր այն յօդուածներ զորս կ'արտագրէր այդ ուսանող պատանիի գրիչն:

Դպրոցէ դուրս, խմբագրական ասպարէզին մէջ, անխոնջ եւ ուշիմ գործակից եղաւ մի ծերունի դրագէտի, որ Ներսիսեան վարժարանի մէջ իր դաստիարակ էր եղած, եւ դաստիարակ բազմաթիւ սերունդներու: — Այդ սպարտական հողի յատկանիշն էր մի խոր եւ յարատեւ յարգանք ծերերու նկատմամբ: Գուցէ այս պատճառաւ ան իր բոլոր ընկերներէն եւ բարեկամներէն աւելի համակրանք ունէր ինձ համար, որ միայն տիքով իմ երիտասարդ...:

Ծիածանէ յետոյ Մաւիս Յովակիմեանի ստորագրելն տակ յօդուածներ հրատարակեց երկար, որովք երիտասարդ դրագէտն մի հասուն միտք ցոյց կուտար, հազուադիւս իր տիքի մէջ: — Այդ պահպանողական թերթի խմբագրապետին համար արդեօք կ'ատէր ինձ երբեմն քմծիծաղով. «Դժկամակութեամբ կ'ընդունի միշտ ինչ գրութիւն որ իրեն ներկայացուի...»:

Այլ, թէ՛ այս պատճառով թէ՛ դրական փառասիրութեամբ, որ փառասիրութեանց օրինաւորագոյնն է, ընդ միշտ հրաժեշտ տուաւ խմբագրական ասպարէզին, եւ սկսաւ գիրքերու մէջ թանձրացունել իր անսպառ ծանօթութիւններ եւ ընդարձակ մը-

տածումներ: Երբ մի կողմէ, — զի այդ աղնիւ գրագէտի խօսն այնքան յատակ, առատ եւ նիւթալիւր էր որքան իր գրուածներ, — երբ մի կողմէ, կ'ասեմ, Ներսիսեան վարժարանին մէջ իրաւաբանութիւն կը դասախօսէր զոր ինք յաւելեց այդ դպրոցի յայտազիրին վրայ ուր չը կայ այսօր, եւ կը դասախօսէր Կիրակնօրեայ վարժարանին մէջ՝ զոր նախ ինք հաստատեց Հասցիւղի մէջ եւ որ խափանուեցաւ նմանապէս, — աշխարհ յառաջ կ'ընթանա՞յ, — միւս կողմէ երկիր կը պատրաստէր անձանձիր: Քաղաքագիտութիւնն, ամեն գիտութիւններէ, յանկուցած էր իր միտ, եւ աւելի քան ոչ ոք կենակցած էր ամեն դարերու քաղաքագէտներուն հետ. ուստի սկսաւ մի առ մի ծանօթացունել զայնս հայ ազգին: Առաջին գիրքըն եղաւ Դալեռան. Ֆրանսացի քաղաքագէտն յետոյ եկաւ աւստրիացի քաղաքագէտն, Մեդեոնիֆ. եւ վերջապէս հրատարակեց Գալուրնի՞ զոր, երբ երեւցաւ նա, ողջունեցի Մաւիսի մէջ սա՞ բառերով. «Պատու Դալեռանի եւ Մեդեոնիքի վրայ, հաւատքի եւ արդարութեան վսեմավայլ արշալոյսն է սկեպտիկութեան եւ անիրաւութեան նսեմական գիշերին վերայ:»

Երբ կը գրէի այս տողեր, կը կարծէի՞, ո՛ր բարեկամ, թէ ինչ որ գրական կեանքիդ արշալոյսն կ'անուանէի, գրական վերջալոյսդ, կտակդ պիտի լինէր: Երբ երկու շաբաթներ առաջ, իմացայ հրաժարականդ առ Կրթական Խորհուրդն, ո՞ր մի գլօն եւ դործօն անդամն էիր, կրնայի՞ր գուշակել թէ մի քանի օրերէ յետոյ հրաժեշտ պիտի տայիք նաեւ աշխարհի: Կը համարձակէի՞ մտածել, երբ Երկուշաբթի տեսայ զքեզ մահի՞ծիդ մէջ, ուր «ճղնաժամ մը կ'անցնեմ» կ'ատէիր, կրնայի՞ր մտածել թէ այդ ճղնաժամ մահի

պիտի յանդիւ թէ մի եօթնակէ յետոյ, փոխանակ
աջդ սեղմելու եռանդագին, շիրիմիդ վրայ արտօսը-
ներ պիտի հեղուի զառնագին... :

Գերեզմանիդ առջև, կ'ուզէի՛ր մի վայրկեան,
ո՛հ, մի վայրկեան միայն աստուածորդին լինիլ, Ղա-
զարէ... :

Փունջ
Դեկտ. 21, 1876

Ե. Տ.

ԱՌ ՍԻՍԱԿ

Լուսթիւնն կը ծանրանայ հոգիիս վրայ. վիշտն
որպէսզի ամօքի, հարկ է որ արտայայտուի :

Այլ դո՛հ պիտի լինիս արդեօ՞ք լսելով իմ ողբ,
դու որ կը դանդատէիր լուսթեանս վրայ, մոռնալով
մի վայրկեան, բազմագրադ եւ բազմավիշտ հոգի՛ր,
թէ մի մեծ կորուստ շանթահարած է զիս՝ եւ դա-
տապարտած այս երկար լուսթեանս... :

Այո՛, կորզուեցաւ վերջապէս մեր գրկէ այն երի-
տասարդ, ոյր «համակրական եւ բանաստեղծական»
հիւանդութիւնն, տրամութիւն եւ մտատանջութիւն
կ'ազդէր անթիւ սիրտերու, ոյր վիճակին վրայ, մօ-
տաւոր թէ հեռաւոր, լուր կը խնդրուէր... :

Գերեզմանի մէջ տեսայ զայն՝ զոր օրրանի մէջ
էի տեսած, ոյր մանկական խաղերուն ընկեր էի ե-
ղած, ընկեր նաեւ, եւ իբր անդրանիկ եղբայր, ա-
ռաջնորդ իւր ուսումնական մրցանքներու մէջ :

Ասեցի՞ թէ գերեզմանի մէջ տեսայ Արամ : Ո՛չ,
աւա՛ղ. գէթ այդ սիրտի չունեցաւ իմ անմխիթար
սիրտս : Հեռագիրն դուժեց իւր մահ, քառասուն օրեր
կան արդէն... :

Այսպէս վեց ամիսներէ առաջ, հեռագիրն աւե-
տեց իր պսակում մի եւրոպական ուսումնարանի մէջ :

Այն օր, երանադո՛յնն եւ փառաւորագո՛յնն իր
կեանքի մէջ, այն օր, ուր մեծահամբաւ գիտուննե-
րու ձեռքէն կ'ընդունէր իր եռամեայ, իր տասնամ-
եայ անդուլ աշխատանքի արժանավայել տրիտուն,
լսե՞ց արդեօք այն չարագուշակ ձայն, որ կը մըր-
մընջէր իր ազանջի. «Երբէք դափնին չէ գեղազար-

դած մի աւելի վեհափայլ ճակատ. այլ այդ ճակատ,
ո՛ր տարաբախտ երիտասարդ, այդ ճակատ պիտի սա-
ռի այն եղանակէ առաջ, ուր կը վերընծիրդի դափ-
նին:—»

Լսե՞ց արդեօք Արամ այդ դուժարեր շշուէ: կեր-
կուանամ. զի բժիշկին ներկայանալով նոյն օր, սա-
պէս խօսեցաւ նմա. «Այսօր յաջողութեամբ կ'ա-
ւարտեմ դպրոցական ասպարէզս. ճակատիս վրայ կը
տեսնես զօրա անհերքելի ապացոյց: Հարկ է այժմ
որ դարմանեմ վաստակարեկ մարմինս. զի բազմա-
պատիկ աշխատանքով միայն կարելի է ստանալ այն
աւելի փառահեղ պսակ, զոր ապագան կը պատրաս-
տէ ում անթերի կրցաւ կատարել իւր պարտեր առ
իր ընտանիք, առ իւր հայրենիք եւ առ մարդկու-
թիւն:»

Յակուլապի աշակերտն մի արգահատական ակ-
նարկ նետեց այն երիտասարդի վրայ, ո՞ր բնութիւնն
այնքան առատօրէն օժտած էր միտն, սիրտն եւ մար-
մինն, եւ անկաւ իւր շուրթերէ այն պատուեր՝ զոր
կարդացինք ԱՆԴՕՆԻՆԻ մէջ «Ուղեւորէ՛. մանա-
ւանդ դէպ հարաւ»:

Եզիպտո՞ւ. ո՞վ չի ցանկար տեսնել այդ երկիր. զի
Երբեմն ի խաւարուտ հորիզոնի Տիեզերաց,
Եզիպտոս նախ լուսափալփուն պարզեաց
Դրբօշ կրքոքութեան:

Այն գետի եզրերուն վրայ, ո՞ր կ'ասէ առաս-
պելն, ամպերուն մէջ է աղբիւրն, Նեղոսի եզրին վրայ
ո՞վ չի ըզձար համբուրել հետքերն այն նախախնա-
մային աղջկան, որ ջուրէն ազատեց Մովսէսն, որ
ստրկութենէ ազատեց Իսրայելն:

Այլ բնապէս կը փափաքէր Արամ մի ողջոյն տալ
— եւ այդ հոսակ ողջոյնն եղաւ, աւա՛ղ, — հայրե-

4-100-37

նական երկինքն, այն «կապոյտ երկինք»ի, ում հա-
մար օտար երկրի վրայ քանի տարիներ հառաչած էր
Մինեօնի նման. կը փափաքէր ողջագուրել մի անդամ
— եւ այդ յետին ողջագուրանք եղաւ — իր կաթողին
ծնողներ եւ սիրելիներ:

Ա՛հ... մի տխրագին օր եղաւ այն, ուր տեսանք
զայն Կ. Պօլսի մէջ: Դալուկն, մահի դալուկն նկար-
ուած էր իւր դէմքի վրայ. կարծեցի մի վայրկեան
աչքերիս առջեւ ունենալ Միլօտի օրհասականն...:

Սակայն... այն երկամսեայ միջոցի մէջ, ուր
անբաժան կենակից եղայ նմա, կամ մանաւանդ հան-
դիսատես իւր յամբ մահի, չը լսեցի մի օր այն աղե-
կիլիկ բառերն զորս բնութիւնին կ'ուղղէր «անխոր-
հուրդ պուրակ»ի մահամերձ այցելուն. երբէք Արամ
չը բաղդատեց՝ զինք այն թերթի որ, դալարագեղ եւ
փայլուն վեց ամիսներէ յառաջ, տժգոյն եւ դօսաց-
եալ այսօր կը դողդոջար ոստին վրայ, եւ՛ զոր վախ
ոտնակոխ պիտի անէին մարդեր...:

Ընդհակառակն, առաջիկայ դարունին վրայ կը
խօսէր, որ իւր կեանքի ամենէն զեղեցիկ, ամենէն
երանաւէտ դարունն պիտի լինէր, կ'ասէր. զի ամե-
նէն վիպային, ամենէն բանաստեղծական տիքին մէջ
պիտի գտնէր զայն...: Նա որ դեռ ոչ իսկ քսանամ-
եայ պիտի թողուր աշխարհն, մատնանիչ կ'անէր
ինձ, ո՛ր Միսակ, քսաներորդ դարի արշալոյսն. «Մի
մեծ դար պիտի լինի այն, կ'ասէր ինձ մի յուզեալ եւ
սրտաստրով ձայնով, դարերի մեծագոյնն պիտի լի-
նի: Այն բարոյական սկիզբներ, որք կ'ոտնհարուէն
այսօր, պիտի վեհասպետեն այն վեհագոյն դարի մէջ.
այն ժողովուրդներ, որք մի անմիտ խնամակալու-
թիւնի տակ են այժմ, չափահաս պիտի լինին եւ ինք-
նազլուի պիտի վարեն իւրեանց ճակատադիր. այն

ժողովուրդներ, որք կը հեծեն լուծի տակ, պիտի փշրեն իւրեանց շղթաներ»։ Եւ յանկարծ աւելի ոգեւորուած, «Ձե՞ս նշմարեր, կ'ատէր ինձ, այն արչալոյս որ կը ճառագայթէ Մասիսի դադաթին վրայ... : Եւ ես չեմ երագեր բանաստեղծին նման... :»

Սուրբ քաղաքին մէջ, Տէրունական գերեզմանէն ոչ հեռի, մի շիրիմ կայ, որ կը կրէ անունն այն երիտասարդի, որ այսպէս կը խօսէր ինձ չորս ամիսներ յառաջ :

Ես հաղորդակից եղայ իւր սիրտի ազնուագոյն դաջումներին : Մայրս հաւաքեց իւր վերջին շունչ, իւր վերջին հրաժեշտ :

Այս միակ տխուր սփոփն պիտի լինի մեր կեանքի՝ զոր երկին վճռեց չը լինիլ բարեբաստիկ :

Փունջ

16 Մարտ 1877

Ե. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

ՅԱԿՈՒ ՄԿՐԵԱՆ

Դեռ սուգի մէջ է հոգիս, զի դեռ ոչինչ կրցաւ մոռցունել ինձ այն ծաղկահասակ էակ՝ զոր մահն կորզեց հայ աշխարհէն :

Վեց ամիս յառաջ, Յակոբ Պալեանի կորուստն կ'ողբայի. այժմ Յակոբ Մկրեանի կորուստն կ'ողբամ :

Ծա'նօթ էր ինձ այս երիտասարդ : Շահնազարեան վարժարանի մէջ աշակերտած էր ինձ. բացած էի սիրտս նորա առջեւ, զի մի ճշմարիտ դաստիարակ իւր սիրտէ կը դասախօսէ քան իւր դասագիրքէ, եւ զբացած էի թէ Մկրեանի հոգին վեհ լարեր կը կրէր : Մի օր, — երկու տարիներ անցան այդ օրէ ի վեր, — մի ազգային թերթի մէջ դրեցի թէ «կորովին հանճարեզ» գրիչ ունէր այս պատանի դրագէտ : Ոստիներս «ծայրայեզ» գտան այդ բառեր, եւ մտածեցին թէ զովեստ կը կարդայի նմա ոչ զի արժանաւոր էր «Մասիս»ի մէջ, «գրական փորձերս» պաշտպանելով մի իմաստակ եպիսկոպոսի դէմ. սակայն, Մկրեանի մահէն յետոյ, դոքա իսկ ողբացին զայն մեծագոյն զովեստներով, արձակ եւ ոտանաւոր : Այսպէս է աշխարհ :

Յակոբ Մկրեան, որդի մի յեղափոխական երէցի որ 1860ի անմահ սերունդին կը վերաբերի, չքնաղ զգացումներով օժտուած էր : Խորշոմ չունէր իւր ճակատ, եւ ոչ ծալ յիւր սիրտ : Իւր ձայն ճշմարտութիւն կը նշանակէր, իւր նայուածք անկեղծութիւն կը թարգմանուէր : Իւր կերպարան ունէր այն խորհրդաւոր ցոլացում որ վաղամեռիկ էակների յա-

տուկ է, զի հողին մարդկային դէմքին վրայ կը պար-
դէ իւր վերջալոյս, որպէս արեւ որ բարձրագոյն կա-
տարին կը պահէ իւր յետին ճաճանչներ: Թեթեւ էր
իւր քայլ, երբ թէ չուզէր յարել աշխարհն՝ զոր
չատ կանուկս պիտի լքէր. նա կը նմանէր անցաւոր
թռչնիկին որ մի վայրկեան դադար կ'առնու օտտին
վրայ, եւ ահա կը թռչի:

Այս հրեշտակ, իւր հրապարակային կեանքի
մէջ, թշնամիներ ունեցաւ: Աստուած թողութիւն
տայ այն անխիղճ մարդերի, որք աշխարհն զհսենի
կը փոխեն արդարին համար...:

Եւ սակայն կը սիրէր նա իւր աղդ: Հայրենիքի
վէրքերն իւր սիրտի մէջ կ'արունէին: Երբ հողն
ծածկեց նորա զեղեցիկ հասակ, սիրակաթ մայրն մի
զաւակ թաղած էր եւ Հայաստան մի պաշտպան:

Ա՛հ, այսպիսի տապանների առջեւ, ոչ այնքան
ողբալի կը թուի մեռեալն, զի մահն մի փրկութիւն
է, որքան այն հէզ ժողովուրդ որ մի փրկիչ կը կոր-
սընցունէ: Այսպիսի սուգեր առանձնական շրջանա-
կէն դուրս կ'ենեն, եւ հանրային կեանքին վրայ կը
ծանրանան:

Եւ երբ հնչէ մեզ համար աւետարեր ժամն, պի-
տի փնտոեմք Պէշիկթաշլեանն որպէս զի մեր հողիներ
ներդաշնակէ, պիտի փնտոեմք Դուրեանն որպէս զի
մեր սիրտերն թրթոացունէ, պիտի փնտոեմք Սը-
վաճեանն որպէս զի Վասակների դիմակն ըզկտէ, պի-
տի փնտոեմք Պալեանն որպէս զի խրախոյս բառնայ
մեզ եւ Մկրեանն որպէս զի նախաշաւիղ հարթէ մեր
առջեւ. ի՞նչ պիտի գտնեմք, ո՞՞ Տէր:

— Մկրեան կեանքի զարունին մէջ խամբած,
Պալեան օտար հողի վրայ փուռած, Սըվաճեանի հեզ-
նող շուրթն սառած, Դուրեան արձանացած իւր տա-

պանի վրայ, եւ Պէշիկթաշլեան փշրուած իւր աստ-
ուածային քնարի տակ:

Այո, պէտք է լալ կենդանի եւ ոչ մեռեալն, զի
մահն մի «երկնային աղատարար» է, որպէս կը վը-
կայէ Լամարդին:

Ի՞նչ կ'արժէ կեանքն եւ ի՞նչ հրապոյր ունի աշ-
խարհ մի վսեմ հողիի համար:

Աշխարհ մի վայր է ուր մարդ երջանկութիւն կ'ե-
րագէ եւ դերեղման կը գտնէ, եւ կեանքն մի արշաւ է
հեւ ի հեւ:

Կրօնաւորն հաւատ չունի, դատաւորն խիղճ
չ'ունի, կի՛նն սիրտ չ'ունի, եւ ոչ երիտասարդն՝ ա-
ւիւն:

Ամեն բան կը խարէ զմեզ եւ ամեն բան կը տան-
ջէ: Մեր մարմին մի թակարդ է մեզ համար, եւ մեր
սիրտ մի ընտանի թշնամի: Առաջինն կը ջանայ զգետ-
նել զմեզ ամեն վայրկեան. երկրորդն՝ մեր օրեր կը
դառնացունէ իւր անսանձ ձգտումներով եւ իւր ան-
եղբ եւ անկարելի տենչերով:

Այն աչք է զեղեցկագոյն որ աւելի տխուր կը
նայի, եւ այն ձայնն է քաղցրագոյն որ աւելի տխուր
կը հնչէ:

Եւ երբ զգայուն արածներէն իջնեմք անզգանե-
րին, ո՞՞ ապաքէն թախիժ պիտի նշմարեմք եւ նոցա
վրայ: Բնութիւնն սուգ կ'առնու ամեն օր. երկին կը
հեծէ իւր հովերով, երկիր կը հեծէ իւր անտառնե-
րով. առուակն կ'արտասուէ կողկողաձայն, եւ ով-
կիանն իւր ցաւեր կ'ոռնայ ամայի ծովեզրին վրայ:

Այս ընդհանուր աղէտի առջեւ, արդար չէ՞ կըրկ-
նել մի վշտակոծ հողիի սա հառաչ. «Չմէ՞ այս
կեանք, զմէ՞ աշխարհ, զմէ՞ է սէր:»

Եւ երբ, իրր մարդ տառապելէ յետոյ, իրր Հայ

ալ կը տառապիմ. երբ կը տեսնեմ թէ ազատութիւնն
իւր ջահ կը վառէ յետին գիւղին համար, եւ մենք
միայն կը գեղերինք խաւարի մէջ, երբ կը տեսնեմ
թէ յետին ժողովուրդն կը վսեմանայ, եւ մեք միայն
կը մնամք ստրուկ. կը նուազի հողիս, եւ կը հեծեմ
ցաւագին. «Երանի՛ր քեզ, ո՛ր Մկրեան»:

Մանգումէի էփեար

12 Յունիս 1876

Մ. ԶԵՐԱԶ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՆԱՐԷԱՆ

Շատ իրաւունք ունի Բանաստեղծն, աւա՛ղ:

Սուգի զգեստներն կը փոխուին, այլ մեր սիրտ
յաւէտ սգազգեաց պիտի մնայ...:

Ազգային, ընտանեկան եւ ներքին աղէտներ ան-
ընդհատ իրարու կը յաջորդեն: Կը տառապի, կը տա-
ռապի եղբայրդ, կը տառապի հողիդ...:

Մի բարեկամ, հանճարեղ եւ երիտասարդ, թո-
ղուց երեկ զքեզ այն վայրկեանի մէջ, ուր ազգաշէն
խորհուրդներ կը յղանայիւր նմա հետ: Այսօր կը կոր-
ցունես մի ուրիշ բարեկամ, այնքան հանճարեղ եւ
ուելի երիտասարդ:

Երեկ Յովակիմեան, այսօր՝ Նարլեան:

Եւ վաղ... ո՞վ գիտէ...:

Ժողովուրդներու իմաստութիւնն շատ կանուխ
անուանեց արդէն երկիրն «հովիտ արտօսրի»:

Նազար Յովակիմեանի համար, ոյր մահն ող
բացի աստ մի ամիս առաջ, ասեցի թէ կը սիրէր ա-
ռանձնութիւնն. Անդրանիկ Նարլեան ալ անչքութիւ-
նի էր սիրահար:

Մի քանի մտերիմների միայն, զորս կանուխ
գիտցած էր ընտրել իւր սիրտ, կը հաղորդէր իւր խո-
հեր, որք մի խոր իմաստասէրի խոհերն էին, իւր
զգացումներ, որք մի գերազոյն բանաստեղծի զգա-
ցումներն էին: Իւր տարապայման համեստութիւն
հեռի կը պահէր զայն ասպարէզէն, զոր բնաւ չէր
արհամարհէր սակայն, եւ ուր կրնար առաջիններէն
մին լինիլ: Մի անողոք հիւանդութիւն ալ, որ մի քա-
նի ամերէ ի վեր ամեն վայրկեան կը սպառնար իւր

կեանքի, բնապէս ամփոփուածի եւ լուսթեան դատապարտած էր զայն :

Չեմ յիշեր լաւ թէ ո՞ր տեսայ նախ այն ազնիւ երիտասարդ, որ մի անդիմադրելի համակրանք կ'ազդէր : Արդեօ՞ք Իւսկիտարի մէջ, այն «երջանիկ Իւսկիտար»ի, որ, աւա՛ղ, հետզհետէ աւելի չարաբաստիկ կը լինի... դէ՞թ ինձ համար :

Սահայն ինչ որ կը յիշեմ որոշ, սա է թէ, երկու տարիներ յառաջ, մի ամբողջ ամիս անցուցի նմա հետ Ալէմտաղի մէջ, այն «դեղեցիկ Ալէմտաղ», ուր կ'երթար «իւր կորսուած հաճոյքներ վերստին դըտնել» անմահ Պէշիկթաշեան :

Արշալոյսին հետ կը թափանցէինք այն անտառներու մէջ, ուր խորհուրդ եւ նուազ հաւասար կը թազաւորեն : Վերջալոյսն անդ կը գտնէր զմեզ : Քունն խկ, քունն անդորրաւէտ, հազիւ կը խլէր զմեզ երկնային զմայլումի ծոցէն :

Այլ, երկարատեւ չը պիտի լինէր այս հեշտալի կենակցութիւն, որպէս ամեն երանութիւն : Սիրաբոյր Մայիսն հրաժեշտ ատուաւ, եւ նմա հետ սիրանուազ թռչունն :

Ուստի մենք ալ հրաժեշտ տուինք Ալէմտաղի : Ես ուղեւորեցայ դէպի արեւմուտ . եւ իմ բարեկամ... իմ բարեկամ սկսեցաւ մաքառիլ, յետաձգելու համար այն անդարձ ուղեւորութիւն, զոր մօտալուտ վճռած էր Եպիդարոսի աղիտարեր պատգամն :

Այս առաւօտ Անդրանիկ Նարլեան չուեց աշխարհէ :

Նոքա, որք տեսան զայն մեկնիլ այնքան արագ, ասեցին, դառնապէս արտասուելով. «Կանուխ մեկնեցաւ . իւր շուրթեր հազիւ հպած էին հաճոյքներու բաժակին...» :

Կ'ողբամ ես ալ զքեզ, ո՛ր Անդրանիկ : Եւ ո՞վ աւելի արժան է ողբի քան դու, որ ունէիր մի սիրտ ոսկիէ եւ մի նկարագիր երկաթէ : Դո՛ւ, դառնուկ, երբ յանրաւի նախատուէիր, եւ առիւծ, երբ կը նախատէին ազդը . դու, որ մի խորին պատկառ ունէիր անցեալին համար եւ մի անսահման հաւատ ապագային համար :

Ողբալով կ'ողբամ զքեզ, ո՛ր իմ բարեկամ... :

Այլ, վեր վերցունելով վշտաբեկ գլուխս, շուրջս յածեցունելով արտասուած թոր աչերս, երբ կը տեսնեմ... բարին որ մի սլաք ունի կողին մէջ եւ չարն որ մի սլաղ ճակատին վրայ . երբ կը տեսնեմ մարդասէրն խաչի վրայ եւ մարդասպանն դահի վրայ . երբ կը տեսնեմ ժողովուրդներ, Որովայն եւ Մամոնայ դիքերին երկրպագու, որք կը յափրին շնորհունայ դիքերին երկրպագու, որք կը յափրին ժողովուրդներ, առաջամի մէջ եւ կը տեսնեմ ազնիւ ժողովուրդներ, առաջանեն տանջ եւ վիշտ, եւ ոյց հեծեր անարձագանք կը մնան աշխարհի մէջ . յայնժամ... :

Յայնժամ կ'արդարանայ աչքերիս առջեւ մահն որ անխտիր կը հնձէ դեռափթիթ եւ ալեւոր գլուխներ :

Յայնժամ, դերեղմանիդ առջեւ ահամայ կ'ելնէ սիրտէս բանաստեղծի հառաչն Մկրեանի շիրիմին առջեւ . Երանի՛ քեզ, ո՛ր Նարլեան... :

Ե. ՏԵՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

Փունջ

21 Յունվար 1877

ԳՈՂՍՐՆԵՐ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Այս զեղեցիկ հատորը հաւաքածոյ մըն է ընտիր գրուածքներու, մեր բոլոր ծանօթ գրագէտներէն :

Լաքակազմ, 366 էջ

Մասնակի ցանկ հեղինակներու

Ա. Ահարոնեան	Քասիմ
Խրիմեան Հայրիկ	Ակիւլինէ
Մ. Պէշիկթաշլեան	Մ. Իսպիրեան
Պ. Դուրեան	Ա. Մահտեսեան
Ա. Չօպանեան	Տօքթ. Գարրիէլեան
Մ. Մեծարենց	Բարզէն Եպիսկոպոս
Ա. Կնունի	Տօքթ. Թիւրեաքեան
Խ. Աբովեան	Երուանդ Օտեան
Խորէն Նարպէյ	Սիպիլ
Մինաս Չերազ	Ս. Շահազիզ
Մ. Որբերեան	Անայիր
Թլկատինցի	Գ. Վարուժան
Լէօ	Չ. Եսայեան
Սմբատ Բիւրատ	Ղ. Աղայանց
Ա. Ծատուրեան	Ա. Արփիարեան
Գիսակ	Լ. Շանթ
Սահակ Մեսրոպ	Գ. Չոհրապ
Շահան Նաթալի	Եւ ուրիշներ :

Գին \$1.50

ՏԱՂՔ ԵՒ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՊԵՏՐՈՍ ԳՈՒՐԵԱՆԻ

(Հաւաքեց եւ պատրաստեց՝ Տ. Փ. Սիրականեան)

Գիրքը կը պարունակէ ամբողջական հաւաքածոն վաղամեռիկ բանաստեղծին գրած ոտանաւորներուն (թիւով 40) . եւ նամակներուն (թուով 13) մէկ դամբանական՝ Վարդան Լուծֆիեանի մահուան առթիւ խօսուած : Ասոնցմէ զատ գիրքին սկիզբը դըրուած է հեղինակին ամփոփ եւ զեղեցիկ կենսագրականը յառաջարանով մը միասին : Ինչպէս նաեւ տապանագիրքը, որ դրուած է իր եղբօր, Եղիշէ Արքեպիսկոպոս Դուրեանի կողմէն :

Գինն է 75 սէնթ

5 օրինակ միանուագ \$3.00

Իւրաքանչիւր օրինակի հետ նուէր կուտանք Փոքր Ասիոյ եռագոյն քարտէսը 12x24 մատնաչափ մեծութեամբ, որուն առանձին գինն է՝ 25 սէնթ :

Դիմել՝ գրատանս հասցէով :

ԾԻԾԱՂԻ ՓՈՒՆՁԵՐ

Այս գիրքը որ կը բաղկանայ 192 էջերէ, կը պարունակէ հայ եւ օտար բաժիններով ընտիր զուարճախօսութիւններ, լուրջ եւ զուարթ տոհմիկ պատմութիւններ, անմեղ կատակներ, ծիծաղով դասեր, հանելուկներ եւ խաղեր :

Գնէ հատ մը ժամանցի համար,

Հատ մըն ալ նուէր ըրէ բարեկամիդ :

Գինն է 75 Սէնթ

ՏՈՒԹ. Մ. Մ. ԳԱՔՐԻԷԼԵԱՆ

ԳԻՐԳԻՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

- Ա. Մարմինին Հրաշալիքը
- Բ. Կենաց Գաղաթիվները
- Գ. Ի՞նչ է մարդը
- Ե. Սեռային ԲՆԻՉՆԵՐԸ
- Զ. Արբունք
- Է. Արբունքին-Ամուսնություն
- Ը. Սեռային Ժուժկալություն
- Թ. Կրօնքները եւ Սեռային Բնազդը
- Ժ. Սէր
- ԺԱ. Սիրոյ Շարժառիթը
- ԺԲ. Սիրոյ Կրթիչ Ազդեցությունը
- ԺԳ. Ամուսնոյ Ընտրություն
- ԺԴ. Առն եւ Կնոջ միջեւ Սեռային Յարաբերություն
- ԺԵ. Զուգակազմություն
- ԺԶ. Ժառանգականություն
- ԺԷ. Մանկամշակություն
- ԺԸ. Սեռային եւ Ասիրողիտ. ախա
- ՉԹ. Կինը

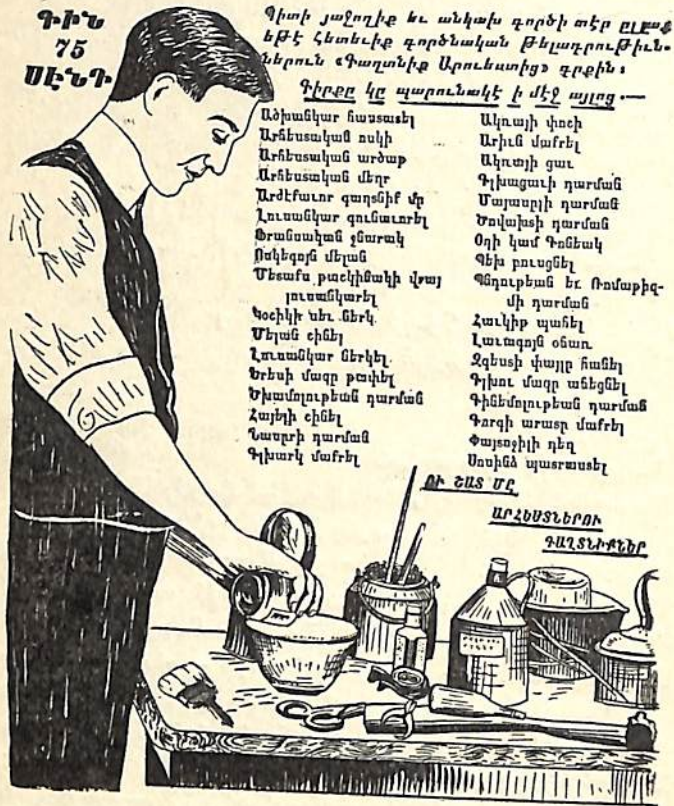
Գին \$1.50

ՄԱՍՆԱԿԻ ՑԱՆԿ ԵՄԵՐԻԿԱԶԱՅ ԳՐԱՏԱՆ

- Ամերիկահայ Նամականի 440 էջ 1.50
- Ամերիկեան Քաղաքացի Ըլլալու Հարցում պատասխաններ (Հայերէն եւ անգլիերէն) .25
- Այց մը Անի Քաղաքին, Ս. Մ. Ծոցիկեան .25
- Անապատի Երգեր, Սահակ-Մեսրոպ .50
- Անհետացող Դէմքեր, Գրիգոր Զոհրապ, Գրեց՝ Արե. Ալպոյանեան, թղթակազմ 1.75
- Արարատ-Կովկաս, Ս. Մ. Ծոցիկեան 1.00
- Արթնություն, Ս. Մ. Ծոցիկեան .50
- Առածք Ազգային (300է աւելի առածներ) .50
- Առձեռն Բառարան, Հայերէնէ Հայերէն, լաթակազմ, Վենետիկ 5.00
- Արիւնի շամբէն Դէպի Վերածնունդ .15
- Արուեստարանություն կամ Շտեմարան Գիտելուց 720 էջ 2.00
- Աքլոր Եղբայր .25
- Բաղդադոյց Երազահան .10
- Բառարան Գրպանի, Անգլիերէնէ Հայերէն 1.00
- » » Հայերէնէ Անգլիերէն .75
- » » Երկուքը միասին 1.25
- » » Երկուքը միասին ոսկեղօծ 2.00
- » » Անգլ. Հ., Փր. Յակոբեան .50
- Բաղիւրը - Գաղ. Հայ. Տաճկերէն - ընդարձակ Գանթարեան 4.00
- Գրազէտ Հայեր, Հ. Ս. Երեմեան, 1-8 շարք 8.00
- Գրպանի Ուղեցոյց Ֆրանս. Լեզուի .75
- Գրպանի Երգարան, կը պարունակէ 77 ազգային եւ ժողովրդական երգեր .50
- Գուսաներգեր, Սիտալ 1.00
- Երգարան Ժողովրդային, Ընդ. Երան 1.75

**ԳՍՂՏՆԻՔ ԱՐՈՒԵՍՏԻՑ ԵՒ
ՃՕՐՄԻՒԼԱՆԵՐ**

**ԳԻՆ
75
ՍԷՆԴ**

Պատ յաղողիք եւ անկախ գործի տէր ըլլալ
եթէ հետեւիք գործնական թելադրութիւն-
ներուն «Գաղտնիք Արուեստից» զրգին:

Գիրքը կը պարունակէ է մէջ այլոց—

Ածխակար հասասել	Ակռայի փոփ
Արհեսական ռսկի	Արիւն մահել
Արհեսական արծաթ	Ակռայի ցաւ
Արհեսական մեղր	Գլխացաւի դարման
Արժեաւոր զարդիք մը	Մայրաքրի դարման
Լուսանկար զուգումել	Շովաթի դարման
Փրանսական ցնարակ	Օդի կամ Գոնեակ
Տեղեկագր մեղան	Ձեխ բուսցնել
Մեախա բաշխմանի վրայ	Ձնդուրեան եւ Ռոմաթի-
լուսանկարել
Պոփիլե տն. ներկ.	Սի դարման
Մեղան շինել	Հաւկիթ պահել
Հաւանկար ներկել	Լաւագոյն օճառ
Մեծի մազը թափել	Ջրեանի փայլը հառնել
Միանմուրեան դարման	Գլխու մազը անեցնել
Հայելի շինել	Գինեմուրեան դարման
Նաւաքի դարման	Գոգի արտաք մահել
Գլխակ մահել	Փայտօղիի դեզ
	Սոսիան պատրաստել

**ՈՒ ՇԱՏ ՄԸ
ԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ
ԳԱՂՏՆԻՔԵՐ**

ԱՄԵՐԻԿԱԶԱՅ ԳՐԱՏԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գոհարներ Հայ Գրականութեան	1.50
Սեռային Առողջարանութիւն, Տաքթ. Մ. Ս. Գաբրիէլեան	1.50
Նոր Դաստիարակութիւն, Վահան Մեսրոպ	.25
Գաղտնիք Արուեստից եւ Ճօրմիւլաներ	.75
Տաղք եւ Նամականի, Պեսրոս Իւրեան	.75

Գրատունս կը պահէ Րաֆֆիի երկերը ինչպէս նաեւ Ամերիկա, Եւրոպա եւ Պոլիս հրատարակուող ամէն տեսակ գիրքեր: Ընդարձակ գրացուցակը ձրի կը ղրկուի ամէն տեղ:

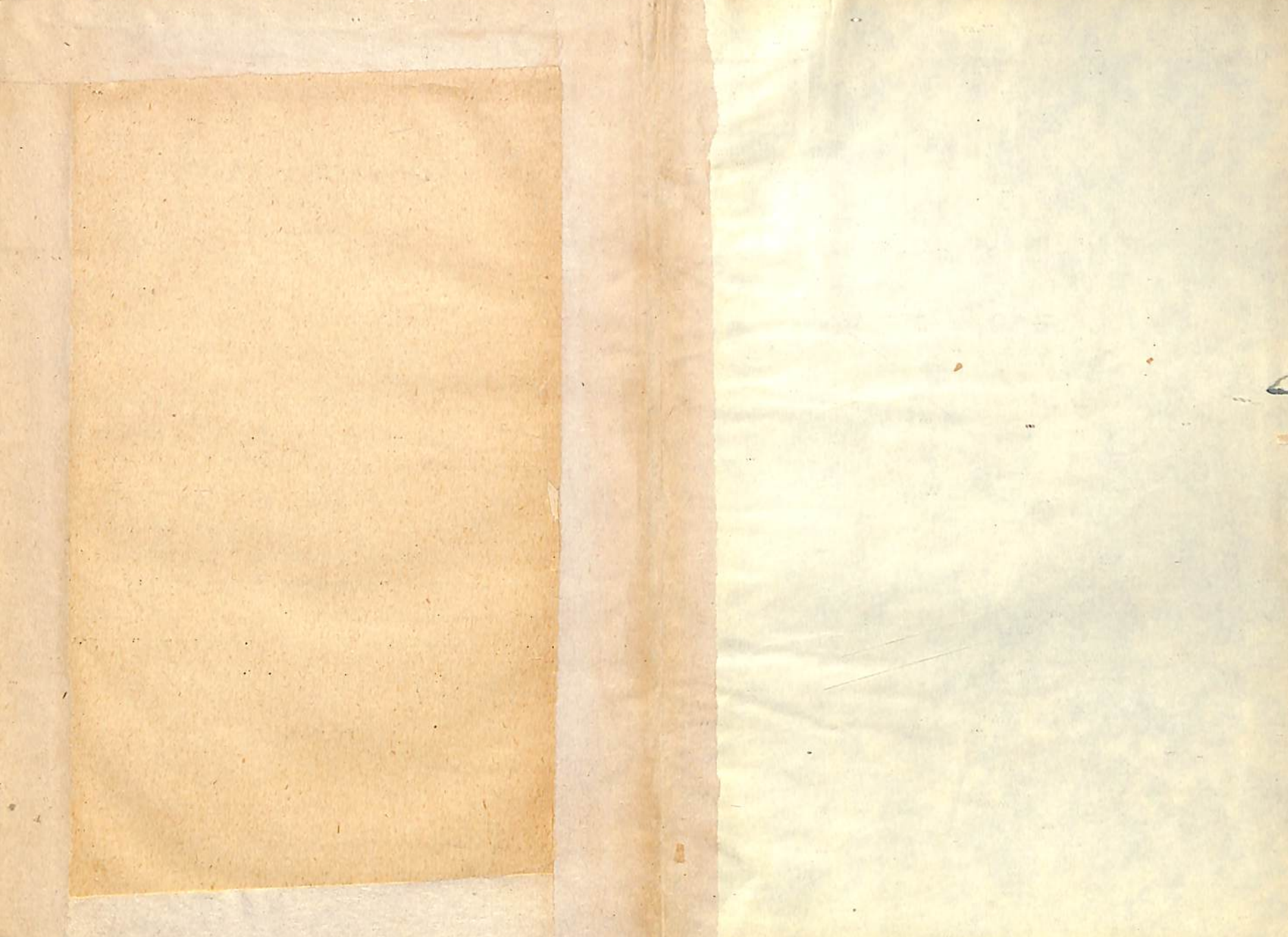
ՁԱՅՆԱԳՐՈՒԱՄ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐ

Հայաստան՝ երգեց Ա. Շահ-Մուրատեան, գին	0.50
Նոր Օրոր՝ Գ. Փրօֆ Գալֆայեանի,	գին 0.50
Ալէչարչար՝ » »	գին 0.50
Յոյս՝ » »	գին 0.50
Կռունկ՝ » »	գին 0.50
Մայր Արաքսի՝ » »	գին 0.50
Բամ Փորոտան (Խմբերգ)	.50

ARMENIAN LULLABY (for violin and piano—by H. Gudenian)	0.60
ARMENIA (for violin and piano—by H. Gudenian)	0.60
LEPO-LE-LE (Wedding March) (for violin and piano—by H. Gudenian)	0.60

1
—
1

Բոլոր իրաւունք վերապահուած
ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՅ ԳՐԱՏԱՆ

1/6

11

« Ազգային գրադարան

NL0145205

« Ազգային գրադարան

NL0145204

« Ազգային գրադարան

NL0145203

1173

1175